

San Juan

Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga'sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga'lëëy' dsa-

1 ¹ Lã' ma' to-në' ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja- ma' laa' kyaah' Dio. Ja-ba' Juu' ja- ma' laa' hñii' Dio. ² Hi- na- ma' laa' lã' ma' to-në' kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga'jmeey' lã'jë' he- cha-, ni' miih- sa' cha- he- ma-na-la' kih' hñii' he- sa' ga'jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na'jiih'. Heh' he- na'jiih' ja-, la' lã'koo- wa'je- he- choo' kih' lã'jëë' dsa-.

⁵ Ga-lã'jnã' wa'je- ja- jee' ma' tääh' hi- jmee' he- hliih'. Pero dsa- hi- ma' tääh' jmee' he- hliih', sa' ga'liyh' kyaah'.

⁶ Hi- ma' chaa- jaa- dsa-nuuh- ma' chee- Jwaa' hi- ga'chee' Dio. ⁷ Hi- he' ja' kye- ju'dsoo', mah' kway' ju'dsoo' kih' wa'je-, mah' lã'ja- lã'jëë' dsa- lã'dsoo' dsë' kih' wa'je- ja- kyaah' juu' he- ga'kway'. ⁸ Ja- hi- he' ma' laa' lã'koo- wa'je- ja-, jay' mah' kway' ju'dsoo' kih' hi- laa' lã'koo- wa'je- ja-ba'. ⁹ Ma-ngoo' ya'jãh' ja' hi- laa' lã'koo- wa'je- he- la' ju'dsoo', he- choo' kih' lã'jëë' dsa-.

¹⁰ Ja-ba' jmi-gyuu' la- ma-chaay-, hi- ga'jmeey' Dio jmi-gyuu' la- ta-la' kih'. Pero dsa- chaa- jmi-gyuu' la- sa' ga-lã'kyuuy'. ¹¹ Jay' ja-ba' jmi-gyuu' kih', pero hi- chaa- kyaay' sa' ga'heeyh-. ¹² Pero lã'jëë' hi- ga'heeyh-, hi- jmee' dsö' dsë' kih', ga'kway' jwë' leey' joo' Dio. ¹³ He- laay' joo' Dio, ja' kih' he- ga-lã'chaay- lã'koo- lle' kih' dsa-lã'chaa- dsa- jmi-gyuu', ni' ja' kih' he- ga-lã'hyoh' dsë' cho'jmiy- he- ga-lã'chaay- he- laay' joo' Dio, ni' ja' kih' he- ga'jmeey' cho'jmiy- huudsë' he- ga-lã'chaay-. He- ga-lã'chaay- lã' hnø' hñii' Dio ba' ja-.

¹⁴ Hi- hi- laa' Juu' ja-, ga'lëëy' dsa- mah' ga'gyay- jee' jnãn, hi- jnãh' discípulo kyaay' ga'jëë' jnih' he- laay' jøøyh'. Laay' jøøyh' kih' he- laay' gyuu- koo- mëe' kya' Tää. Ha- koh' sa' llu' dsëy' hi' kye- ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁵ Ga'kwa' Jwaa- ju'dsoo' kih', ma' jãyh':

—Hi- la- he' hi- ma' jwahn' kih': “Hi- jã' këë- ga' kin', hi- la- jøøh' ga' lã'koo- jnã', jëeh' kō-ja- ma-chaay- bih' jãä' ki' jnã'.”

¹⁶ Ha- koh' sa' cha-miih- he- cha- kih', hi- jee' ga-lã'jëë' jne' joh' he- sa' ma-hñah- jne'. Ja' koo- hä' ma-mi-jääy' jne'. ¹⁷ Heh' ley, ta-la' kih' Moisé ba' ja'. Pero lã'jë' he- la' kwa' Dio, kyaah' lã'jë' ju'dsoo', ta-la' kih' Jesucristo ba' ga'hñah' jne'. ¹⁸ Jih'koh' jih'lih', ni' jaa- sa' ma-jëë' Dio. Jooy' hi- laa' gyuu- koo- mëe' ba', hi- gya' kō-jøh' kyaah' Tää, hi- he' ba' ma-mi-jnäy- jnãn` ha- lã' laay'.

Ga'jmee' Jwaa' ju'dsoo' kih' Jesús

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Dsa-ta' judiu hi- chaa- Jerusalén ga-cheey' jmi-dsa- kyaah' dsa-levita kih' Jwaa' mah' na'ngiiy' juu' kiyh' hi- laa' Jwaa'. ²⁰ He-ja- ga-heeh- ba' Jwaa' he- jmeeyh' juu', sa- ga-hmäy':

—Ja- he' jnä' laan' Cristo —ga-jäh' Jwaa' siiyh'.

²¹ —¿Hii- ba' laah' hne- ja-? ¿Che' hne- he' Elía? —ga-siiyh' Jwaa'.

—Ja- he' jnä' —ga-jäyh'.

—¿O che' hne- he' laah' dsa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio hi- nøø' juu' jä- jmi-gyuu- la-? —ga-jäh' dsa- he'.

Koo- ka-läh' ga-jeeh- Jwaa' juu' kiyh':

—Jah-ha'.

²² —¿Hii- ba' laah' hne- ja-? Mah' ngëe' jnääh' juu' kwee- kih' hi- ma-chee' jnääh'. ¿Ha- lä- jawah' hñaah'? —ga-jäh' dsa- he' siiyh' Jwaa'.

²³ He-ja- ga-jäh' Jwaa' siiyh':

—Jnä' laan' hi- kwa- juu' jee' la' hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-: “Mi-llu- hnäh' hñaah' mah' jä- Dsa-jøøh' jnan' ko-dsoo' jwë'” —lä-ko- ga-jäh' Isaía hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio.

²⁴ Lä-jëe- dsa- hi- ga-chee' dsa- judiu he' ma' laa' fariseo. ²⁵ Ga-ngiiy' juu' kiyh' ka-läh' ga-siiyh':

—¿He-la' ja- chaa- dsa- jmi-, cher-mah' sa- laah' Cristo, ni- sa- laah' Elía, ni- hii- ga-jnah' dsa- hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio? —ga-jäh' dsa- he' siiyh'.

²⁶ —Jnä' chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba', pero jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- sa- kyuu- hnäh'. ²⁷ Hi- he' jä- këe- ga- ki- jnä'. Hi- ni- sa- tēdsëen' chiihn' mah' llen' loo- he- hä- tiy' —ga-jäh' Jwaa' siiyh'.

²⁸ Lä-jë- he- la- ga-la' jee' jwi- he- chee- Betania, ta- hngaah' ko-taa- kih' jmi- Jordán, ta- jee' ma' choo~ Jwaa' jmi-.

Jesús laa' Borrego mäh' kyaa' Dio

²⁹ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-, ga-jëe' Jwaa' Jesús ja' ta- jee' ma' cheyh', mah' ga-jäyh':

—Jëe- da', hi- na- he' Borrego mäh' kyaa' Dio hi- jnuuh~ dso'kye- kih' dsa- jmi-gyuu-. ³⁰ Hi- na- na- hi- ma' jawahn- kih': “Këe- ga- kin-, jä- jaa- dsa-nuuh- hi- jøøh' ga- lä-ko- jnä', jëeh' ko-ja- ma- chaa- bih' jää' ki- jnä'.” ³¹ Jnä' sa- ma' kyuu- jnih'. Ma-jan~ mah' chaan' dsa- jmi- ba' mah' lä-ja-, lä-jnääy' kih' dsa- Israel.

³² Ga-mi-jnäa- ga- Jwaa' juu', ga-jäyh':

—Ga-jëen' Jmi-llë' Na-jngii' kih' Dio ga-jyoo' gyuu- jmi-gyuu-, laay' lä-ko- jaa- juu-, hi- ga-jä' ko-hwëe' në- kiyh'. ³³ Jnä' sa- ma' man- hii- he'. Pero hi- ga-chee' jnä' he- chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi-, ga-siiyh' jnä': “Hi- jëeh' jyoo' Jmi-llë' mah' jä' ko-hwëe' në- kiyh', hi- he' he' hi-

chaa¹ dsa⁻ jmi⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ kih¹ Dio.” ³⁴ Lä⁻ja⁻ ga⁻jëen¹ hi⁻ jmeen⁻ ju⁻dsoo¹ kiyh¹, hi⁻ he¹ he¹ Joo¹ Dio —ga⁻jäh¹ Jwaa⁻.

To⁻në¹ discípulo kyaa¹ Jesús

³⁵ Ma¹ ga⁻jnä¹ jyoh¹ jmi⁻, koo⁻ ka⁻läh¹ ma¹ cheh¹ Jwaa⁻ kyaah¹ uu¹ hi⁻ ma¹ jmee⁻ ko⁻jøh¹ kyaayh¹. ³⁶ Ma¹ ga⁻jëy¹ Jesús ma¹ ngëy⁻ jee¹ ja⁻, mah¹ ga⁻jäyh¹:

—Jëe⁻ da¹, hi⁻ na⁻ he¹ Borrego mäh¹ kyaa¹ Dio.

³⁷ Ma¹ ga⁻nuu¹ lä⁻uu¹ hi⁻ ma¹ ga⁻nää¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jwaa⁻ he⁻ ga⁻hlëy¹ lä⁻ja⁻, ga⁻näy¹ kyaah¹ Jesús ba¹. ³⁸ Ma¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús hñii¹, ga⁻jëy¹ chaa¹ hi⁻ he¹ kaah⁻ kiyh¹, mah¹ ga⁻siyh⁻:

—¿Hee⁻ na⁻ hnooh¹ hnäh¹?

Mah¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹:

—¿Ha⁻ ñeh¹ hne⁻ Rabí, he⁻ la⁻ hnøø¹ jäh⁻ Ta⁻jwoh¹?

³⁹ —Ya⁻nää¹ hnäh¹ ja⁻ mah¹ ya⁻jëe⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻.

Ga⁻näy¹ mah¹ na⁻jëy⁻ ha⁻ ma¹ gyay¹. Jee¹ ja⁻ ga⁻jäy¹ kyaayh¹ jmi⁻ ja⁻. Hor⁻ ja⁻, ma⁻të¹ ko⁻hi¹ gya¹.

⁴⁰ Jaa⁻ jee¹ lä⁻uu¹, hi⁻ ga⁻nuu¹ kih¹ Jwaa⁻ hih¹ ga⁻jmee¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jesús, chee⁻ André øøh⁻ Simón Pee¹. ⁴¹ He⁻ ga⁻jmeey¹ to⁻në¹, na⁻hnäy¹ øøyh⁻ Simón mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Ma⁻jee¹ jnääh¹ Mesía —he⁻ hnøø¹ jäh⁻ Cristo.

⁴² Lä⁻chah¹ ja⁻ na⁻jäy⁻ Simón cha⁻në¹ Jesús. Ma¹ ga⁻jëe¹ Jesús hi⁻ he¹, ga⁻jäyh¹:

—Hne⁻ he¹ Simón, joo¹ Joná. Hne⁻ lä⁻cheeh⁻ Cefa —he⁻ hnøø¹ jäh⁻ Pee¹.

Jesús ga⁻tëeh¹ Felipe kyaah¹ Natanael

⁴³ Ma¹ ga⁻jnä¹ jyoh¹ jmi⁻, ngaah¹ Jesús ta⁻ Galilea. Jee¹ ja⁻ ga⁻jëy¹ Felipe mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Ñä⁻ kyaah¹ jnä¹.

⁴⁴ Felipe he¹ ma¹ chaa⁻ Betsaida, dsa⁻goo¹ André kyaah¹ Pee¹ ka⁻läh¹.

⁴⁵ Ma¹ ga⁻jee¹ Felipe Natanael mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Ma⁻jee¹ jnääh¹ hih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻si¹ Moisé kih¹ në¹ ley, hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio ga⁻si¹ kiyh¹ ka⁻läh¹. Hi⁻ he¹ he¹ Jesús, joo¹ José hi⁻ chaa⁻ Nazaret.

⁴⁶ Mah¹ ga⁻jäh¹ Natanael:

—¿Ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ he⁻ ya⁻hëe¹ jaa⁻ hi⁻ lluu¹ jee¹ jwi⁻ Nazaret?

—Ñä⁻ mah¹ jëe⁻ da¹ —ga⁻jäh¹ Felipe siyh⁻.

⁴⁷ Ma¹ ga⁻jëe¹ Jesús ngoo¹ ya⁻jäh⁻ Natanael, ga⁻hlëy¹ kiyh¹:

—Hi⁻ ja¹ na⁻, hi⁻ na⁻ ba¹ he¹ dsa⁻ Israel, hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ mi⁻h⁻ juu¹ ta⁻juu¹ tuh⁻dsë¹.

⁴⁸ —¿Ha⁻ lä⁻ na⁻ he⁻ ma⁻lä⁻kyuuh⁻ jnä¹? —ga⁻jäh¹ Natanael siyh⁻.

—Jää¹ ja⁻ga⁻ hlëeh¹ Felipe hne⁻, ga⁻jëen⁺ hne⁻ ma⁻chëh¹ koo^o kih¹ chaah¹ higo —ga⁻jäh^o Jesús siiyh⁺.

⁴⁹ —Ta⁻jwoh¹, hne⁻ he^o laah¹ Joo^o Dio, hne⁻ laah¹ Rey kyaa¹ dsa⁻goo^o jne^o —ga⁻jäh^o Natanael siiyh⁺.

⁵⁰ Mah¹ ga⁻jäh^o Jesús ka⁻läh^o:

—Ma⁻lä⁻dsoo^o hoh^o jnä^o, kih¹ he⁻ ma⁻jwëehn¹ hne⁻ ga⁻jëen⁺ hne⁻ koo^o chaah¹ higo. Pero cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jëeh¹ na¹ ta⁺ cha⁻në^o.

⁵¹ Hi⁺ ga⁻jäh^o ka⁻läh^o:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo^o jwëehn[~] hnäh^o, na¹ ta⁺ cha⁻në^o jëeh¹ hnäh^o gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ na⁻na¹, jëeh¹ hnäh^o ángele kyaa¹ Dio hi⁻ wi[~] hi⁻ jña⁺ në^o kih¹ Hi⁻ga⁻lëë¹ngo¹ la⁻ —ga⁻jäh^o Jesús siiyh⁺.

Lä⁻la⁻ ga⁻la¹ lä⁺ ma⁺ ga⁻jëe^o goo⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee^o jwi⁻ Caná

2¹ Jee^o ga⁻të^o hnë⁻ jmi⁺, ga⁻jëe^o goo⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee^o jwi⁻ Caná, he⁻ na⁻hëe^o hwa¹ Galilea. Jee^o ja⁻ ma⁺ hää^o choo¹ Jesús. ² Jesús hi⁻ jnääh¹ discípulo kyaa¹ ga⁻tëeyh¹ jnääh¹ jee^o të⁻ jmi⁺ ka⁻läh^o. ³ Ma⁺ sa⁺ ga⁻lëe¹ jmi^h mi⁻jëh¹ ma⁻ä⁻ he⁻ ma⁺ hih[~] dsa⁻, ga⁻jäh^o choo¹ Jesús siiyh⁺:

—Ma⁻dsa¹ go⁻te[~] jmi^h mi⁻jëh¹ kih¹ dsa⁺.

⁴ Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿He⁻la¹ jwi^h jnä^o lä⁻na⁻? Sa⁺ ga⁺ ma⁻të^o hor[~] kin⁺.

⁵ Mah¹ ga⁻jäh^o chooy¹ siiyh⁺ hi⁻ ma⁺ tääh^o kwa⁺ be^o jee^o ja⁻:

—Jmee^o hnäh^o lä⁻jë⁺ he⁻ siiyh⁺ hnäh^o.

⁶ Ma⁺ tøø^o jee^o ja⁻, jñi^o mi⁻hya⁻ kaah^o he⁻ ma⁺ la¹ kyaa^h ku^u jee^o ma⁺ chih[~] dsa⁻ judiu jmi^h he⁻ ma⁺ jmee⁺ jät⁺ na⁻jngëey¹ cha⁻në^o Dio. Lä⁻koo⁻ mi⁻hya⁻ ja⁻, ma⁺ hiih⁻ koo⁻ hña⁻loo^o hih⁺ jmi^h. ⁷ Mah¹ ga⁻jäh^o Jesús siih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh^o kwa⁺ be^o jee^o ja⁻:

—Kaah^o jmi^h neh⁺ lä⁻jë⁺ mi⁻hya⁻ na⁻.

Mah¹ ga⁻jmeey^o na⁻kah¹ na⁻dsëh⁺ lä⁻jë⁺ mi⁻hya⁻ ja⁻. ⁸ Ja⁻ga⁺ ga⁻jäh^o Jesús siih⁺ dsa⁻ he^o:

—Na¹ na⁺, kyë⁻ miih⁻ mah¹ go⁻kwëeh[~] dsa⁻juu⁺ jmi^h.

Hi⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey^o. ⁹ Hi^h dsa⁻juu⁺ jmi^h he^o, ga⁻jëey¹ che^o llu¹ jmi^h he⁻ ma⁻la¹ jmi^h mi⁻jëh¹. Ni⁺ sa⁺ ñey⁻ ha⁻ ta⁺ ja¹ he⁻ ja⁻, ma⁻la⁺ hi⁻ ma⁺ kwa⁺ be^o hi⁻ ga⁻hwëe¹ jmi^h ja⁻ba^o ñe⁻. Mah¹ ga⁻tëe¹ juu⁺ jmi^h kih¹ hi⁻ dsa⁻jëe^o goo⁻, ¹⁰ mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Ga⁻lä⁻jëe⁺ dsa⁻ kwëeh[~] to⁻në^o jmi^h mi⁻jëh¹ llu¹. Ma⁻la⁺ ma⁻hiyh⁺ cha⁻miih⁻, ja⁻ga⁺ kwëeyh¹ jmi^h mi⁻jëh¹ he⁻ hwa⁺ ga⁺ miih⁻. Pero hne⁻ ma⁻na⁻høøh⁻ jmi^h mi⁻jëh¹ llu¹ mah¹ kwëeyh¹ jee^o lla⁺ ga⁺.

¹¹ Jee^o jwi⁻ Caná he⁻ na⁻hëe^o hwa¹ Galilea ba⁺ ga⁻jmeey^o Jesús to⁻në^o he⁻ juh⁻gaa⁻ ja⁻. Jee^o lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñi^o ha⁻ koo⁻ jøøh¹ laay¹, hi⁻ lä⁻jëe⁺ jnääh¹ discípulo kyaa¹, cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë⁻ jnääh¹ kiyh¹.

¹² Ma⁻ngëe^o he⁻ ja⁻, ngaayh¹ ta⁺ Capernaum, kyaa^h chooy¹ kyaa^h øøyh⁻ hi⁻ jnääh¹ discípulo kyaa¹. Jee^o ja⁻ ga⁻tooh[~] jnääh¹ cha⁻miih⁻ jmi^h.

Jesús ga'hwëë' dsa' hi' ma' tääh' hñii' jee' ma' chih' gwah'

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ma'ngoo' ma'ya-jäh' jmií' he' kuh' dsa' judiu borrego mäh', he'ja'ngoo' Jesús ta' Jerusalén. ¹⁴ Jee' chih' gwah' juuh', jee' ja' ga'jëëy' dsa' hi' ma' hnëë' kya', hi' ma' hnëë' borrego, hi' ma' hnëë' juu', kyaah' hi' ma' tääh' mi'sii' kuu' kih' dsa'. ¹⁵ Ga'jmeey' koo' si'hñii'. Kyaah' he' ja', ga'hëëy' kih' lä'jëë' hi' ma' tääh' jee' chih' gwah' ja', hi' ga' borrego, hi' ga' kya', hi' ga' hi' mi'sii' kuu'. Ga'këyh' ga'lä'jë' na'mes', ga'saa' ga'jaay' kuu' kih' hi' he'. ¹⁶ Hi' ma' tääh' hnëë' juu' he' ga'siiyh':

—Hwëë' lä'jë' he' na' jee' la'. Ta' jmeë' hnäh' je'hmooh' hne' kih' Tää' kyaan'.

¹⁷ Ja'ga' ga'lä'dsooh' dsë' jnääh' discípulo kyaay' lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio: “Ngoo' dsa'llaan' kih' he' kyen' cha'miih' huud'së' kih' hne' kyah'.”

¹⁸ Dsa' hi' tääh' në' kih' judiu ga'ngii' juu' kih' Jesús:

—¿Hee' koo' lii' jmeeh', mah' jëë' jnääh' he' na'ngëh' jwë' he' jmeeh' lä'jë' he' na'? —ga'jäyh' siiyh' Jesús.

¹⁹ —Hla' hnäh' gwah' la' mah' kyaah' hnë' jmií' ba' choohn' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

²⁰ Lä'chah' ja' ga'jäh' dsa' hi' tääh' në' he' siiyh':

—Kyaah' to'loo' jñii' ji' ñe' ga'jmeë' dsa' gwah' la'. ¿Ha' lä'ja' jwah' hne', kyaah' hnë' jmií' ba' choohn'?

²¹ Pero ja' kih' gwah' he' ga'hlëëyh' lä'ja', he' ma' hlëëyh' kih' jmi'ngo' kiyh' ba' ja'. ²² He'ja' ma'ngëë' ma'lä'jiih' Jesús, ga'lä'dsooh' dsë' jnääh' discípulo kyaay' he' ga'hlëëyh' ja', hi' cha'ga'miih' ga'lä'dsoo' dsë' jnääh' lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio, hi' ga'lä'dsoo' dsë' jnääh' lä'koo' ga'hlëëh' Jesús ka'läh'.

Lä'jë' huud'së' he' ma' jmeë' dsa' ma' kyuu' ba' Jesús

²³ Ta'ko'jiih' ma' tē' jmií' he' kuh' dsa' borrego mäh' jee' jwií' Jerusalén, jwëë' dsa' ga'heeh' juu' kih' Jesús ma' ga'jëëy' lä'jë' he' juh'gaa' he' ma' jmeey'. ²⁴ Pero hñii' Jesús, sa' ga'lä'cha' o'joh' dsë' kiyh' kyaah' dsa' he', jëeh' ma' kyuu' bih' ga'lä'jëë' dsa'. ²⁵ Sa' ma' jmeë' bii' kiyh', he' ma' jmeeh' dsa' juu' ha' lä' la' kih' dsa'kyaayh', jëeh' ñey' ba' ha' lä' la' tuh'dsë' lä'jaa' lä'jaa' dsa'.

Ta'la' hwë' ba' ñee' Nicodemo na'jëëy' Jesús

3 ¹ Ma' chaa' jaa' dsa'ñuu' jee' kih' fariseo hi' ma' chee' Nicodemo, ma' laa' jaa' dsa' hi' kye' në' kih' dsa' judiu. ² Ta'la' hwë' ba' ñee' dsa'ñuu' he' na'jëëy' Jesús mah' ga'siiyh':

—Ta jwoh¹, ñe' jnääh¹, ga⁺chee¹ Dio hne⁻, laah¹ jaa⁻ ta jwoh¹. Jëeh' ni⁻ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ jmee¹ lä⁺jë⁻ he⁻ juh⁺ gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih¹ sa⁺ kyaah¹ Dio hne⁻ —ga⁺jäh⁺ Nicodemo siiyh⁺.

³ —Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺chaa⁻ ka⁻läh⁺ lä⁺hmëë⁺, sa⁺ tëëy¹ jëëy¹ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁴ —¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ lä⁺chaa⁻ ka⁻läh⁺ jaa⁻ dsa⁻ ga⁺ ma⁻gyuh⁻? ¿Che⁺ le⁺ dsa⁻heey¹ jee⁺ ma⁺ hääy⁺ mah¹ lä⁺chaay⁻ lä⁺hmëë⁺? —ga⁺jäh⁺ Nicodemo siiyh⁺.

⁵ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻ hi⁻ kyaah¹ jmi⁻lle⁺, sa⁺ tëëy¹ dsa⁻hey⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺. ⁶ Hi¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kih¹ ngo¹, ngo¹ ba⁺ laay¹. Hi⁺ hi¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle⁺, laay¹ jmi⁻lle⁺ ba⁺. ⁷ Ta⁺ jmee⁻ dsa⁻ hoh⁺ he⁻ ma⁻jwëëhn¹ hne⁻, jmee⁺ bii¹ lä⁺chaa⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ lä⁺hmëë⁺. ⁸ Lle⁺ gwa⁺ hi⁺ dsoo[~] ha⁻ jee⁺ hnøø¹. Ma⁺ke⁺ nuuh⁻ hii¹ lle⁺, sa⁺ ñeh⁺ ha⁻ ta⁺ gwa⁺ ni⁺ ha⁻ ta⁺ dsoo[~]. Lä⁺ja⁻ la¹ kih¹ lä⁺jëë⁻ hi⁻ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle⁺ kih¹ Dio —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁹ —¿Ha⁻ lä⁺ la¹ juu¹ na⁻? —ga⁺jäh⁺ Nicodemo siiyh⁺.

¹⁰ Mah¹ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁺siiyh⁺:

—¿Ja¹ ta jwoh¹ kyaa¹ dsa⁻ Israel laah¹ mah¹ sa⁺ kyuu[~] he⁻ la⁻?

¹¹ Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hne⁻, he⁻ ma⁻kyuu[~] jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba⁺ hlëeh⁺ jnääh¹. Hi⁺ he⁻ ma⁻jëë⁺ jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba⁺ jmee⁻ jnääh¹ dsoo⁺. Pero hnäh⁺ sa⁺ heeh⁺ hnäh⁺ he⁻ hlëeh⁺ jnääh¹. ¹² Wa⁻ra⁻ ga⁺hlëëhn⁻ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ la¹ he⁻ cha⁻ hwa¹ la⁻, sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ dsoo⁺. Ha⁻ ba⁺ lä⁺ jmeeh¹ hnäh⁺ dsoo⁺ cher⁺ mah¹ ga⁺hlëëhn⁻ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ la¹ he⁻ cha⁻ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺.

¹³ Sa⁺ chaa⁻ ga⁺ jñah⁺ hi⁻ ga⁺wii¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺, ma⁻la⁺ hi⁻ ga⁺jñaa¹ gyuu¹ ba⁺. Hi⁻ he⁺ he⁺ Hi⁻ ga⁺lëë¹ ngo¹ la⁻ hi⁻ gya¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺.

¹⁴ Ja⁻ ba⁺ lä⁺koo⁻ ga⁺ chaa¹ Moisé miih⁻ ta⁺ gyuu¹ jee⁺ ma⁺ la¹ hwa¹ kii⁺ ja⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁺ja⁻ jmee⁺ bii¹ chaa¹ dsa⁻ gyuu¹ Hi⁻ ga⁺lëë¹ ngo¹ la⁻. ¹⁵ Mah¹ lä⁺ja⁻ lä⁺jëë⁻ hi⁻ jmee¹ dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹ sa⁺ heey⁺, lä⁺chaay⁻ tää⁺ ga⁺lä⁺jë⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻ ba⁺.

Cha⁻miih⁻ hnää¹ Dio lä⁺jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺

¹⁶ Jëeh⁺ cha⁻miih⁻ hnää¹ Dio lä⁺jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺, he⁻ ja⁻ ga⁺kwaay¹ gyuu⁻ koo⁻ mëë¹ kyaay¹, mah¹ lä⁺ja⁻ lä⁺jëë⁻ hi⁻ jmee¹ dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹ sa⁺ heey⁺, lä⁺chaay⁻ ga⁺lä⁺jë⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻ ba⁺. ¹⁷ Jëeh⁺ sa⁺ ga⁺chee¹ Dio joo⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah¹ taayh⁺ dsa⁻ dso⁺jwii⁺. Ga⁺cheey¹ mah¹ ta⁻la⁺ kiyh¹ lääy¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba⁺.

¹⁸ Hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ dso⁺jwii⁺ në⁺ kiyh¹. Pero hi⁻ sa⁺ jmee⁺ dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹ ma⁻cha⁻ dso⁺jwii⁺ në⁺ kiyh¹, jëeh⁺ sa⁺ dsoo⁺ dsëy¹ kih¹ gyuu⁻ koo⁻ mëë¹ kyaay¹ Dio. ¹⁹ Lä⁻la⁻ ba⁺ la¹ he⁻ ja¹ dso⁺jwii⁺ në⁺ kih¹ dsa⁻. Ja¹ ba⁺ wa⁺je⁻ hwa¹ la⁻ pero ga⁺lä⁺hnøø¹ gyih¹ jee⁺ na⁻hoo⁻ lä⁺koh⁺ ga⁺ wa⁺je⁻, jëeh⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ jmeey⁺, he⁻ hliih¹ jmah¹ ba⁺. ²⁰ Jëeh⁺

läjēē hi jmee he hlih na hōoyh kih wa'je, sa hnōoy ya nāy jee jnā wa'je mah sa läjnā he jmeey. ²¹ Pero hi tääh jmee lä hnōo ju'dsoo, hi he ba go nāy jee jnā wa'je mah läja läjnā la kyaah be kih Dio läjē he jmeey —ga jah Jesús siyh Nicodemo.

Koo ka-läh ga-lōo Jwaa hi ma choo jmi hlēh kih Jesús

²² Ma ngēē he ja, ngoo Jesús ta hwa Judea, hi jnāh discípulo ga-nōo jnāh kyaayh. Jee ja ga-jā jnāh kyaayh miih jmi hi ma chaay dsa jmi. ²³ Jwaa ka-läh ma cha dsa jmi jee jwi Enón, koo Salim, jēh jee ja cha cha miih jmi. Jee ja ma dsa-nā dsa mah ma saay jmi. ²⁴ Jmi ja, sa ga ma taah dsa Jwaa neh-ne.

²⁵ He ja kōllaa discípulo kyaa Jwaa ga taayh ti chooy juu kyaah dsa judiu ha lä jmee dsa mah jäy na jngēy cha ne Dio. ²⁶ Mah na nāy jee cheh Jwaa na chiiyh:

—Ta jwoh, hi ma gya kyaah hne ta hngaah kōtaa kih jmi Jordán, hi ga kwah ju'dsoo kih he, na chaay dsa jmi. Ga läjē ba dsa dsa-nā kyaayh.

²⁷ Mah ga jah Jwaa siyh:

—Sa le hyoh dsa ni miih, wa ra jah kih sa ga hyoyh kih Dio. ²⁸ ¿Ja he ba hnāh ga nuuh hnāh kin he ga jwahn?: “Ja he jnā laan Cristo. Laan ja hi ga chee Dio jā mah hlēhn kiyh.”

²⁹ Dsa-mē hi dsa jee goo laay kyaa dsa nuuh hi jee goo kyaayh. Pero ome kyaa dsa nuuh he hi cheh koo kiyh chaay llu kyaah koo nuuy hlēh dsa nuuh he. Läja la ki jnā ka-läh, ma jēē dsen go te na he ma ja Cristo. ³⁰ Jmee bii juuh ta kiyh mah läja lä hwa ta kin.

Hi ja gyuuh jmi gyuu kye ne kih jee läjēē

³¹ Hi ja gyuuh kye ne kih jee läjēē. Pero hi cha hwa la, hwa la ba na jnāy, hi hlēyh kih he cha hwa la ba. Hi ja gyuuh jmi gyuu kye ne kih jee läjēē. ³² He ma jēy he ma nuuy, he ja ba hlēyh, pero ni ja sa heh juu he kway. ³³ Hi heh juu he kway, hi he jmee bih dsoo juu kih Dio. ³⁴ Jēh hi ga chee Dio, hlēyh juu kih Dio ba. Hi ja kyaa hih kwa Dio jmi lle kih.

³⁵ Jēh, Täa hnāy ba Jooy. Hi ga tooyh goo Jooy läjē he ga cha. ³⁶ Hi jmee dsoo dsē kih Jooy Dio lä ma chaay ja ba. Pero hi sa jmee dsoo dsē kih Jooy Dio sa jēy jee jmee Dio hih. He wii he na ga chee Dio, he ja ba ja ne kiyh.

Jaa dsa-mē hi cha hwa Samária ga hlēh kyaah Jesús

4 ¹ Ga nuu dsa fariseo hlēh dsa kih Jesús, ma jäyh jwēē ga dsa jā Jesús hi jwēē ga dsa chaay jmi lä koh ga Jwaa. Hi ga lä-ne Dsa-jōh jnā he ga nuu dsa fariseo juu ja. ² (Ma ke

ja⁺ he⁺ hñii⁺ Jesús hi⁻ ma⁺ choo[~] jmi⁻. Jnääh¹ discípulo ba⁺ hi⁻ ma⁺ choo[~] jmi⁻.)³ He⁻ja⁻ ya⁻hëë¹ Jesús hwa¹ Judea ja⁻ mah¹ ngaayh¹ ta⁺ Galilea ka⁻läh⁺.

⁴ Ga⁺jmeë⁺ bii¹ kiyh¹ ngooy¹ ta⁺ hwa¹ kih¹ Samária. ⁵ Ga⁺tëëy⁺ koo⁻ jee⁺ jwii⁻ kih¹ Samária he⁻ ma⁺ cheë⁻ Sicar, jäh⁺ kih¹ hwa¹ he⁻ ga⁻kwëëh¹ Jacob jooy⁺ José. ⁶ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ chih¹ koo⁻ jmi⁻too⁻ he⁻ ga⁺jmeë⁺ Jacob. Ga⁺hwaa⁺ Jesús jee⁺ hääy⁺ jwë¹ mah¹ ga⁺gyay⁻ ga⁺teeyh⁻ dsëy⁺ koo⁺ jmi⁻too⁻ ja⁻. Hor[~] ja⁻ ma⁻ngoo¹ ga⁺të⁺ lla⁺hyoo⁺. ⁷ Ja⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ chaa⁻ Samária, ya⁻kye⁺ jmi⁻. Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Kwëëh⁺ jnä⁺ miih⁻ jmi⁻ kyah¹ huhn⁺.

⁸ (Jnääh¹ discípulo kyaay¹ na^{nøø} jnääh¹ ta⁺ jee⁺ jwii⁻ na⁺lä⁺ jnääh¹ he⁻ ga⁻kih⁺ jnääh¹.)

⁹ Hi⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Samária he⁺ ga⁺siiyh⁺ Jesús:

—¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ hne⁻ hi⁻ laa⁺ dsa⁻ judiu ngiih⁺ jmi⁻ kin⁺ mah¹ huh¹, jnä⁺ hi⁻ laa⁺ dsa⁻ chaa⁻ Samária?

(Jëëh⁺, dsa⁻ judiu sa⁺ jwayh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ samaritano.)

¹⁰ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih¹ ñeh⁺ hee⁻ na⁻ he⁻ la⁺ kwa⁺ Dio, hi⁺ hii⁻ na⁻ hi⁻ ngii⁺ jmi⁻ kyah¹ mah¹ hiyh¹, hne⁻ ba⁺ ngiih⁺ kiyh¹ jmi⁻ he⁻ huh¹ hi⁺ hñiiy⁺ kwëëy⁺ hne⁻ jmi⁻ jiih⁺.

¹¹ Mah¹ ga⁺jäh⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ ka⁻läh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ jmeëh¹ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺? Sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ he⁻ kyeh⁺ he⁻ kyaah⁺ chooh⁺ jmi⁻, hi⁺ juuh⁻ jwërte jmi⁻too⁻ la⁻. ¿Ha⁻ ba⁺ ta⁺ haa⁺ jmi⁻ jiih⁺ ja⁻ he⁻ kwah⁺? ¹² ¿Che⁺ jøøh¹ ga⁺ hne⁻ lä⁺koh⁺ ga⁺ Jacob dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kya⁺ jnääh¹, hi⁻ ga⁻kwëëh¹ jnääh¹ jmi⁻too⁻ la⁻? Jee⁺ la⁻ ga⁺hiyh¹ kyaah⁺ jooy⁺ hi⁺ kyaah⁺ lä⁺jëë⁺ jah⁺ kyaay¹ ka⁻läh⁺.

¹³ Mah¹ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu¹ kih¹ dsa⁻më⁺ he⁺:

—Wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ hih¹ jmi⁻ he⁻ haa⁺ la⁻, koo⁻ ka⁻läh⁺ jä⁺ lä⁻kii⁻ dsëy⁺. ¹⁴ Pero hi⁻ hih¹ jmi⁻ he⁻ kwa⁺ jnä⁺, jih¹koh⁺ jih¹lih⁺ sa⁺ jä⁺ lä⁻kii⁻ dsëy⁺. Jmi⁻ he⁻ kwa⁺ jnä⁺, he⁻ ja⁻ hya⁺ lä⁺ ma⁻hya⁻ ja⁻ba⁺ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺ he⁻ jmeë⁺ chaay⁻ tää⁺.

¹⁵ Mah¹ ga⁺jäh⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ siiyh⁺:

—Kwëëh⁺ jnä⁺ jmi⁻ ja⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, mah¹ sa⁺ jä⁺ lä⁻kii⁻ dsën⁺. Lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jän⁻ jee⁺ la⁻ ya⁺kyen¹ jmi⁻ —ga⁺jäh⁺ dsa⁻më⁺ he⁺.

¹⁶ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Gwaa^h mah¹ go⁻kya⁺ dsa⁻ñuuh⁻ kyaah¹ ta⁺ la⁺.

¹⁷ —Sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kyaan⁺ —ga⁺jäh⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ siiyh⁺.

—Ja⁻ba⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁻jäh⁺, sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kyaah¹. ¹⁸ Jëëh⁺ hñaa⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻kyaah⁺, hih¹ hi⁻ kyaah⁺ na⁺, ja⁺ he⁺ dsa⁻ñuuh⁻ kyaah¹ he⁺. He⁻ dsoo⁺ na⁻ ma⁻jäh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

¹⁹ —Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, go⁺ hi⁻ ngëë[~] juu¹ kih¹ Dio ba⁺ hne⁻ laan⁺.

²⁰ Lä⁺jëë⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kya⁺ jnääh¹ dsa⁻ samaritano ga⁺hnaayh⁻ Dio

jee' chih' moh' la-, mah' hnäh' dsa- judiu jwah' hnäh', jwii- Jerusalén ba' jee' hnään' Dio —ga-jäh' dsa-më' he' siiyh'.

²¹ —Dsa-më', jmeé' dsoo' he- jwahn' la-. Lloo' koo- jmií', ni' moh' la- ni' jwii- Jerusalén sa' hnaah' hnäh' Tää'. ²² Sa' kyuuu- hnäh' hii- na- hnaah' hnäh'. Pero jnääh' dsa- judiu, kyuu- ba' jnääh', hii- na- hi- hnääh' jnääh', jëeh' ta-la' kih' dsa- judiu ba' ja' he- dsa-lää' dsa-. ²³ Já- koo- hor~, hi' hor~ ja- la' na' ga-juh-. Hi- dsoo' hnaah' Tää', hnaayh- lä- hnøø' Jmi-llë' Na-jngii' hi' kyaah' ju'dsoo' ka-läh'. Jëeh' Tää' hnääh' dsa- hi- hnaayh- lä-ja-. ²⁴ Jmi-llë' ba' laa' Dio. Lä-jëë- hi- hnaayh-, jmeé' bii' kiyh' hnaayh- kyaah' jmi-llë' hi' kyaah' ju'dsoo' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

²⁵ —Jnä' man' he- jä- hi- jäyh' Mesía kih', hi- jäh' dsa- chee- Cristo. Wa-ra- jay', hi- he' mi-jnääh' ha- lä- la' lä-jë- juu' la- —ga-jäh' dsa-më' he' siiyh'.

²⁶ Mah' ga-jäh' Jesús:

—Hi- he' he' jnä' hi- hlëeh' kyaah' hne-.

²⁷ Hor~ ja- ya-nøø- jnääh' discípulo kyaay'. Peer- ga-lä-dsaa- dsë- jnääh' ma' ga-jëë- jnääh' lla- Jesús juu' kyaah' jaa- dsa-më'. Pero ni' jaa- sa- ga-tuu- dsë' ma' ngii' juu' hee- juu' ja- ma' llay-, hi- he-la' ma' hlëeyh- kyaah' dsa-më' he'. ²⁸ Jee' ja- ga-chih' dsa-më' mi'dsuu' kiyh' mah' ngaayh' ta' jee' jwii-, na'chiiyh' lä-jëë- dsa-:

²⁹ —Ma-nøøn' ma-jëën' jaa- dsa-nuuh- hi- ma-siih' jnä' lä-jë- go-te' he- ma-jmeen'. ¿Che' ja- hi- he' oo- Cristo hi- hii' juu' kih'?

³⁰ Lä-chah' ja- ga-hwëë- dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-, na'nääh' na-jëëy-. ³¹ Ta-ko-jiih' ja- ma' chuü' jnääh' kyaayh':

—Ta-jwöh', kuh-hih'.

³² Mah' ga-siiyh' jnääh':

—Cha- ba' he- kuhn' he- sa' kyuuu- hnäh'.

³³ He-ja- ga-ngii' jnääh' juu' kih' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Che' chaa- jaa- hi- ma-ja- hi- ma-ya-ka- he- kuyh'?

³⁴ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh' ka-läh':

—He- jmeen' lä- hnøø' hi- ga-chee' jnä' mah' mi'hñaan' ta' kiyh', he- ja- ba' ma' he- jmeé- dsa-këën'. ³⁵ ¿Ja' jwah' hnäh', hnøø' ga' kye' sih- mah' chooh' dsa- ta' kih'? Pero jnä' jwahn-, chooh' hnäh' neh' mah' jëë- da' hnäh' lä-kaa- jee' tääh' dsa- hi- laa' lä-koo- mi'ju- he- ma-ää- he- ma-le' chooh' dsa-. ³⁶ Hi- chaah- dsa- liyh' ba' jñeey'. He- chaayh- dsa- mah' chaa- tääh', la' lä-koo- he- chooyh- mi'ju- mah' sa' hee' jih-koh'. Kyaah' lä-ja-, ko-joh' ba' lä-chaah- llu' hi- ga-jngëë' kyaah' hi- ga-chooh' ta'. ³⁷ Heh' lä- jäh' juu' la-, la' ju'dsoo': “Jñah' ba' hi- jngëë-, hi- jñah' ba' hi- chooh' ta'.” ³⁸ Jnä' ga-cheen- hnäh' mah' chooh' hnäh' ta' he- sa- ga-jñeeh' hnäh'. Jñah' ba' ga-këë' ta' kih', mah' hnäh' ga-taah- hnäh' jee' la' ta' kiyh' mah' koo- chooh' ba' hnäh' ta' ja- —ga-jäh' Jesús siiyh'.

³⁹ He_ja_ jwëë' samaritano, hi_ chaa_ jee' jwii_ ja_ ga_lä_dsoo' dsë' kih' Jesús, lä_koo_ ma' ga_nuuy' juu' kih' dsa_më' hi_ ga_jäh': "Lä_jë_ ba' he_ ma_jmeen' ma_siyyh' jnä'." ⁴⁰ He_ja_ ya_nää' samaritano he' ya_jëëy' Jesús mah' ga_chuuy' kyaayh', ga_siyyh':

—Jä' kyaah' jnääh' jee' la_.

He_ja_ ga_jäy' to' jmi_ jee' ja_. ⁴¹ Jwëë' ga' dsa_ ga_lä_dsoo' dsë' ma' ga_nuuy' he_ ma' hlëëyh' ja_. ⁴² Lä_jëë_ hi_ he' ma' siih' dsa_më' he':

—Ja_ ma_la_ juu' kyah' hne_ jmee_ jnääh' dsoo', hñaa' jnääh' ma_nuuy' jnääh' juu' kiyh'. Na' ba' ra' si_ ma_në' jnääh' ma_ra_ ju'dsoo', hi_ he' he' Cristo, hi_ lää_ dsa_ jmi_gyuu'.

Ga_mi_hlää' Jesús chih_ kyaa' jaa_ dsa_jøøh' kyaa' rey

⁴³ Ma_ngëë' to' jmi_ ja_, ya_hëë' Jesús jee' ja_, ngaayh' ta_ Galilea. ⁴⁴ (Hñii' Jesús ga_jäh', jaa_ hi_ ngëë_ juu' kih' Dio jee' jwii_ gooy' sa_ hnää' dsih'.) ⁴⁵ Ma' ga_llaa_yh' hwa' Galilea, dsa_ hi_ ma' chaa_ jee' ja_ ga_heeyh_ bih' llu', kih' he_ ga_jëëy' he_ juh_gaa_ he_ ga_jmee' Jesús ma' ga_të' jmi_ kuyh_ borrego mäh' jwii_ Jerusalén. Jëeh' na_nää' dsa_ he' ka_läh' ma' ga_të' jmi_ ja_.

⁴⁶ Koo_ ka_läh' ga_llooy' jwii_ Caná he_ na_hee_ hwa' Galilea, jee' ga_jmeey' jmi_dsë_ ba' ga_lii' jmi_ mi_jëh'. Jee' jwii_ Capernaum ja_, ma' chaa_ jaa_ dsa_jøøh' kyaa' rey hi_ ma_dsaah' jaa_ chih_ kyaa'. ⁴⁷ Lä_ ma' ga_nuuy' dsa_jøøh' he' ya_hëë' Jesús hwa' Judea jayh' ta_ hwa' Galilea, he_ja_ ñeey' ga_mi_jeey' mah' ga_chuuy' kyaah', ga_siyyh':

—Man_ mah' mi_hlääh' chih_ kyaan_ hi_ ma_kyaa' dsa_juu'.

⁴⁸ He_ja_ ga_jäh' Jesús siyyh':

—Sa_ heeh' hnäh' wa_ra_ jäh' kih' sa_ jmeen_ he_ juh_gaa_ he_ jëeh' hnäh'.

⁴⁹ —Dsa_jøøh' kyaan_, ma_nøøn' ga_juh_, jää' sa' ga' ma_juu_ chih_ kyaan_ —ga_jäh' dsa_jøøh' he' siyyh'.

⁵⁰ Mah' ga_jäh' Jesús siyyh':

—Gwaah_ ba' hne_ kyah', chaa_ ba' chih_ kyaah'.

Dsa_jøøh' he' ga_jmeey' ba' dsoo' dsëy' ma' ga_jäh' Jesús lä_ja_, mah' ngaayh'. ⁵¹ Ni_ sa' ga' ma_llaa_yh' kiyh', ya_nää' dsa_ kyaay' ga_mi_jeey', mah' ga_jmeeyh' juu', ga_jäyh':

—Ma_jä' ba' kih' chih_ kyaah'.

⁵² Mah' ga_ngii' dsa_jøøh' he' juu' kih' dsa_ kyaay':

—¿Hee_ hor_ ga_løø' chaay_ llu'?

Mah' ga_jäh' dsa_ kyaay':

—Lloo', ko_hi_ gyii', ya_hii' llii' kiyh'.

⁵³ Mah' ga_lä_dsooh_ dsë' jmi_ chih_ he', ja_ba' hor_ ja_ ga_jäh' Jesús: "Chaa_ ba' chih_ kyaah'." He_ja_ cha_ga_miih_ ga_lä_dsoo' dsëy' lä_kye_ hi_ chaa_ cha_neh' kiyh'.

⁵⁴ Jee' la- ga-të' to' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús, ma' ya-hëëy' hwa' Judea ngaayh' ta- hwa' Galilea.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa- liih- goo- tii'

5 ¹ Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta- Jerusalén. Ma'ja- ma' tääh' dsa- judiu jmií'. ² Jee' jwií- Jerusalén chih' koo- na'hyah- jee' dsa-ha- jmií-, jäh- Ho'haah' kih' Oveja. Jee' ja- chee- Betesda kyaah' juu' hebreo. Ma' cha- lä-ku' lä-jii' kih' jmi-too- ja- hña' jee' kih' hoo' na'hií'. ³ Jee' ja- ma' saa' jwëë' hi- dsaah', hi- tæu', hi- jluuh', kyaah' hi- sa- le' ngë-, ma' jøøy- he- hor- jeh' jmií-. ⁴ Jëeh' ma' lih' koh' ba' ma' jña- jaa- ángel jee' haa' jmií- ja-, mah' ma' kah- ma' gwëyh-. Ma-la- ma-kah' ma-gwëh' jmií- ja-, hi- ga-tëë' to-në' dsa-he' neh- jmií- ja-, dsa-jä' go-te' kiyh' wa' he- cha- he- dsoo' he- laay'. ⁵ Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-nuuh- hi- ma-hya- gyii' gya' jña' ji-ne- dsaah'. ⁶ Ma' ga-jëë' Jesús dsa- he' na'kyaay' jee' ja-, ñe- bih' he- ma-lä-hii- dsaah' dsa- he', mah' ga-siiyh-:

—¿Che' hnooh- jä' kyah'? —ga-jäh' Jesús siiyh-.

⁷ —Sa- chaa- ni- jaa- hi- taah- jnä' cha'jmií- na- wa-ra- ga-kah' ga-gwëh'. Jää' ga' jñah' taah- hñii', ja-ga' lloo- jnä' —ga-jäh' dsa-dsaah' he' siiyh-.

⁸ —Noo- jee' kyaah' na-, kii' jii' kyah' mah' ngë- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

⁹ Lä-chah' ja- ga-jä' kiyh' mah' ga-kooy' jii' kiyh', ngaayh'. Jmií' ja- ma' la' jmií' he- teeh- dsa- dsé'. ¹⁰ He-ja- ga-jäh' dsa-ta' judiu siiyh' hi- ga-jä' kih' he':

—Jmií' he- teeh- dsa- dsé' ba' na', sa- cha- jwë' koo' jii' kyah' —ga-jäyh'.

¹¹ —Hi- ma-mi-hlää' jnä', hi- he' ma-siih- jnä': “Kii' jii' kyah' mah' ngë'” —ga-jäh' hi- ma' dsaah' he'.

¹² —¿Hii- na-, hi- ma-siih- hne-: “Kii' jii' kyah' mah' ngë'”? —ga-jäh' dsa-ta' he'.

¹³ Pero dsa-nuuh- he', sa- ga-lä-kyuuy- hii- he' hi- ga-mi-hlääy', jëeh' Jesús ga-ääh' go-te' jee' kih' jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. ¹⁴ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëë' Jesús dsa- he' ka-läh' jee' chih' gwah- ja- mah' ga-siiyh-:

—Jëë- dá, na' he- ma-jä' kyah', mo-to- jmee- ga-dso'kye-, mah' sa- jä- he- hliih' ga- në' kyah' —ga-jäh' Jesús siiyh-.

¹⁵ Ja-ga-ngooy' na'jmeeyh' juu' kih' dsa-ta' judiu, na'chiiyh':

—Jesús ba' he' hi- ga-mi-hlää' jnä' —ga-jäyh'.

¹⁶ Kih' he-ja- ba' ja-, ma' hnooh- dsa-ta' he' ha- lä- jwë' jee' ma' jngëëyh' Jesús, jëeh' ma' mi-hlääy' wa' hi- cha- hi- jmií' he- teeh- dsa- dsé'. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Tää' kyaan-, jmee- ta' lä-jiih' na', hi- ja-ba' lä-ja- jmee- jnä' ka-läh'.

¹⁸ He-ja- cha-ga'miih- ma' hnooh- dsa-ta' he' ha- lä- jee' ma' jngëëyh' Jesús. Ja- ma-la- kih' he- sa- ma' høøy- jmií' he- teeh- dsa- dsé', lä-kye-

kih¹ he⁻ ma¹ jäyh¹: “Dio laa¹ Tää¹ kyaan¹,” ma¹ jmääy¹ hñiiy¹ kwee⁻ kyaah¹ Dio.

Jesús jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää¹

¹⁹ Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁺siiyh¹:

—Ma⁻ra⁺ ju¹dsoo¹ jwëehn[~] hnäh¹. Joo¹ Dio sa⁺ le¹ jmee¹ ni⁺ miih⁻ jee¹ tëey⁻ hñiiy¹. He⁻ jëey[~] jmee⁺ Jmiiy⁻, he⁻ ja⁻ ba¹ jmeey⁺. Lä⁺jë⁺ he⁻ jmee⁺ Tää¹, ja⁻ba¹ lä⁺ja⁻ kwee⁻ go⁻te¹ jmee⁺ Jooy¹ ka⁻läh¹. ²⁰ Hnää¹ ba¹ Tää¹ Joo¹, hi⁺ mi⁺jnääy⁺ kiyh¹ lä⁺jë⁺ he⁻ jmeey⁺. Pero cha⁻ga⁺miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁺koh¹ ga⁺ he⁻ jmeey⁺ la⁻, mi⁺jnääy⁺ kih¹ Jooy¹ ta⁺ cha⁺ne¹, lä⁺jiih¹ lä⁻dsaa[~] hoh¹ hnäh¹. ²¹ Ja⁻ba¹ lä⁺koo⁻ mi⁺jiih¹ Tää¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹, mah¹ jmeey¹ chaay⁻ ka⁻läh¹, ja⁻ba¹ lä⁺ja⁻ Jooy¹ jmeey¹ chaa⁻ lä⁺jah¹ hi⁻ hnääy¹. ²² Sa⁺ lla¹ Tää¹ ta⁺ kih¹ ni⁺ jaa⁻, ga⁺tooyh⁻ goo⁻ Jooy¹ ba¹ mah¹ llay¹ ta⁺ kih¹ lä⁺jëë⁺. ²³ Mah¹ lä⁺ja⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ jmee⁺ juuh⁻ kih¹ Joo¹ Dio lä⁺koo⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Tää¹. Hi⁻ sa⁺ jmee⁺ juuh⁻ kih¹ Jooy¹, sa⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Tää¹ hi⁻ ga⁺cheey¹.

²⁴ Ma⁻ra⁺ ju¹dsoo¹ jwëehn[~] hnäh¹, hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁺ hi⁺ jmeey⁺ dsoo¹ dsëy¹ kih¹ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä¹, chaay⁻ tää¹ ba¹. Sa⁺ jä⁻ dso¹ jwii¹ në¹ kiyh¹. Lla⁻ he⁻ ma⁺ juuy⁺, ma⁻ tëeyh¹ jee¹ chaay⁻ tää¹. ²⁵ Ma⁻ra⁺ ju¹dsoo¹ jwëehn[~] hnäh¹. Jä⁺ koo⁻ hor[~], hi⁺ hor[~] ja⁻ la¹ na¹. Ma⁻të¹ jee¹ nuu¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻juu¹ juu¹ kih¹ Joo¹ Dio. Hi⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ nuu¹ kiyh¹, mo⁺so¹ juuy¹. ²⁶ Jëeh¹, Tää¹, kih¹ hñii¹ bih¹ na¹ jiih¹. Ja⁻ba¹ lä⁺ja⁻ ga⁺kway¹ jwë¹ he⁻ na¹ jiih¹ kih¹ hñii¹ Jooy¹ ka⁻läh¹. ²⁷ Hi⁺ ga⁺hñaa¹ llay¹ ta⁺ kih¹ dsa⁺, lä⁻llu¹ he⁻ laay¹ Hi⁻ ga⁺lëë¹ ngo¹. ²⁸ Ta⁺ jmee⁻ dsaa[~] hoh¹ hnäh¹ he⁻ jwahn⁻ la⁻. Jä⁺ koo⁻ hor[~] nuu¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ tääh¹ to⁻høø⁻ tēen⁻ kiyh¹. ²⁹ Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺jmeey¹ he⁻ llu¹, lä⁺jiiyh¹ mah¹ tēey¹ jee¹ chaay⁻ tää¹. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺jmeey¹ he⁻ hliih¹, lä⁺jiiyh¹ mah¹ dsa⁻näay¹ kyaah¹ dso¹ jwii¹ ba¹.

Cha⁻ ba¹ he⁻ jmee⁺ ju¹dsoo¹ kih¹ Joo¹ Dio

³⁰ Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le¹ jmeen⁻ jee¹ tēen⁻ hñiin⁺. Lä⁺koo⁻ te¹ man⁺ kih¹ Tää¹ kyaan¹, ko⁻ja⁻ ba¹ te¹ llan⁺ ta⁺ kih¹ dsa⁺. Hi⁺ kyaah¹ ju¹dsoo¹ jmah¹ ba¹ llan⁺ ta⁺, jëeh¹ sa⁺ hnoohn⁺ he⁻ hnoon¹ hñiin⁺. Hnoohn⁺ he⁻ hnøø¹ Tää¹ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä¹ ba¹. ³¹ Cher¹ mah¹ hñiin⁺ ba¹ jmeen⁻ ju¹dsoo¹ kin⁺, sa⁺ jmää¹ ju¹dsoo¹ kin⁺ lä⁺ja⁻. ³² Chaa⁻ ga⁺ jñah¹ hi⁻ jmee⁺ ju¹dsoo¹ kin⁺. Jnä¹ man⁺, ju¹dsoo¹ he⁻ jmeey⁺ kin⁺, la¹ dsoo¹. ³³ Ga⁺cheeh⁺ hnäh¹ dsa⁻ hi⁻ na⁺ngii¹ juu¹ kih¹ Jwaa⁻, hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jäyh¹ ja⁻, la¹ ju¹dsoo¹. ³⁴ Sa⁺ jmee⁺ bii¹ ki⁺ jnä¹ ju¹dsoo¹ kih¹ dsa⁺. He⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹ ba¹ ja⁻, he⁻ ga⁺jmeey¹ Jwaa⁻ ju¹dsoo¹ kin⁺, mah¹ lä⁺ja⁻ lääh¹ hnäh¹. ³⁵ Hi⁻ he¹ ma¹ laa¹ lä⁺koo⁻ wa⁺je⁻ he⁻ na⁻hih[~] mah¹ ma¹ kwa⁺ jmëë¹. Hi⁺ ga⁺lä⁺chaa⁺ hnäh¹ llu¹ miih⁻ jmi¹ kyaah¹ juu¹ he⁻ ga⁺kway¹ ja⁻. ³⁶ Pero cha⁻ ga⁺ jyoh¹ he⁻ jmee⁺ ju¹dsoo¹ kin⁺ he⁻ juuh⁻ ga⁺ lä⁺koh¹ ga⁺ ju¹dsoo¹ he⁻ ga⁺jmeey¹ Jwaa⁻. Lä⁺jë⁺ ta⁺ he⁻ ga⁺kwëeh¹ Dio jnä¹ mah¹ mi⁺ten⁻, ja⁻ba¹ ta⁺ he⁻ jmeen⁻ la⁻, jmee⁺ ju¹dsoo¹ kin⁺, Tää¹ ba¹ he¹ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä¹. ³⁷ Hi⁺ Tää¹ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä¹, ga⁺jmeey¹

ju'dsoo' kin+ ka-läh'. Ni+ koo- hä sa+ ga-nuuh- hnäh' lä+ ma' ga-hlëeyh', ni+ lä-ja- sa+ ga-jëeh` hnih'. ³⁸ Hi+ ni+ sa+ ga-jä' juu' kiyh' neh+ tuh-hoh' hnäh', kih' he- sa+ heeh' hnäh' kih' hi- ga-cheey'. ³⁹ Ja- hëh- da' hnäh' kwee- lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio. Jëeh', laah' hnäh' kyaah' juu' na- chaah- hnäh' tää'. Ja-ba' juu' na- jmee+ ju'dsoo' kin+ ka-läh'. ⁴⁰ Ni+ lä-ja- sa+ hnooh- hnäh' juu' kin+ mah' jmeen` chaa- hnäh' tää'.

⁴¹ Ja- he- hnoon' mah' leen' jøøh' cha'në' dsa-. ⁴² Jnä' kyuun+ hnäh', man+ kwee- sa+ hnaah+ hnäh' Dio. ⁴³ Jnä' ma-jan~ kyaah' mada- kih' Tää, mah' hnäh' sa+ heeh' jnä'. Pero wa'ra- ja' jñah' lä+ hyoh- dsëy' hñiiy', tää' sa+ tääh' hnäh' jmeeh- he' kih' hi- he'. ⁴⁴ Ha- lä-ja- lä-dsoo' hoh' hnäh', jëeh' hnooh' hnäh' ha- lä+ jee' leeh' hnäh' kaah' cha'në' dsa-kyaah' hnäh' hi+ sa+ hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah' cha'në' Dio. ⁴⁵ Ta+ jmee- hnäh' huudsë- jnä' hnëen- hnäh' cha'në' Tää' kyaan+. Moisé, hi- kyeh' hnäh' o-jøh+ dsë- kih', hi- he' ba' hnëe- hnäh'. ⁴⁶ Wa'ra- jäh' kih' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga-jäh' Moisé, lä-ja- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' juu' kin+ ka-läh'. Jëeh', he- ga-siiy' ja-, hlëeh+ kin+ ba' ja-. ⁴⁷ Pero cher'mah' sa+ jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga-siiy' ja-, ha- ba' lä-ja- lä-dsoo' hoh' hnäh' juu' kin+.

Ga-ääh- Jesús hña' mil dsa-nuuh-

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 ¹ Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta+ hngaah` ko-taa- jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea, ja-ba' he- jäyh' kih' Tiberia. ² Jwëë' dsa- ma' chaa- kaah` kiyh', kih' he- ma' jëey- lä-jë- he- juh-gaa- he- ma' jmeey+ lä-koo- hä ma' mi-hlääy' hi- dsaah'. ³ Ja-ga' ga-wii' Jesús ta+ jee' chih' koo- lle'koh' mah' jee' ja- ga-tooh' jnääh' discípulo kyaayh'. ⁴ Jmii' ja- ma-ya-jäh+ të' jmií' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'. ⁵ Ma' ga-jëë' Jesús jwëë' jwërte dsa- hi- ya-nää' mah' ga-siiyh+ Felipe:

—¿Ha- ba' dsa'nøøn' dsa-län' miih- he- kuh- dsa- la-?

⁶ Pero he- ga-jäyh' lä-ja-, he- ma' hnøøy' ma' jëey' hee- ja- ma' jäh+ Felipe. Jëeh' kyuuh~ bih' ha- lä+ jmeey'. ⁷ Mah' ga-jäh' Felipe:

—Sa+ lee+ to' hña-loo' jmií' ta' he- kyaah' län' he-niih' mah' tëë' lä-jëë+ dsa- ma+ miih+.

⁸ Mah' ga-jäh' jaa- discípulo kyaay', Andre' øøh- Simón Pee':

⁹ —Jee' la- hää' jaa- chih- hi- kye- hña' he-niih' he- na-la' kyaah' cebada, kyaah' uu' hmooh- mäh'. Pero ha- lee+ he- oo+ kih' lä-jëë+ dsa- hi- tääh' na- —ga-jäyh'.

¹⁰ —Chiih' lä-jëë+ dsa- na-, wa' dsa-taayh` wa' gyay- hwa' —ga-jäh' Jesús.

Jee' ga-taayh` ja-, ma' cha- cha-miih- nuu-. Kih' lä-jëë+ dsa- hi- ga-taah` jee' ja-, ma-la+ dsa-nuuh- ma' tee' koo- hña' mil. ¹¹ Ga-ka' Jesús he-niih' ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-la+ ma-kway' ti'hmaah', ga-jmeey' jwi' he-niih' ja- mah' ga-kwëeyh' discípulo. Hi' ja-ba' lä-ja-

ga+jmee' discípulo kyaah' hi- ma' tääh' hwa'. Hi- ja-ba' lä-ja- ga+jmeey' kih' hmoooh- mah' he', ga+kwëëyh' dsa- ha- koo- jiih' ma' hnøø' lä-jaa- lä-jaay-. ¹² Ma-la+ ma-këë' lä-jëë' dsa-, ga+jmee' Jesús mada' kyaa' jnääh' discípulo:

—Juuh` hnäh' lä-jë- jwi' he- ma-chaa~ na- mah' sa- hee'.

¹³ Ma-la+ ma-juuh' lä-jë- jwi' he- ga+chaa' ja-, ga+kah' gya-to' sa'miih- jwi' kih' hña' he-niih- he- ma' na-la' kyaah' cebada. ¹⁴ Ma' ga+jëë' dsa- he', he- juh-gaa- he- ga+jmee' Jesús jee' ja-, ga+jäyh':

—Ma-ra' ju'dsoo', hi- na- he' hih' dsa- hi- ngëë- juu' kih' Dio hi- ga+jäh' dsa- kih' ja+ jmi-gyuu+ la-.

¹⁵ Pero ma-liih- ba' Jesús, he- hnøø' dsa- lä-bii' lä-jaa' ma' tëëy+ mah' ma' jmäy' rey kyaay', he-ja- koo- ka-läh' ga+wiiy' ta' lle'koh' ja- mah' ga+jäy' hñiiy'.

Ga+ngë' Jesús në' jmi-

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ma' ga+nuu- jmi' ja-, ma-la+ jnääh' discípulo ba' ga+jnaa' jnääh' ta- cha'hoo' jmi-juuh- ja-. ¹⁷ Ga-tooh` jnääh' neh+ na'moo' mah' ga+nøø' jnääh' haa' jnääh' jmi-juuh- ja-, ta+ hngaah` jee' chee- Capernaum. Ma-na-hoo- go-te' hor~ ja- ni+ sa+ ga' ma-jah~ Jesús. ¹⁸ Pero ja' koo- lle' tä', lä-jiih' ga-løø' hluh+ jmi-. ¹⁹ Ma-lä-øoy' koo- hña' jñii' kilómetro në' jmi-, ma' ga+jëë' jnääh' Jesús ja' ya+jäyh+ kih' na'moo', ngëy+ në' jmi-, mah' ga-lä-gah' jnääh'. ²⁰ Pero ga+jäh' Jesús siiyh+ jnääh':

—Jnä' ba' la-, ta+ wa' gah' hnäh'.

²¹ Ja-ga' ga+heeh' jnääh' lä-kaa- tuh-dsë- jnääh' neh+ na'moo' ja-, hi- चाह' ba' ga+tëë' jnääh' hwa' jee' ga+nøø' jnääh' ja-.

Jwëë' dsa- ga+hnaah- Jesús

²² Ma' ga+jnä' jyoh' jmi', dsa- hi- ma' tääh' ta+ hngaah` jee' ga+hwëë- jnääh' ja-, ga-lä-liih-, ma-la+ jnääh' discípulo ba' ga+tooh` jnääh' neh+ koo- ba' na'moo' he- ma' hii' jee' ja-. ²³ Ta-ko-jiih' ja- ga-lloo' jyoh' ga' na'moo' he- ga+hwëë- ta+ jee' jwi- Tiberia, ja-ba' koo' jee' ga+taah` hña' mil dsa- hi- ga+kuh- jee' ja-, jee' ga+kwa' Jesús ti'hmaah' kih' Dio. ²⁴ Ma' ga+jëë' dsa-, mo+so+ chaa- Jesús ni+ discípulo kyaay' jee' ja-, ga+taayh` neh+ na'moo' he- ma' hii- jee' ja-, ga+näy' ga+hnäy+ Jesús ta+ jee' jwi- Capernaum.

Hñii' Jesús laa' he-niih- he- jmee+ chaa- dsa-

²⁵ Ma' ga-lla-näy' ta+ hngaah` ja-, ga+jnäy+ Jesús mah' ga+siiyh+:

—Ta-jwoh', ¿hee- ba' hor~ ma-nëh' hne-?

²⁶ Mah' ga+jäh' Jesús siiyh+:

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', ma-ya-nääh' hnäh' hnaah+ jnä', ja+ kih' he- ga+jëeh` hnäh' he- juh-gaa- he- ga+jmeen'. Hnaah+ hnäh' jnä'

kih¹ he⁻ ga⁻kuh¹ hnäh^ʔ lä⁻jiih¹ ga⁻këë¹ hnäh^ʔ ba¹ ja⁻. ²⁷ Ta⁻ wa⁻ hee^ʔ hoh^ʔ hnäh^ʔ kih¹ ma¹ he⁻ dsa⁻lla⁺. Wa⁻ hee^ʔ hoh^ʔ hnäh^ʔ kih¹ ma¹ he⁻ sa⁻lla⁺, he⁻ jmee¹ chaa⁻ dsa⁻ tää^ʔ. He⁻ la⁻ na⁻ ma¹ he⁻ kwa⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻. Jëeh^ʔ, Tää⁻ hi⁻ laa⁻ Dio, ga⁻hñaay¹ jnä^ʔ kih¹ he⁻ la⁻.

²⁸ Mah¹ ga⁻ngii^ʔ dsa⁻ he^ʔ juu¹ kiyh¹:

—¿Hee⁻ na⁻ ga⁻tëë^ʔ jnääh¹ jmeen¹ mah¹ jmee¹ jnääh¹ lä⁻ hnøø¹ Dio?
—ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ he^ʔ.

²⁹ —He⁻ la⁻ ba⁻ hnøø¹ Dio jmeeh¹ hnäh^ʔ, he⁻ jmeeh¹ hnäh^ʔ dsoo^ʔ hoh^ʔ kih¹ hi⁻ ga⁻cheey¹ —ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺.

³⁰ —¿Hee⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ heeh¹ jnääh¹, mah¹ jëë¹ jnääh¹, ja⁻ga⁻ jmee¹ jnääh¹ dsoo^ʔ dsë⁻ jnääh¹ kyah^ʔ? ¿Ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ jmeeh¹ mah¹ jëë¹ jnääh¹?

³¹ Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa¹ jnääh¹ ga⁻kuyh⁻ maná jee¹ la¹ hwa¹ kii⁻ ja⁻, lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “He⁻ñiih⁻ he⁻ ja¹ gyuu^h ba¹ ja⁻, ga⁻kwëeh¹ dsih^ʔ mah¹ ga⁻kuyh⁻” —ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ siiyh⁺.

³² —Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^ʔ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ, ja⁻ he^ʔ Moisé hi⁻ ga⁻kwa⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ ja¹ gyuu^h. Tää⁻ kyaan⁻ ba¹ he^ʔ hi⁻ kwëeh⁻ hnäh^ʔ ma⁻ra⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ gwa⁻ gyuu^h. ³³ Jëeh^ʔ he⁻ñiih⁻ he⁻ kwa⁻ Dio, hi⁻ he^ʔ he^ʔ hi⁻ ga⁻jña⁻ gyuu^h, hi⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ —ga⁻jäh^ʔ Jesús ga⁻siiyh⁺.

³⁴ —Kwëeh¹ jnääh¹ tää^ʔ he⁻ñiih⁻ ja⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻ —ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ he^ʔ siiyh⁺.

³⁵ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Jnä^ʔ he^ʔ laan¹ he⁻ñiih⁻ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻. Hi⁻ jmee¹ ko⁻jøh^ʔ kyaah^h jnä^ʔ, jih¹koh^ʔ sa⁻ jä⁻ lä⁻kyoyh⁺. Lä⁻ja⁻, hi⁻ jmee⁻ dsoo^ʔ dsë⁻ kin⁻, sa⁻ jä⁻ lä⁻kii⁻ dsëy¹ jih¹koh^ʔ jih¹lih^ʔ. ³⁶ Pero jwëëhn⁻ hnäh^ʔ ka⁻läh^ʔ lä⁻koo⁻ ma⁻jwëëhn¹ hnäh^ʔ jää¹, ma⁻ke⁻ ma⁻jëëh⁻ hnäh^ʔ jnä^ʔ, sa⁻ ma⁻jmeeh⁻ hnäh^ʔ dsoo^ʔ hoh^ʔ hnäh^ʔ kin⁻. ³⁷ Ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ taah⁻ Tää⁻ goon⁻, hi⁻ he^ʔ go⁻nää^ʔ kin⁻. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ go⁻nää^ʔ kin⁻, sa⁻ bee⁻ jnih^ʔ. ³⁸ Jëeh^ʔ, sa⁻ ga⁻jñaan¹ gyuu^h mah¹ jmeen⁻ lä⁻ hnoon¹ hñiin⁻. Ga⁻jñaan¹ mah¹ jmeen⁻ lä⁻ hnøø¹ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä^ʔ ba¹. ³⁹ Tää⁻ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä^ʔ hyoh⁻ dsëy¹ lä⁻la⁻ ba¹. Sa⁻ hnøøy¹ dsa⁻hëë¹ ki⁻ jnä^ʔ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ ga⁻taayh⁻ goon⁻ mah¹ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba¹ hi⁻ he^ʔ mi⁻jiihn⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të^ʔ jee¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. ⁴⁰ Hi⁻ ga⁻chee¹ jnä^ʔ hyoh⁻ dsëy¹ lä⁻la⁻. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ go⁻nää^ʔ kih¹ Jooy^ʔ mah¹ jmee¹ dsoo^ʔ dsë⁻ kiyh¹, hi⁻ he^ʔ ba¹ jmeey¹ chaa⁻ tää^ʔ. Mah¹ jnä^ʔ ba¹ mi⁻jiih⁻ jnih^ʔ wa⁻ra⁻ ga⁻të^ʔ jee¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ —ga⁻jäh^ʔ Jesús siih⁻ dsa⁻ he^ʔ.

⁴¹ He⁻ja⁻ ga⁻løø¹ dsa⁻ judiu he^ʔ cha⁻hääy⁻ hlëëyh⁻ wi^ʔ kih¹ Jesús, kih¹ he⁻ ma¹ jäyh^ʔ, laay¹ he⁻ñiih⁻ he⁻ ga⁻jyoo¹ gyuu^h. ⁴² Lä⁻la⁻ ga⁻jäyh^ʔ:

—¿Ja¹ he^ʔ hi⁻ na⁻ joo^ʔ José? Kyuu⁻ ba¹ jne⁻ cho⁻jmiiy⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ jäyh^ʔ, ga⁻jñaay¹ gyuu^h?

⁴³ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺ ka⁻läh^ʔ:

—Tu^ʔ hnäh^ʔ he⁻ cha⁻hääh⁻ jnä^ʔ. ⁴⁴ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le^ʔ jä⁻ kih¹ hñii^ʔ kyaah^h jnä^ʔ cher¹ mah¹ Tää⁻ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä^ʔ sa⁻ ga⁻taayh⁻ goon⁻. Mah¹ jnä^ʔ ba¹ mi⁻jiih⁻ jnih^ʔ wa⁻ra⁻ ga⁻të^ʔ jee¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. ⁴⁵ Lä⁻la⁻ na⁻sii⁻ kooh⁻

ko'llaa' hi' ma' ngëe' juu' kih' Dio llo'joo': "Dio ba' mi'tëe' lä'jëe' dsa'." Lä'ja-, lä'jëe' hi' ga'nuu' hi' ga'lä'tëe' kih' Täa', ya'näy' kyaah' jnä'.

⁴⁶ Sa' chaa' hi' ma'jëe' Täa'. Ma'la' hi' ja' jee' gya' Dio ba', hi' he' ba' ma'jëe' Täa'. ⁴⁷ Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', hi' jmee' dsoo' dsë' kin', hi' he' ba' chaa' tää'. ⁴⁸ Jnä' he' laan' he'ñiih' he' jmee' chaa' dsa'.

⁴⁹ Dsa' ma'gyuh' jnan' ga'kuyh' maná jee' la' hwa' kii' ja-, pero ga'juuy'.

⁵⁰ Pero hi' la' he' he'ñiih' he' ga'jyoo' gyuu' mah' lä'jëe' hi' ga'kuh' kiyh' mo'so' juuy'. ⁵¹ Jnä' he' laan' he'ñiih' jiih' he' ga'jyoo' gyuu'. Hi' kuh' kih' he'ñiih' la-, chaay' tää' ba'. He'ñiih' he' kwa' jnä', la' ngo' kin'. He' ja' kwan' mah' lä'ja' jmee' chaa' lä'jëe' dsa' jmi'gyuu' —ga'jah' Jesús siiyh'.

⁵² He'ja' dsa' judiu he' ga'ti' ga'chooy' juu' kyaah' øøyh':

—¿Ha' lä'ja' kwa' dsa' na' ngo' kih' mah' kihn'? —ga'jäyh'.

⁵³ Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', cher'mah' sa' ga'kuh' hnäh' ngo' kih' Hi' ga'lëe' ngo' la-, hi' sa' huh' hnäh' jma' kiyh' ka'läh', sa' tëeh' hnäh' jee' jmee' chaa' hnäh' tää'. ⁵⁴ Hi' kuh' ngo' kin' mah' hiih' jma' kin' ka'läh', chaay' tää' ba'. Hi' jnä' mi'jiih' jnih' wa'ra' ga'të' jee' llaa' jmi'gyuu'. ⁵⁵ Jëeh' ngo' kin', koo' he' la' ba' ma' he' jmee' chaa' dsa-, lä'ja' ka'läh' kih' hi' hiih' jma' kin', koo' he' la' ba' jmee' chaay-. ⁵⁶ Hi' kuh' ngo' kin' mah' hiih' jma' kin' jäy' koo' hweh' kyaah' jnä' hi' jnä' jän' kyaayh' ka'läh'. ⁵⁷ Täa' hi' na'jiih' ga'chee' jnä', hi' jnä' chaan' ta'la' kih' Täa'. Ja'ba' lä'ja-, hi' kuh' ki' jnä', ta'la' ki' jnä' ba' chaay-. ⁵⁸ He' la' ja-, he'ñiih' he' ga'jyoo' gyuu'. Sa' la' lä' la' maná he' ga'kuh' dsa' ma'gyuh' jnan' hi' ma'ra' he' ga'juu' bih'. Pero hi' kuh' he'ñiih' la-, chaay' tää' ga'lä'jë' joh' jmi' cha' ba' —ga'jah' Jesús siih' dsa' he'.

⁵⁹ Lä'jë' juu' la' ga'kwa' Jesús neh' gwah' mäh' kih' dsa' judiu jee' jwii' Capernaum.

Kyaah' juu' la' jmee' chaa' dsa' tää'

⁶⁰ Lä' ma' ga'nuuy' juu' ja-, jwëe' discípulo kyaay' ga'jah':

—Jwëeh' la' juu' na-. ¿Hii' ga' mo' tih' dsë' nuu' juu' na'?

⁶¹ Ñe' ba' Jesús he' ma' tääyh' ma' cha' ma' hääy' kwaat' kih' juu' he' ga'hleeyh' ja-, he'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Che' ma'toh' wii' kyah' hnäh' juu' kin'? ⁶² Ha' ba' lä' jmeeh' hnäh' ja-, wa'ra' jah' kih' jëeh' hnäh' Hi' ga'lëe' ngo' la' wii' ka'läh' jee' ma' gyay' jää'. ⁶³ Jmi'le' ba' he' jmee' chaa' dsa-, pero jmi' ngo' sa' cha' he' le' jmee' ni' miih-. Lä'jë' juu' he' ma'jwëehn' hnäh', gwa' kih' jmi'le' ba' na-, hi' lä'ja' jmee' chaa' dsa-. ⁶⁴ Pero chaa' ko'llaa' hnäh' hi' sa' ma'jmee' dsoo' dsë' kin' —ga'jah' Jesús.

Jëeh' ma'kyuu' bih' jää' hii' na' hi' sa' lä'dsoo' dsë' kiyh', hi' kyuy' hii' na' hi' ngëe' kih' dsa'. ⁶⁵ Mah' ga'jäyh' ka'läh':

—He_{ja} ba' na' ma' jwëhn' hnäh': "Ni' jaa' sa' le' ja' kih' hñii' ki' jnä' cher'mah' sa' ga'taah' Täa' goon'."

⁶⁶ Ma'ngëë' ma'jäh' lä'ja', jwëë' discípulo kyaay' ga'biiy' kih', mo'so' ga'jmeey' ko'joh' kyaayh'. ⁶⁷ Ja'ga' ga'siiyh' lä'jëë' gya'tuu' jnääh' discípulo kyaay':

—¿Che' hnooh' hnäh' go'nääh' hnäh' ka'läh' lä'na'?

⁶⁸ He_{ja} ga'jäh' Simón Pee':

—Dsa'joh' kyaan', hii' ga' na' kih' dsa'nøø' jnääh'. Jaa' hne' ba' kyeh' juu' he' jmeey' chaa' dsa' tää' ga'lä'jé' joh' jmi' cha'. ⁶⁹ Ma'dsoo' ba' dsé' jnääh' kyah', ma'ñé' ba' jnääh' hne' he' Cristo, Jo'o' Dio jiih' —ga'jäh' Pee' siiyh'.

⁷⁰ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—¿Ja' ga'lleeh' lä'jëë' gya'tuu' hnäh' mah' jaa' jee' lä'jëë' hnäh' laa' dsa' kyaa' hi'sa'llu'? —ga'jäh' Jesús siiyh'.

⁷¹ He' ma' hlëeyh' kih' Juda Iscariote, jo'o' Simón ba' ja'. Jëeh' Juda he', hi' ga'ngëëy' këë' ga', ma' laa' jaa' kih' jee' lä'jëë' gya'tuu' jnääh'.

Øøh' Jesús sa' ma' heeh' kiyh'

7 ¹ Ma'ngëë' he' ja', ma'ngëë' Jesús hwa' Galilea. Mo'so' ma' hnøoy' ma'ngëëy' ta' Judea, jëeh' dsa' judiu ma' hnooyh' ha' lä' jee' ma' jngëeyh'. ² Ma'ya'jäh' tē' jmi' kih' dsa' judiu, he' ma' hiiy' hmiih' jee' dsa'taayh' ma' tē' jmi'. ³ He_{ja} ga'jäh' øøyh' siiyh':

—Gwa' hne' ka'läh' ta' Judea, mah' jëë' discípulo kyaah' hi' tääh' jee' oo' ha' lä' la' he' juh'gaa' he' jmeeh'. ⁴ Jëeh', jaa' hi' hnøø' mi'jnää' hñii', sa' jmeey' ta' kiyh' jee' na'hmää'. Hne' ma'løøh' jmeeh' lä'jé' he' na', mi'jnää' hñaah' cha'né' lä'jëë' dsa' jmi'gyuu' —ga'jäh' øøyh' siiyh' Jesús.

⁵ Jëeh', ni' ga' øøyh' sa' ma' heeh' kiyh'. ⁶ Ja'ga' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Sa' ga' ma'ja' jmi' kin', pero kyah' hnäh', wa' he' cha' he' jmi' ba' llu' kyah' hnäh'. ⁷ Dsa' hi' chaa' jmi'gyuu' la' sa' le' jmeey' na'høoyh' kyah' hnäh'. Pero jnä' na'häy' kih' he' mi'jnään' he' jmeey' he' hliih'.

⁸ Go'nää' ba' hnäh' jee' tē' jmi' ja'. Pero jnä' sa' niin', jëeh' sa' ga' ma'dsëë' jmi' kin'.

⁹ Ma'ngëë' ma'jäh' lä'ja', ga'jäh' ta' Galilea ba'.

Ma' ga'të' jmi' jwi' Jerusalén ñee' Jesús

¹⁰ Ma'ngëë' ma'nää' øøyh', ngoo' ba' Jesús jee' tē' jmi' ja'. Pero sa' ngooy' jnä'hä' mah' sa' jëë' dsih'. ¹¹ Pero dsa' judiu ma' hnaayh' Jesús jee' tē' jmi' ja', ma'jäh':

—¿Na' hi' he'?

¹² Dsa' hi' ma' tääh' jee' jmi' ja' ma' hlëeyh' juu' hii', ma' cha' ma' häy' Jesús. Ma'jäh' jwëë' dsa':

—Dsa' lluu' ba' he'.

Pero jñah' ma' jäh':

—Jah'ha', koo' mi' gaay' dsa' ba'.

¹³ Pero ni' jaa' dsa' sa' ma' hlëeh' jnä'hä' kih' Jesús, kih' he' ma' gayh' dsa'ta'.

¹⁴ Ma'të' to'dsaah' jmií', ja'ga' ngoo' Jesús jee' ma' chih' gwah' mah' ga'løoy' hlëëyh' dsa'. ¹⁵ Peer' ga'lä'dsaa' dsë' dsa' judiu, mah' ma' jäh':

—Ha' lä'ja' he' kyuu' dsa' na' cha'mi' hi' sa' cha' jee' ñeey' ga'mi'tëëy' hñiiy'.

¹⁶ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kih' dsa' he':

—Ja' he' la' kin' nuuh' he' kwan' la', la' kih' hi' ga'chee' jnä' ba'.

¹⁷ Hi' lla' dsë' jmee' lä' hnøø' Dio, lä'kyuu' ha' lä' la' nuuh' he' kwan' la', che' he' gwa' kih' Dio, o che' he' hlëehn' kwaat' kin' ba'.

¹⁸ Hi' hlëeh' kwaat' kih' hñii', he' hnooyh' ha' lä' jee' jmäy' hñiiy' jøøh' ba' ja'. Pero hi' hnooh' ha' lä' jee' jmäy' jøøh' hi' ga'chee' jnä', hi' he' ba' hi' hlëeh' ju'dsoo'. Ni' mi' sa' hläy' kyaah' juu' kiyh'.

¹⁹ ¿Ja' ga'kwëeh' ba' Moisé hnäh' ley mah' ni' jaa' hnäh' sa' ga'mi'teh' hnäh'? ¿He'la' hnooh' hnäh' jngëeh' jnä'?

²⁰ He'ja' ga'hlëeh' jwëë' dsa' he':

—Sa' chaa' ni' jaa' hi' jngëeh' hne'. Hi'sa'llu' ba' na' hää' tuh'hoh'.

²¹ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ga'lä'jee' ba' hnäh' ga'lä'dsaa' hoh' kih' ga'jeeh' hnäh' ga'jmeen' koo' he' juh' gaa'. ²² Dsoo' ba' jäh' jne' Moisé ga'lla' nuuh' he' uu' jmi'ngo' jnan'. (Pero ja' he' Moisé hi' ga'lla' nuuh' ja', ko'ja' ma'nøø' kih' dsa' ma'gyuh' jnan' hi' ma' chaa' jaa' ga' kih' Moisé.) Mah' tuh' hnäh' jmi'ngo' kih' dsa'ñuuh' lä'kye' jmií' he' teeh' dsa' dsë'. ²³ Heeh' ba' hnäh' he' uu' jmi'ngo' kih' gyuu' nuuh' jmií' he' teeh' dsa' dsë' mah' mi'teh' hnäh' lä'koo' na'sii' ley kih' Moisé. ¿He'la' ja' hnee' hnäh' kyaah' jnä', kih' he' ga'mi'hlään' jaa' dsa'ñuuh' jmií' he' teeh' dsa' dsë'? ²⁴ Ta' ka' hnäh' kwaat' kih' dsa' lä'koo' la' hu' dsë' kyah' hnäh', kye' hnäh' kwaat' lä'koo' lle' ju'dsoo' ba' —ga'jäh' Jesús.

Ga'jmeeh' Jesús juu' ha' ta' jay'

²⁵ He'ja' ga'jäh' ko'llaa' dsa' hi' ma' chaa' Jerusalén:

—¿Ja' hi' na' na' hi' hnaah' dsa' mah' jngëëyh'? ²⁶ ¿Ja' hi' he' na' cheh' hlëeh' to'lo' në' lä'jee' dsa', hi' sa' chaa' hi' hlëëyh' ni' mi' hñii' ¿Che' jahn' dsoo' ma'heeh' dsa'ta' he' laay' Cristo? ²⁷ Pero dsa' la', ñe' ba' jne' ha' chaay'. Hi' wa'ra' ga'të' jee' jä' Cristo, ni' jaa' sa' ñe' ha' ta' jay'.

²⁸ Lä'koo' ma' ga'nuu' Jesús lä'ja', lä' ma'cheyh' ja' hlëëyh' dsa' jee' chih' gwah' ja', ga'hlëëyh' koo' ki' gaa':

—Jwah' hnäh' kyuu' jnä', hi' ñeh' hnäh' ha' chaan'. Pero sa' ma'jan' jee' tēen' hñiin'. Hi' hi' ga'chee' jnä' jmee' ju'dsoo' jmah'. Hi'

he' sa' kyuuh' hnäh'. ²⁹ Pero jnä' kyuuh' jnih', jëeh' kih' bih' ya'hëen'.
 Hi' he' ba' ga'chee' jnä' —ga'jäh' Jesús.

³⁰ He'ja' hnøø' dsa' ma' saayh', pero ni' jaa' sa' ga'tuu' dsë' ma' choo'
 goo', jëeh' sa' ga' ma'të' hor' kiyh'. ³¹ Jwëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'
 ga'lä'dsoo' dsë' kiyh'.

—Wa'ra' ja' Cristo, ¿che' hi' he' ga' jmee' cha'ga'miih' he' juh'gaa'
 lä'koh' ga' dsa' la'? —ga'jäh' ko'llaa'.

Ga'lä'hnøø' dsa' fariseo ma' saah' Jesús

³² Lä' ma' ga'nuu' dsa' fariseo he', he' hlëeh' dsa' lä'ja' kiyh', he'ja'
 ga'jmeey' mada' ko'joh' kyaah' dsa'kaah' kyaa' jmi'dsa' mah' sooh'
 poo' kyaa' gwah' kiyh'. ³³ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Miij' jmi' ga' gyan' kyaah' hnäh', naah' ba' jnä' kih' hi' ga'chee'
 jnä'. ³⁴ Ja' ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo'so' jnääh' jnä'. Mo'so' le'
 go'nääh' hnäh' ha' jee' naahn' —ga'jäh' Jesús.

³⁵ Dsa' fariseo he' ga'løø' ngiiy' juu' kih' dsa'kyaayh':

—¿Ha' ta' dsaah' hi' na' mah' mo'so' jnääh' jnih'? ¿Che' dsaayh'
 lä'kaa' jee' tääh' dsa'goo' jne' hi' na'saa' na'jnee' jee' kih' dsa' griego
 mah' dsa'hlëeyh' lä'kye' dsa' griego? ³⁶ ¿Hee' ba' hnøø' jäh' juu' he'
 ma'hlëeyh' na': "Ja' ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo'so' jnääh' hnäh'
 jnä', mo'so' le' go'nääh' hnäh' jee' naahn'?"

Jesús kwa' jmi' he' jmee' chaa' dsa' tää'

³⁷ Hih' ga' ma'ja', la' jmi' juuh' kyaah' jee' ga'dsaa' jmi' ja'. Ga'noo'
 Jesús mah' ga'hlëeyh' kyaah' cha'miih' be':

—Cher'mah' chaa' hi' lä'ki' dsë', wa' jäy' kyaah' jnä' mah' wa' hiih'
 jmi' he' kwan'. ³⁸ Le' kiyh', lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio, hi' jmee' dsöo'
 dsë' kin', lä'koo' jmi' juuh' he' na'jiih' hya' neh' tuh'dsëy' —ga'jäh'
 Jesús.

³⁹ He' ga'jäyh' lä'ja' ga'hlëeyh' kih' Jmi'lle' Na'jngii' he' hyoh' dsa'
 hi' jmee' dsöo' dsë' kiyh'. Jmi' ja' sa' ga' ma'ja' Jmi'lle' Na'jngii', jëeh'
 sa' ga' ma'saah' Jesús gyuuuh' mah' leey' jøøh'.

Ga'tee' ga'jëë' dsa' kwaat' kih' Jesús

⁴⁰ Ma' ga'nuu' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' juu' kih' Jesús, ko'llaa' dsa'
 he' ma' jäh':

—Ma'ra' ju'dsoo', hi' la' he' hi' ngëë' juu' kih' Dio hi' hii' juu' kih'.

⁴¹ Hi' jaa' ma' jäh':

—Hi' he' he' Cristo.

Pero jñah' ma' jäh':

—¿Ha' lä' la' juu' ja', heh' ya'hëë' jaa' dsa' Galilea lee' Cristo? ⁴² ¿Ja'
 jäh' juu' kih' Dio, sa'ju' kih' David ba' ya'hëë' hi' laa' Cristo? Hi' ja'ba'

jwiī mäh̄ hē cheē Belén jee' ma' chaā David, jee' jā ba' yā hēē' Cristo.

⁴³ Hē jā ga' laa' to' nää' dsā kwaat̄ kih' Jesús. ⁴⁴ Ko' llaa' dsā he' hnøø' ma' saayh' pero ni' jā sa' ga' tuu' dsē' ma' choo' goo'.

Sa' ga' heeh̄ dsā ta' juu' kih' Jesús

⁴⁵ Jā ga' ga' nää' poo' he' jee' ma' tääh' dsā kaah' kyaa' jmī dsā kyaah' dsā fariseo. Mah' ga' jäh' dsā kaah' he' siiyh':

—¿Hē la' sa' ma' teeyh' ta' la'?

⁴⁶ Hē jā ga' jäh' poo' he' siiyh':

—Ni' koo' hä' sa' ma' hlēeh' ni' jaā dsā nūuh' lä' koo' hlēeh' dsā he'.

⁴⁷ Hē jā ga' jäh' fariseo he' siiyh':

—¿Che' lä' kye' hnäh' ma' lä' gah' hnäh' juu' kiyh'? ⁴⁸ Ni' jaā jnääh' dsā ta' ni' dsā fariseo ma' heeh' jnääh' juu' kiyh'. ⁴⁹ Lä' jēē' dsā hī tääh' nā, hī sa' kyūuh' ley, kyaayh' dso' jwii' —ga' jäh' dsā ta' he'.

⁵⁰ Nicodemo, hī ma' laa' dsā kyaayh', hī nēē' koo' hä' ta' la' hwē' jee' ma' gya' Jesús, ga' jäyh' siiyh':

⁵¹ —Lä' koo' jäh' ley jnän' sa' le' cheen' dso' jwii' nē' kih' dsa', cher' mah' jää' sa' ga' ma' nūun' kwee' juu' kiyh' mah' lä' ngēē' jne' hee' nā he' ma' jmeey'.

⁵² Mah' ga' jeeh' dsā he' juu' kiyh', ga' siiyh':

—¿Che' laah' hne' dsā galileo ka' läh'? Hnøøh' da' kwee' jee' na' sī juu' kih' Dio mah' jēē' da', jih' koh' sa' ma' ya' hēē' ni' jaā hwa' Galilea hī ngēē' juu' kih' Dio.

⁵³ Ma' ngēē' he' jā, ga' lä' jēē' ba' ga' nää' ta' kih'.

Dsā mē' hī ga' jaa' kyaah' dsā nūuh'

8 ¹ Pero Jesús ngoo' ta' lle' koh' he' cheē Olivo. ² Ma' ga' jnä' jyoh' jmī, ngooy' ta' jee' chih' gwah'. Hi' jwēē' dsā na' nää' jee' ma' cheyh' jā. Jee' jā ga' gyay' ga' hlēeyh' dsā. ³ Hor' jā ya' nää' ta' jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, ya' jää' jaā dsā mē' hī ga' jaa' kyaah' dsā nūuh', mah' ga' cheeyh' jee' to' dsaah' jā. ⁴ Mah' ga' siiyh' Jesús:

—Ta' jwoh', dsā mē' na' ma' jaa' kyaah' dsā nūuh'. ⁵ Lä' koo' lle' ley jnän', ga' jmeē' Moisé hih' jngēēhn' kyaah' kuū' dsā mē' hī jmeē' lä' nā. Ha' gah' hne', ha' lä' jwah'.

⁶ He' ma' kay' dsē' Jesús ba' jā, hnøøy' ha' lä' jee' ma' hniiy' kiyh'. Pero Jesús ga' gyay' na' juyh' mah' ga' løøy' siiy' hwa' kyaah' cha' gooy'.

⁷ Pero na' ba' täayh' chuuy' kyaah' Jesús, jā ga' ga' nooy' ka' läh' mah' ga' siiyh':

—Hī hnäh' hī sa' cha' ni' mīh' dso' kye' kih', hī he' to' nē' wa' te' kuū' kiyh'.

⁸ Koo' ka' läh' ga' gyay' na' juyh' mah' ga' siiy' hwa' lä' hmēē'. ⁹ Ma' ga' nuuy' lä' jā, ma' jaā ma' jaā ba' ga' løø' ga' nää' ma' ga' lä' liiyh'

hniĩ huu'dsē kiyh'. Ga'løø' hi kaah' lä'kye hi mäh' ga'nää. He_ja' ga'jä' ma'la' Jesús kyaah' dsa_mē' hi ga'cheeyh' cha'nēy'. ¹⁰ Ja' ga' ga'noo' Jesús jee' ma' gya', mah' ga'siiyh':

—Dsa_mē', ¿na' hi ma' hniĩ kyah'? ¿Che' ni' jaa' sa' ma'taah' hne' dso'jwii'? —ga'jä' Jesús siiyh'.

¹¹ —Ni' jaa' Dsa_jøøh' kyaan' —ga'jä' dsa_mē' he' siiyh'.

—Ni' jnä' sa' taahn' hne' dso'jwii'. Gwaah' ba' hne' kyah', mo'to' jmee' dso'kye' —ga'jä' Jesús siiyh'.

Jesús laa' wa'je' kih' dsa' jmi'gyuu'

¹² Ga'løø' ka_läh' Jesús hlëeh' dsa' hi ma' tääh' jee' ja':

—Jnä' he' laan' wa'je' kih' dsa' jmi'gyuu'. Hi' nuu' kin', mo'so' ngëy' jwë' hliih'. Lä'cha' wa'je' kiyh', he' jmee' chaay'.

¹³ He_ja' ga'jä' dsa' fariseo siiyh':

—Ju'dsoo' he' jmeeh' na', la' kyah' hñaah' ba' hne'. He_ja' sa' la' dsoo' juu' kyah'.

¹⁴ Mah' ga'jä' Jesús siiyh':

—Ma'ke' jmeen' ju'dsoo' ki' hñiin', pero ma'ra' he' la' dsoo' juu' he' jwahn', jëeh' jnä' ba' man' ha' na' jan' hi' ha' na' naahn'. Pero hnäh', sa' ñeh' hnäh' ha' na' jan' hi' ha' ta' naahn'. ¹⁵ Hnäh' kah' kwaat' lä'koo' la' huu'dsē kyah' hnäh'. Pero jnä' sa' kan' kwaat' kih' ni' jaa'.

¹⁶ Hi' ma' kan' kwaat' kih' dsa', jmeen' lä' hnøø' ju'dsoo' ba'. Jëeh' sa' jmeen' hñiin', jmeen' kyaah' Tääh' hi' ga'chee' jnä'. ¹⁷ Hi' nē' ley jnän' na'sii', kyaah' uu' dsa' hi' hlëeh' koo' ba' juu', he_ja' ba' la' ju'dsoo'.

¹⁸ Jnä' jmeen' ju'dsoo' kin' hi' Tääh' hi' ga'chee' jnä', jmeey' ju'dsoo' kin' ka_läh' —ga'jä' Jesús.

¹⁹ —¿Na' ba' Tääh' kyaah'? —ga'jä' dsa' he' siiyh'.

Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Hnäh' sa' kyuu' jnä', ni' Tääh' kyaan' sa' kyuu'. Wa'ra' jä' kih' kyuu' jnä', ja' ba' lä'ja' kyuu' hnäh' Tääh' kyaan'.

²⁰ Juu' la' ma' kwa' Jesús lä'koo' ma' hlëeyh' dsa' jee' ma' chih' gwah', koo' jee' ma' tooh' dsa' kuu'. Ni' jaa' sa' ga'saayh' jee' ja', jëeh' sa' ga' ma'lloo' hor' kiyh'.

Ga'jä' Jesús: “Sa' le' go'nääh' hnäh' ha' jee' naahn'”

²¹ Koo' ka_läh' ga'jä' Jesús siiyh':

—Hi' jnä' naahn'. Ha' jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh'. Hi' hnäh' hnaah' ga' jnä', pero juuh' ba' hnäh', lä' ma'kyaah' na' ba' hnäh' dso'kye' kyah' hnäh'.

²² He_ja' ga'jä' dsa' judiu:

—¿Che' jngëeyh' hñiiy' he_ja' jäyh' lä'na': “Ha' jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh'”?

²³ Mah' ga'jä' Jesús siiyh':

—Dsā chaā hwa¹ lā ba' hnäh', jnä' laan¹ kih¹ gyuu¹ jmī gyuu¹.
 Laah¹ hnäh' hī chaā jmī gyuu¹ lā, pero jnä' sa' laan¹ kih¹ jmī gyuu¹ lā.
²⁴ Hē jā ba' nā hē mā jwëehn¹ hnäh', juuh¹ hnäh' lǟ mā kyaah¹ nā ba'
 hnäh' dso'kyē kyah¹ hnäh'. Jëeh' cher'mah¹ sa' heeh¹ hnäh' kin¹, hē
 laan¹ lǟ koō mā jwëehn¹ hnäh', juuh¹ hnäh' kyaah¹ dso'kyē kyah¹ hnäh'
 —gā jäh' Jesús siyh¹.

²⁵ —¿Heē ba' laah¹ hnē, hiī ba' hnē jā? —gā jäh' dsā he'.

Hē jā gā jäh' Jesús:

—Lǟ ma' tō nē' gā jwëehn¹ hnäh' hiī laan¹. ²⁶ Chā chā mīh̄ hē
 jwëehn¹ hnäh' hī lǟ jā hē kan̄ kwaat̄ kyah¹ hnäh'. Hih¹ hī gā chee¹
 jnä', hlëeyh¹ ju'dsoo'. Hī lǟ jē̄ hē gā nuun¹ kiyh¹, hē jā ba' hlëehn¹
 dsā jmī gyuu¹.

²⁷ Kih¹ Täā ba' jā ma' hlëeh¹ Jesús, pero sa' gā lǟ ngëe' dsā he'.

²⁸ Hē jā gā jäh' Jesús siyh¹:

—Wā rā gā chaah¹ hnäh' gyuu¹ Hī gā lëe¹ ngo¹ lā, jā gā lǟ neh¹
 hnäh' hiī jnä' hī lǟ neh¹ hnäh' sa' chā nī koō hē jmeen¹ jee' tēen¹
 hñiin¹. Jwëehn¹ hnäh' lǟ koō te¹ hē gā mī tēe¹ Täā jnä', kō jā ba' te¹
 hē hlëehn¹. ²⁹ Jëeh' ma' rā hē kyaah¹ ba' jnä' hī gā chee¹ jnä'. Sa'
 gā beey¹ jnä' mah¹ jän̄ hñiin¹, jëeh' jnä' lǟ ma' jmeen¹ jā ba' lǟ jē̄ hē
 tih¹ dsëy¹ —gā jäh' Jesús siyh¹.

³⁰ Lǟ koō ma' gā hlëeyh¹ lǟ jā, jwëe' dsā gā lǟ dsoo' dsë¹ kiyh¹.

Hiī laa¹ joo' Dio hī hiī nā hnëe' kyaah¹ dso'kyē

³¹ Hē jā gā siih¹ Jesús lǟ jēe' dsā judiu hī gā lǟ dsoo' dsë¹ kiyh¹:

—Cher'mah¹ gā høøh¹ hnäh' juu¹ kin¹, leeh¹ hnäh' ma' rā discípulo
 kyaan¹. ³² Hī lǟ kyuu¹ hnäh' ju'dsoo', hī kyaah¹ ju'dsoo' kin¹ lääh¹
 hnäh'.

³³ Mah¹ gā jeeh¹ dsā he' juu¹ kiyh¹:

—Sā jū kih¹ Abraham, laa¹ jnääh¹. Jih¹ koh¹ sa' mā jä' jnääh¹ lǟ koō
 jaā hī nā hnëe'. Hā lǟ jā hē jawah¹ hnē, lää' jnääh¹.

³⁴ Mah¹ gā jäh' Jesús siyh¹ kā läh¹:

—Ma' rā ju'dsoo' jwëehn¹ hnäh', lǟ jēe' hī jmee¹ dso'kyē, nā hnëey¹
 kyaah¹ jā ba' dso'kyē jā. ³⁵ Dsā hī nā hnëe' jmee¹ ta', lǟ ma'
 nā hnëey¹ jā ba' kih¹ dsā juuy¹, jih¹ koh¹ sa' leey¹ jooy¹. Pero hī laa¹
 jooy¹, lǟ mā laa¹ jā ba' kyaay¹. ³⁶ Hē jā cher'mah¹ Jooy¹ gā lääy¹ hnäh'
 jee' nā hnëeh¹ hnäh', ma' rā ju'dsoo' mā laah¹ ba' hnäh'. ³⁷ Ma' ba' jnä',
 laah¹ hnäh' sā jū kih¹ Abraham. Pero jmeeh¹ hnäh' bii¹ jngëeh¹ jnä', kih¹
 hē sa' hiih¹ hnäh' heeh¹ juu¹ kin¹. ³⁸ Jnä' hlëehn¹ hē mā jëen¹ kih¹ Täā
 kyaan¹ ba', mah¹ hnäh' jmeeh¹ hē mā nuuh¹ hnäh' kih¹ täā kyaah¹
 —gā jäh' Jesús siyh¹.

³⁹ Hē jā gā jäh' dsā he':

—Täā kyaa¹ jnääh¹ laa¹ Abraham ba'.

Mah¹ gā jäh' Jesús kā läh¹:

—Wa'ra⁻ jah' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh⁻ hnäh' lä'koo⁻ ga'jmeey'. ⁴⁰ Ma⁻hlëeh⁻ ba' jnä' ju'dsoo' lä'koo⁻ ga'nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' ha⁻ lä' jee' jngëeh' jnä'. ¿Che' ga'jmeey' Abraham lä'ja? ⁴¹ Jmeeh⁻ hnäh' lä'koo⁻ jmee' tää' kyaah' ba' hnäh' na⁻ —ga'jah' Jesús siyh⁺.

—Sa⁺ laa' jnääh' joo' wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻. Chaa⁻ ba' jaa⁻ Tää' kyaa' jnääh'. Hi⁻ he' hñii' Dio —ga'jah' dsa⁻ he' siyh⁺ Jesús.

⁴² He⁻ja⁻ ga'jah' Jesús ka⁻läh':

—Wa'ra⁻ jah' kih' Dio laa' Tää' kyaah' hnäh', ma' lä'hnaah⁺ jnä'. Jëeh' jnä', ya⁻hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja⁺ he⁻ jan' jee' tëen⁻ hñiin⁺. Hñiiy' ga'cheey' jnä', he⁻ja⁻ jan'. ⁴³ Kih' he⁻ sa⁺ hnooh⁻ hnäh' nuuh' juu' kin⁺, he⁻ja⁻ sa⁺ hii⁻ lä'ngëeh' hnäh' juu' he⁻ hlëehn' la⁻. ⁴⁴ Jëeh', hi⁻sa⁻llu' laa' tää' kyaah' hnäh' he⁻ja⁻ hnooh⁻ hnäh' jmeeh' hnäh' lä'koo⁻ hnøoy'.

Jëeh', hi⁻ he' ga⁻løø' jngëeh⁺ dsa⁻ lä' ma' to⁻në'. Sa⁺ ga'jäy' kyaah' ju'dsoo', kih' he⁻ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ ju'dsoo' kiyh'. Wa'ra⁻ ga'juuy', juu' kih' hñii' bih' hlëeyh⁺, jëeh' laay' ta⁻juu' dso', hi⁺ laay' juu' ta⁻juu'.

⁴⁵ Kih' he⁻ hlëehn' he⁻ la' ju'dsoo', he⁻ja⁻ ba' na⁻ sa⁺ heeh' hnäh' kin⁺.

⁴⁶ Sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ le' bääh⁻ jnä' kyaah' dso'kye⁻. Lä'ja⁻, cher'mah' hlëehn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he⁻la' sa⁺ jmeeh⁻ hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin⁺?

⁴⁷ Hi⁻ laa' kyaa' Dio, juu' kih' Dio ba' nuuy⁻. Pero sa⁺ laah' hnäh' kyaa' Dio, he⁻ja⁻ ba' na⁻ sa⁺ nuuh⁻ hnäh' juu' kiyh' —ga'jah' Jesús siyh⁺.

Ma' chaa⁻ ba' Jesús jää' lä'koh' ga' Abraham

⁴⁸ Mah' ga'jah' dsa⁻ judiu he' siyh⁺:

—Të⁻ ba' juu' kyaa' jnääh', hne⁻ laah' jaa⁻ samaritano hi⁻ kyaah' jmi⁻lle' hliih'.

⁴⁹ Mah' ga'jeh⁻ Jesús juu' kiyh':

—Sa⁺ kyaahn' jmi⁻lle' hliih'. Jee' lä'jē⁺ he⁻ jmeen⁺, jmeen⁺ he' kih' Tää' kyaan⁺ ba'. Mah' hnäh', sa⁺ taah⁺ jnä' ta'. ⁵⁰ Sa⁺ hnoohn⁺ ha⁻ lä' jee' leen' jøøhn', pero chaa⁻ ba' jaa⁻ hi⁻ hnooh⁻ kin⁺ ha⁻ lä' jee' leen' jøøhn', hi⁻ he' ba' lla' ta'. ⁵¹ Ma⁺ra⁺ ju'dsoo' jwëehn⁻ hnäh', hi⁻ høø⁺ juu' kin⁺ mo⁻so⁺ juuy' jih'koh'.

⁵² Koo⁻ ka⁻läh' ga'jah' dsa⁻ judiu he' siyh⁺:

—Na' ba' ra' si⁻, ñe' jnääh', jääh⁺ hne⁻ jmi⁻lle' hliih'. Ga'juu' ba' Abraham, hi⁻ ga'juu' ba' lä'jē⁺ hi⁻ ma' ngëe⁻ juu' kih' Dio llo'joo'. Mah' hne⁻ jawah': “Hi⁻ høø⁺ juu' kin⁺ sa⁺ juuy' jih'koh'.” ⁵³ ¿Che' jøøh' ga' hne⁻, lä'koh' ga' Abraham, dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän', hi⁻ ga'juu'? Hi⁻ ga'juu' ba' lä'jē⁺ hi⁻ ma' ngëe⁻ juu' kih' Dio. ¿Hi⁻ na⁻ jmääh⁺ hñaaah'? —ga'jah' dsa⁻ judiu he' siyh⁺.

⁵⁴ —Wa'ra⁻ jah' kih' jnä' jmään⁺ hñiin⁺ jøøh', sa⁺ jmää' ni⁺ miih⁻ lä'ja⁻. Tää' kyaan⁺ ba' he', hi⁻ jmää⁻ jnä' jøøhn', hi⁻ jawah' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. ⁵⁵ Pero sa⁺ kyuu⁺ hnäh' hi⁻ he', jnä' ba' kyuu⁺ jnih'. Cher'mah' ga'jwahn' sa⁺ kyuu⁺ jnih', jmään⁺ hñiin⁺ jaa⁻ hi⁻ ta⁻juu', lä'koo⁻ laah'

hnäh' tājuu' dso'. Pero jnä' kyuu' jnih', hi' høøn' juu' kiyh'.

⁵⁶ Abraham, dsā māgyuh̄ jnän', ma' jëë̄ dsëy' lä'koō ma' jøøȳ hē lloō koō jmī jëëy' jnä', hi' ga'jëëy' ba', hējā ga'lä'chaay' llu' —ga'jäh' Jesús siyh'.

⁵⁷ —Ni' to'lo'gya' jīñē sa' ga' ma'hääh' hnē mah' jawh' ma'jëëh' Abraham —ga'jäh' dsā judiu he' siyh'.

⁵⁸ —Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn̄ hnäh', jää' sa' ga' ma'chaā Abraham, kōjā ma'chaā ba' jnä' —ga'jäh' Jesús siyh'.

⁵⁹ Hējā ga'ka' dsā he' kuu' mah' ma' tey' kiyh'. Pero ga'hmääh' Jesús jee' kih' dsa', ya'hëëy' jee' ma' chih' gwah' jā. Ga'ngëëy' jee' tääh' dsā, ngaayh'.

Ga'mi'hlää' Jesús jaā dsātuu'

9 ¹ Jee' ngë' Jesús jā, ga'jëëy' jaā dsātuu' hi' tuu' lä' ma' ga'lä'chaā. ² Mah' ga'ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Tājwoh', ¿hī kih' dsoo' hē laay' lä'nā, che' kih' hñiiy' o che' kih' cho'jmīȳ heh' ga'lä'chaay' tuu'?

³ Hējā ga'jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ja' hñiiy' dsëëȳ dsoo' ni' cho'jmīȳ, hē laay' lä'nā. Laay' lä'nā mah' lä'jnä' ta' kih' Dio në' kiyh' ba'. ⁴ Ta'kōjīih' la' jmī, jmee' bii' kin' jmeen' ta' kih' hī ga'chee' jnä'. Wa'rā ngoo' ga'nuū, ni' jaā mo'so' le' jmee' ta'. ⁵ Ta'kōjīih' gyan' jmīgyuu' lā, laan' wa'je' kih' dsā jmīgyuu'.

⁶ Ma'la' ma'hlëëyh' lä'jā, ga'hñey' hwa' mah' ga'jmeey' tu'jii' kyaah' jmī tu'heyh'. Jā ba' kyaah' tu'jii' jā, ga'suy' mi'në' dsātuu' he'. ⁷ Mah' ga'siiyh'.

—Gwā mah' gōgyih' mi'nëh' jee' chih' hē haa' jmī hē cheē Siloé —juu' lā hnøø' jäh': hē ga'chee' dsā.

Lä'jā ga'jmeey' dsā he', na'gyiyh' mi'nëy'. Ma' jayh' ma'jnä' mi'nëy', ma' jëëy'. ⁸ Dsā hī ma' tääh' koo' jee' ma' chih' hne' kiyh', kyaah' ga' jñah' hī ma' jëë' lä'koō ma' tuu'y', ma' jäh':

—¿Ja' hī nā he' hī ma' gya' chuū' ma' ngiiy' kuu'? —ga'jäh' dsā he'.

⁹ —Hī he' nā —ma' jäh' ko'llaa'.

—Lä'jā laay' —ma' jäh' jñah'.

—Jnä' he' —ma' jäh' hñiiy'.

¹⁰ —¿Hā lä'jā hē ma'na' mi'nëh'? —ga'jäh' dsā he' siyh'.

¹¹ —Dsā hī cheē Jesús, ga'jmeey' tu'jii' mah' ga'suy' mi'nën'. Jā ga' ga'siiyh' jnä': “Gwā jee' chih' Siloé mah' gōgyih' mi'nëh'.” Mah' ñeen' na'gyihn' mi'nën', lä'jā ba' ga'løø' jëën̄ —ga'jäh' dsā hī ma' tuu' he'.

¹² —¿Na' ba' dsā he'? —ga'jäh' hī ma' tääh' ngii' juu' kiyh'.

Mah' ga'jäh':

—Sa' man'.

Ga'lla'kyaa' dsa' fariseo jmií' dsa' hi' ma' tũu' he'

¹³ He ja' ga'jääy' hi' ma' tũu' he' cha'ne' dsa' fariseo. ¹⁴ Ma'ja', la' jmií' he' teeh' dsa' dsé', ma' ga'jmeé' Jesús tu'jii' he' kyaah' ga'näy' mi'né' dsa' he'. ¹⁵ Koo' ka'läh' ga'ngii' dsa' fariseo juu' kih' hi' ma' tũu' he', ha' lä' ga'jmeey' he' ga'løøy' jëëy'.

—Ga'suy' tu'jii' mi'nén', mah' ga'gyihn', ja'ga' ga'løø' jëén'—
—ga'jäyh' siiyh'.

¹⁶ Ko'llaa' dsa' fariseo he' ma' jäh':

—Sa' laa' kyaa' Dio dsa' he', he'ja' sa' høøy' jmií' he' teeh' dsa' dsé'.
Jñah' ma' jäh':

—¿Ha' lä' la' juu', he' jmeé' wa' hi' cha' hi' koo' he' juh'gaa' lä'na'?
Sa' ga'hií' kwee' juu' kiyh'. ¹⁷ Koo' ka'läh' ga'siiyh' dsa' hi' ma' tũu' he':

—¿Hee' jawh' hñaa' kih' hi' ga'nä' mi'néh'?

Mah' ga'jäh' dsa' hi' ma' tũu' he':

—Jnä' jawahn' laay' jaa' hi' ngëe' juu' kih' Dio.

¹⁸ Pero dsa' fariseo he', sa' ma' laay' dsoo' he' ma' tũu' dsa' he' mah' ga'lä'jnä' mi'nëy'. He'ja' lä'jiih' ga'tëeyh' cho'jmii' dsa' hi' ga'lä'jnä' mi'né' he'. ¹⁹ Mah' ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' ja'ba' joo' hnäh' hi' la', hi' jawh' hnäh' ga'lä'chaa' tũu'?
¿Ha' lä'ja' he' ma'jëëy' na'?

²⁰ He'ja' ga'jäh' cho'jmii' dsa' he':

—Dsoo' ba' hi' he' la' chih' kyaa' jnääh' la', hi' ga'lä'chaa' tũu'.

²¹ Pero sa' ñe' jnääh' ni' miih' ha' lä'ja' he' ma'jëëy' na', ni' sa' ñe' jnääh' hi' na' hi' ga'nä' mi'nëy'. Ma'cha' ba' ji' ñe' kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

²² Lä'ja' ba' ga'jäh' cho'jmii' dsa' he', jëéh' ma' gayh' dsa' fariseo hi' ma'tääh' juu' kwee' ha' lä' jmeey' cher'mah' jaa' jäh' Jesús he' laa' Mesía. Mo'so' cha' jwé' kiyh' dsooy' gwah'. ²³ He'ja' ba' ja' ga'jäh' cho'jmiy': "Ma'cha' ba' ji' ñe' kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'."

²⁴ Koo' ka'läh' ga'tëeyh' dsa'nuuh' hi' ma' tũu' he' mah' ga'siiyh':

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja' kih' Jesús. Jëéh' ñe' jnääh' dsa' wa' hi' cha' hi' ba' he'.

²⁵ He'ja' ga'jëeyh' juu' kih' dsa' fariseo:

—Sa' man' che' laay' dsa' wa' hi' cha' hi'. Koo' he' la' ba' man'. He' ma' laan' tũu' mah' na' ma'jëén'.

²⁶ Koo' ka'läh' ga'ngii' dsa' fariseo juu' kiyh', ga'siiyh':

—¿Hee' ga'jmeey' kyah'? ¿Ha' lä' ga'näy' mi'néh'?

²⁷ Mah' ga'jäh' hi' ma' tũu' he':

—Ma'jawh' ba' jnä' jää' mah' sa' ga'lä'hnooh' hnäh' ma' nuuh'.
¿He'la' hnooh' hnäh' nuuh' ka'läh'? ¿Che' lä'kye' hnäh' hnooh' lee' hnäh' discípulo kyaay'?

²⁸ Mah¹ dsa⁻ fariseo he^ʔ ga⁻ta¹ ga⁻haayh⁻, ga⁻siiyh⁺:
—Hne⁻ ba¹ he^ʔ, laah¹ discípulo kyaay¹. Pero jnääh¹, laa¹ jnääh¹
discípulo kyaa¹ Moisé ba¹. ²⁹ Ñe¹ jnääh¹ ga⁻hlëeh^ʔ Dio kyaah¹ Moisé. Pero
kih¹ dsa⁻ he^ʔ, ni⁺ miih⁻ sa⁺ ñe¹ jnääh¹ ha⁻ ta⁺ jay¹.

³⁰ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ hi⁻ ma¹ tuu¹ he^ʔ siiyh⁺:
—Ha⁻ lä⁺ la¹ juu¹ he⁻ sa⁺ ñeh¹ hnäh^ʔ ha⁻ ta⁺ ja¹ dsa⁻ he^ʔ mah¹ jnä^ʔ
ga⁻jmeey^ʔ jëen[~]. ³¹ Ñe¹ ba¹ jne¹, sa⁺ nuu⁻ Dio kih¹ hi⁻ jmee⁺ wa¹ he⁻ cha⁻
he⁻. Pero kih¹ hi⁻ gah⁺ Dio mah¹ jmeey⁺ lä⁺ hnøø¹ Dio, hi⁻ he^ʔ ba¹ nuuy⁻
kih¹. ³² Pero jih¹ koh^ʔ sa⁺ ma⁻nuu¹ jne¹ kih¹ jaa⁻ hi⁻ lih⁺ nä¹ mi⁻ñe¹ dsa⁻ hih¹
dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ tuu¹. ³³ Wa⁻ra⁻ jäh^ʔ kih¹ sa⁺ laa⁻ kyaa¹ Dio dsa⁻ ñuu⁻ he^ʔ, sa⁺
cha⁻ he⁻ le^ʔ jmeey¹ ni⁺ miih⁻.

³⁴ Mah¹ ga⁻siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tuu¹ he^ʔ:
—Kyaah¹ ga⁻lä⁻ jë⁺ dso⁻kye⁻ ga⁻lä⁻ chaah⁺ hne⁻, mah¹ hnooh⁻ hlëeh^ʔ
jnääh¹.

He⁻ ja⁻ ga⁻lee⁻ dsih^ʔ ka⁻hne⁻, ga⁻hëey¹ kih¹ go⁻te[~].

Lä⁻koo⁻ he⁻ tuu¹ ba¹ laa¹ dsa⁻ fariseo he^ʔ

³⁵ Ma¹ ga⁻nuuh¹ Jesús juu¹ he⁻ ga⁻lee⁻ dsih^ʔ ka⁻hne⁻, na⁻hnäy⁻ mah¹
ga⁻siiyh⁺:

—¿Che¹ jmeeh⁻ hne⁻ dsoo^ʔ hoh^ʔ kih¹ Hi⁻ ga⁻lëë¹ ngo¹?

³⁶ —Chih¹ jnä^ʔ hi⁻ he^ʔ, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, mah¹ jmeen⁻ dsoo^ʔ dsën⁻
kiyh¹ —ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ he^ʔ siiyh⁺.

³⁷ —Ma⁻jëëh⁻ ba¹ hne⁻, jnä^ʔ he^ʔ, hi⁻ kyaah¹ cheh¹ hlëeh^ʔ —ga⁻jäh^ʔ Jesús
siiyh⁺.

³⁸ Mah¹ ga⁻jäyh^ʔ:

—Dsoo^ʔ ba¹ dsën⁻ kyah¹ hne⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺.

Mah¹ ga⁻juuyh¹ jnyé¹, ga⁻jmäy¹ jøøh¹.

³⁹ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús:

—Jan¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah¹ wa¹ kye⁻ dsa⁻ kwaat⁻ ha⁻ lä⁺ la¹ ju⁻dsoo^ʔ
kin⁺. Lä⁻jëë⁺ hi⁻ sa⁺ jëë[~], jëey¹. Hi⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ jëë[~], mo⁻so⁺ lä⁻jnä^ʔ mi⁻ñe¹.

⁴⁰ Ko⁻llaa⁻ fariseo hi⁻ ma¹ tääh¹ kyaayh¹ jee¹ ja⁻, ma¹ ga⁻nuuy¹ lä⁻ja⁻,
ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Che¹ jwa⁻ lä⁻kye⁻ jnääh¹ ka⁻läh^ʔ mo⁻so⁺ jnä^ʔ mi⁻ñe¹ jnääh¹?

⁴¹ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁻ra⁻ jäh^ʔ kih¹ tuuh¹ hnäh^ʔ, ni⁺ koo⁻ dso⁻kye⁻ sa⁺ cha⁻ kyah¹ hnäh^ʔ.
Pero kih¹ he⁻ jawah^ʔ hnäh^ʔ, jnä^ʔ ba¹ mi⁻ñeh¹ hnäh^ʔ, he⁻ja⁻ ba¹ na⁻, lä⁺
ma⁻kyeh¹ ja⁻ba¹ hnäh^ʔ dso⁻kye⁻.

Dsa⁻ hi⁻ hää[~] borrego kyaa¹

10 ¹ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^ʔ jwëëhn[~] hnäh^ʔ, hi⁻ sa⁺ dsa⁻ he^ʔ ta⁺ ho⁻haah¹
jee¹ tääh¹ borrego, mah¹ hnooyh⁻ ta⁺ jee¹ jyoh^ʔ dsa⁻ hey^ʔ,
dsa⁻ hii⁻ ba¹ he^ʔ hi⁻ dsa⁻ kyaa¹ jah^ʔ. ² Pero hi⁻ dsa⁻ he^ʔ ta⁺ ho⁻haah¹, hi⁻ he^ʔ
ba¹ ma⁻ra⁻ hi⁻ hää[~] borrego. ³ Hi⁻ cheh¹ høø⁺ jee¹ ja⁻, näy¹ ho⁻haah¹ wa⁻ra⁻

ja¹ hi⁻ hää[~] borrego he^ʔ. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ borrego he^ʔ ma⁻nuuh⁺ kiyh¹. Lä⁺cheey⁻ ba^ʔ tēy^h lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ mah¹ hwēy[~] jee^ʔ ja⁻. ⁴ Ma⁻la⁺ ma⁻hwēy¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ laa¹ kyaay¹, mah¹ ja⁻ ga^ʔ dsooy¹ jääy¹. Lä⁺jëë⁺ ba^ʔ dsa⁻nää¹ kaah¹ kiyh¹, jëeh^ʔ ma⁻kyuuh[~] bih¹ lle^ʔ kiyh¹. ⁵ Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁺ kyuuy⁺, sa⁺ lla⁻lley¹ kaah¹ kiyh¹. Kyuuy¹ kih¹ hi⁻ he^ʔ, jëeh^ʔ sa⁺ kyuyh[~] lle^ʔ kih¹ hi⁻ jñah^ʔ he^ʔ.

⁶ Juu¹ na⁻hmää^ʔ lä⁺ja⁻ ga⁺hlëeh^ʔ Jesús, he⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻lä⁺ngëe^ʔ dsa⁻ he^ʔ hee⁻ ja⁻ ma^ʔ jäh^ʔ.

Pastor Iluu¹ laa¹ Jesús

⁷ Ngoo¹ ba^ʔ Jesús hlëy^h dsa⁻ he^ʔ:

—Ma⁻ra⁺ ju¹dsoo^ʔ jwëhn[~] hnäh^ʔ, jnä^ʔ he^ʔ laan¹ ho^ʔhaah^ʔ kih¹ borrego. ⁸ Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ya⁺nää¹ jää¹ ga^ʔ kin⁺, ma⁺ laa¹ dsa⁻hi⁻ hi⁻ ma^ʔ hi⁻ kih¹ dsa⁺. Pero ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁺koō⁻ borrego sa⁺ ga⁻nuu^ʔ kiyh¹. ⁹ Jnä^ʔ he^ʔ laan¹ ho^ʔhaah^ʔ. Hi⁻ dsa⁻taah¹ ta⁺ ho^ʔhaah^ʔ ja⁻, hi⁻ he^ʔ ba^ʔ lää^ʔ. Mo⁻so⁺ hii⁻ goo⁻ kiyh¹, le^ʔ dsa⁻taayh¹ mah¹ hwēy⁺ hi⁺ jnøoyh⁺ ba^ʔ he⁻ kuyh⁻.

¹⁰ Wa⁻ra⁻ ja¹ hi⁻ hi⁻, hëy¹, jngëy^h hi⁺ heey¹ go⁻te⁻. Koo⁻ he⁻ ja⁻ ba^ʔ jmeey¹. Pero jnä^ʔ ma⁻jan[~] mah¹ jmeen⁺ chaa⁻ dsa⁻ hi⁺ mi^ʔjää⁻ jnih^ʔ cha⁻miih⁻.

¹¹ Jnä^ʔ he^ʔ, laan¹ lä⁺koō⁻ jaa⁻ hi⁻ hää[~] llu¹ jah^ʔ kyaa¹. Hi⁻ lluu¹ he^ʔ, kwaay¹ hñiiy^ʔ juuy^ʔ kih¹ borrego kyaay¹. ¹² Pero jaa⁻ hi⁻ hlääh^ʔ mah¹ hääy[~] jah^ʔ kyaa¹ jñah^ʔ, kih¹ he⁻ sa⁺ laa¹ kyaa¹ hi⁻ hlääh^ʔ he^ʔ, he⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jëy¹ ja¹ lobo, beey¹ borrego, mah¹ kyuy¹. He⁻ja⁻ gwa^ʔ lobo mah¹ dsa⁻chaayh⁺ borrego. Jee^ʔ ja⁻ dsa⁻saa^ʔ dsa⁻jñeey^ʔ wa^ʔ ha⁻ cha⁻ ha⁻.

¹³ Lä⁺ja⁻ jmee⁺ hi⁻ hlääh^ʔ, kyuu⁺ bih¹. Jëeh^ʔ, he⁻ hlääy^h ba^ʔ ja⁻. Sa⁺ cha⁻ he⁻ ga⁻tëe^ʔ jëey¹ kih¹ borrego he^ʔ.

¹⁴ Jnä^ʔ he^ʔ laan¹ lä⁺koō⁻ jaa⁻ hi⁻ hää[~] kwee⁻ jah^ʔ kyaa¹. Kyuu⁺ ba^ʔ jnä^ʔ borrego kyaan⁺. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ laa¹ kyaan⁺, kyuuy⁺ jnä^ʔ. ¹⁵ Ja⁻ ba^ʔ lä⁺ja⁻, kyuu⁺ Tää[~] kyaan⁺ jnä^ʔ, hi⁺ jnä^ʔ kyuu⁺ jnih^ʔ. Hi⁺ kwaan⁻ hñiin⁺ juun^ʔ kih¹ dsa⁻ kyaan⁺ hi⁻ laa¹ lä⁺koō⁻ borrego. ¹⁶ Hi⁺ chaa⁻ ga^ʔ jñah^ʔ dsa⁻ kyaan⁺ hi⁻ laa¹ lä⁺koō⁻ borrego hi⁻ sa⁺ ga^ʔ ma⁻taah¹ cha^ʔneh⁺. Hi⁻ he^ʔ ka⁻läh^ʔ jmee⁺ bii¹ kin⁺ na⁻teen¹ mah¹ lä⁻nuuyh^ʔ kin⁺. Hi⁺ lä⁺ja⁻, lä⁺jëë⁺ lee^ʔ koō⁻ nää¹ ba^ʔ, hi⁺ jaa⁻ ba^ʔ juuy^ʔ. ¹⁷ Hnää¹ Tää[~] jnä^ʔ, kih¹ he⁻ kwaan⁻ hñiin⁺ juun^ʔ. Hi⁺ ma⁻ngëe^ʔ ma⁻juun⁺ lä⁺jiihn¹ ka⁻läh^ʔ. ¹⁸ Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ jngëeh¹ jnä^ʔ, ta⁺ la^ʔ jngëy^h jnä^ʔ lä⁻na⁻. He⁻ kwaan⁻ hñiin⁺ ba^ʔ ja⁻ he⁻ jngëeyh¹ jnä^ʔ.

Na⁻ngën¹ jwë¹ kwaan⁻ hñiin⁺ hi⁺ lä⁺ja⁻ na⁻ngën¹ jwë¹ lä⁺jiihn¹ ka⁻läh^ʔ. He⁻ la⁻ja⁻ mada^ʔ he⁻ ga⁻hyohn¹ kih¹ Tää[~] kyaan⁺.

¹⁹ Koo⁻ ka⁻läh^ʔ sa⁺ ga⁻hi^ʔ kwee⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ fariseo kyaah^ʔ juu¹ he⁻ ma⁻hlëeh^ʔ Jesús ja⁻. ²⁰ Jwëe^ʔ dsa⁻ he^ʔ ma^ʔ jäh^ʔ:

—Kyey⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih¹, dsa⁻ ngaah^ʔ ba^ʔ na⁻. ¿He⁻la¹ nuuh⁻ hnäh^ʔ kiyh^ʔ?

²¹ Pero jñah^ʔ ma^ʔ jäh^ʔ:

—Sa⁺ hlëeh⁺ lä⁻na⁻, jaa⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih¹. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ nä¹ jmi⁻lle^ʔ hliih¹ mi⁻në^ʔ jaa⁻ hi⁻ tuu^ʔ?

Sa⁺ ga⁻hii¹ dsa⁻ judiu ma¹ heeh⁺ Jesús

²² Jwii⁻ Jerusalén ma¹ jmee⁺ dsa⁻ jmií¹ kih¹ gwah⁺. Jii⁻ gyuu⁺ ma¹ toh⁻ jmií¹ ja⁻. ²³ Ma¹ ngē⁺ Jesús jee¹ ma¹ chih¹ gwah⁺ ja⁻, jee¹ la¹ hoo¹ na¹ hii⁻ kih¹ Salomón. ²⁴ Mah¹ ga⁻kuh¹ ga⁻lih⁻ dsa⁻ judiu kiyh¹, ga⁻siiyh⁺:

—¿Lih⁺ ba¹ míjnāäh¹ juu¹ kyaa¹ jnāäh¹? Chiih¹ jnāäh¹ jēē⁻ go⁻te⁻, cher¹ mah¹ hne⁻ he¹ laah¹ Cristo.

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jēeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Ga⁻ jwēehn¹ ba¹ hnāh⁺ jāä¹, mah¹ sa⁺ ga⁻ lä⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺. Lä⁻ jē⁻ he⁻ jmeen⁺ kyaa^h mada⁻ kih¹ Tää⁻ kyaan⁺, he⁻ ja⁻ na⁻ jmee⁺ ju¹ dsoo⁺ kin⁺. ²⁶ Pero hnāh⁺ sa⁺ ma⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺ kin⁺, jēeh⁺ sa⁺ laah¹ hnāh⁺ borrego kyaan⁺. ²⁷ Lä⁻ jēē⁻ borrego kyaan⁺ nuuh⁺ kin⁺. Jnā⁺ kyuu⁺ jnih⁺, hi⁺ dsa⁻ nāy¹ kyaa^h jnā⁺. ²⁸ Jnā⁺ kwēeh⁻ jnih⁺ he⁻ kyaa^h chaay⁻ tää⁻. Jih¹ koh⁺ mo⁻ so⁻ juuy⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ hwēy¹ ja⁺ goon⁺. ²⁹ Tää⁻ kyaan⁺ hi⁻ ga⁻ kwēeh⁻ jnā⁺, jøøh¹ gyih¹ lä⁻ koh⁺ ga¹ kih¹ jee¹ lä⁻ jēē⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ hwēy¹ ja⁺ goo⁻ Tää⁻ kyaan⁺. ³⁰ Koo⁻ ba¹ laa¹ jnā⁺ kyaa^h Tää⁻.

³¹ Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ ka¹ dsa⁻ judiu kuuy¹ mah¹ ma¹ tey¹ kiyh¹. ³² He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cha⁻ miih⁻ he⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ mi⁻ jnāän¹ cha⁻ nēh⁺ hnāh⁺ kyaa^h be¹ kih¹ Tää⁻ kyaan⁺. ¿Hee⁻ koo⁻ kih¹ jee¹ lä⁻ jē⁻ he⁻ ja⁻, he⁻ hnooh⁻ hnāh⁺ teh¹ hnāh⁺ kuuy¹ kin⁺?

³³ Mah¹ ga⁻ jāh⁺ dsa⁻ judiu he¹ siiyh⁺:

—Sa⁺ te¹ jnāäh¹ kuuy¹ kyah¹, kih¹ ta¹ llu¹ he⁻ ma⁻ jmeeh⁺. Te¹ jnāäh¹ kuuy¹ kyah¹ kih¹ he⁻ mi⁻ kwah⁻ Dio. Jēeh⁺ dsa⁻ nuuh⁻ ba¹ hne⁻, mah¹ jmāäh⁺ hñaa¹ Dio.

³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁺ Jesús siiyh⁺ dsa⁻ he¹:

—¿Che¹ sa⁺ na⁻ siih⁻ nē¹ ley jnän⁻ lä⁻ la⁻: “Jnā⁺ ga⁻ jwahn¹, dio laah¹ hnāh⁺”? ³⁵ Kyah¹ hnāh⁺ hi⁻ ga⁻ hyoh¹ juu¹ kiyh¹, ga⁻ jāyh⁺ “dio”. Hi⁺ juu¹ kiyh¹ ja⁻, sa⁺ le¹ hee⁺. ³⁶ Cher¹ mah¹ Tää⁻ kyaan⁺ ga⁻ hñaa¹ jnā⁺ mah¹ ga⁻ cheey¹ jnā⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, ¿he⁻ la⁻ jwah⁺ hnāh⁺ kin⁺, mi⁻ kwahn⁻ Dio, kih¹ he⁻ ma⁻ jwahn¹, jnā⁺ he¹ laan¹ Joo⁺ Dio? ³⁷ He⁻ ja⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ lä⁻ heeh⁺ hnāh⁺ kin⁺, wa⁻ ra⁻ jāh⁺ kih¹ jnā⁺ sa⁺ jmeen⁺ ta¹ he⁻ jmee⁺ Tää⁻ kyaan⁺. ³⁸ Pero cher¹ mah¹ jmee⁺ ba¹ jnā⁺, ma⁻ ke⁺ sa⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺ kin⁺, jmee⁺ hnāh⁺ dsoo⁺ kih¹ ta¹ he⁻ jmeen⁺ ba¹, mah¹ kyaa^h koo⁻ hä¹ ja⁻ ba¹ lä⁻ ngēeh⁺ hnāh⁺, Tää⁻ he¹ kyaa^h jnā⁺, hi⁻ jnā⁺ he¹ kyaa^h Tää⁻.

³⁹ Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ma¹ hnøoy¹ ma¹ saayh¹ Jesús, pero ga⁻ laa⁺ bih¹ kih¹ dsa⁻ he¹.

⁴⁰ Mah¹ ngooy¹ ka⁻ läh⁺ ta⁺ hngaah⁻ jmiih⁻ Jordán, ja⁻ ba¹ ta⁺ jee¹ ga⁻ chaa¹ Jwaa⁻ dsa⁻ jmiih⁻ lä⁺ ma¹ to⁻ nē⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻ jāy⁺. ⁴¹ Jwēē⁻ dsa⁻ na⁻ nää¹ jee¹ ma¹ gyay¹, mah¹ ma¹ jāyh⁺:

—Ma⁻ ra⁻ ju¹ dsoo⁺, ni⁺ koo⁻ he⁻ jah⁻ gaa⁻ sa⁺ ga⁻ jmee⁺ Jwaa⁻. Pero lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ jāyh⁺ kih¹ hi⁻ la⁻, ma¹ la¹ ju¹ dsoo⁺.

⁴² Hi⁻ jwēē⁻ dsa⁻ ga⁻ lä⁺ dsoo⁺ dsē¹ kiyh¹ jee¹ ja⁻.

Ga'juu' Lázaro

11 ¹ Ma' dsaah' jaa' dsa-n̄uuh' hi' chee' Lázaro, dsa' chaa' Betania, ja' ba' jwii' mäh' jee' ma' chaa' María kyaah' Marta dsa-më' øøyh'. ² María he' hi' ga'huu' naa' mi'jwii' tii' Jesús mah' ga'mi'kiyh' kyaah' jñu' lley', ma' laay' dsa-më' øøh' Lázaro hi' ma' dsaah' he'. ³ He' ja' lä'u' dsa-më' he' ga'chee' juu' kih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', dsaah' dsa-n̄uuh' hi' hnaah' —ga'siiyh' Jesús.

⁴ Ma' ga'nuu' Jesús lä'ja', mah' ga'jäyh':

—Sa' juuy' kyaah' dsoo' ja'. He' ja' mi'jnää' jaa' Dio ba' hi' jøøh', hi' mi'jnää' laa' jøøh' Joo' Dio ka'läh'.

⁵ Peer' ma' hnää' Jesús Marta kyaah' María, kyaah' Lázaro. ⁶ Lä' ma' ga'nuu' Jesús kih' hi' ma' dsaah' he', ga'jäyh' ga' to' jmi' jee' ma' gyay' ja'. ⁷ Ma'ngëe' he' ja', ja'ga' ga'jäyh' siiyh' jnääh' discípulo:

—Ma' jne' ka'läh' ta' hwa' Judea.

⁸ Mah' ga'chiih' jnääh':

—Ta'jwoh', hnøø' dsa-kaah' he' ma' te' kuu' kyah', mah' jwah' ga' hne' goh' ka'läh' jee' oo'.

⁹ Mah' ga'jäyh' Jesús siiyh' jnääh':

—¿Ja' gya'to' hor' kye' koo' jmi'? Hih' hi' ga'nää' ta'la' jmi', sa' tēyh'. Jēh', jēy' wa'je' kih' jmi' gyuu' la'. ¹⁰ Pero hi' ga'nää' ta'la' hwē', dsa-tēyh'. Jēh', mo'so' jnä' wa'je' kih' jmi' gyuu' la'.

¹¹ Ma'ngëe' ma'jäyh' lä'ja', ja'ga' ga'jäyh' ka'läh':

—Ma'gwii' Lázaro ome' jnän', niin' mah' na'chaa' jnih'.

¹² He' ja' ga'jäyh' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan', cher'mah' na'gwiiy', jä' kiyh'.

¹³ He' la' ma' jäh' Jesús, kih' he' ma' na'juuy' ba' ja'. Pero ma' lii' jnääh', na'gwiiy' he' teeyh' dsëy' ba' ja', he' ma' hlēeh' Jesús lä'ja'.

¹⁴ Ja'ga' ga'jäyh' Jesús jēe' go'te':

—Ma'na'juu' ba' Lázaro. ¹⁵ Jēe' ba' dsën' he' sa' ga' ma'gyan' jee' oo', jēeh' lä'ja' la' llu' kyah' hnäh' mah' lä'ja' lä'dsoo' hoh' hnäh'. Ma' jne' ma'jēe' jnih'.

¹⁶ Ja'ga' ga'jäyh' Tamá, hi' ma' tēeyh' Dsa'suu', ga'siiyh' jnääh':

—Ma' jne' ka'läh', mah' juu' jne' kōjoh' kyaayh'.

Ga'kwa' Jesús be' kih' dsa-më' øøh' Lázaro

¹⁷ Ma' hya' kye' jmi' na'haa' Lázaro ma' ga'lloo' Jesús jee' ja'. ¹⁸ Jee' jwii' Betania ja', ma' jä' jäh' kih' Jerusalén, koo' hnē' kilómetro ba'.

¹⁹ Jwëe' dsa' judiu na'nää' na'jēy' Marta kyaah' María, na'kway' be' kiyh' mah' sa' wa' meeh' dsëy' he' ga'juu' Lázaro øøyh'. ²⁰ Ma' ga'nuu' Marta ja' Jesús, ya'hēy' mah' ngooy' ga'mi'jēy'. Pero ga'jä' ba' María cháneh'. ²¹ Ma' ga'jee' Marta Jesús mah' ga'siiyh':

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, wa'ra-jäh³ kih¹ ma' ñeh³ jee' la⁻, sa⁻ ma' juu⁺ dsa-ñuuh⁻ øøhn¹. ²² Jnä³ man⁺, ga-lä-jë⁺ he⁻ ngiih³ kih¹ Dio, kway¹ ba' —ga-jäh³ Marta.

²³ —Lä-jiih³ ba' øøh¹ —ga-jäh³ Jesús siiyh⁺.

²⁴ —Jnä³ man⁺ lä-jiiyh³ wa'ra- ga-të³ jee' lä-jiih³ dsa- jee' llaa⁺ jmií⁺ —ga-jäh³ Marta siiyh⁺.

²⁵ Mah¹ ga-jäh³ Jesús siiyh⁺:

—Jnä³ he³ hi⁻ mi-jiih³ dsa⁻, hi⁺ jmeen⁺ chaay⁻. Hi⁻ jmee⁺ dsoo³ dsë⁺ kin⁺, ma'ke⁺ ga'juuy¹, lä-jiiyh³ ka-läh³. ²⁶ Ga-lä-jë⁺ hi⁻ chaa⁻ mah¹ jmeey¹ dsoo³ dsëy¹ kin⁺, ma'ke⁺ ga'juuy¹, sa⁻ jäy¹ lä-ja⁻. ¿Che³ heeh³ juu¹ la⁻? —ga-jäh³ Jesús siiyh⁺.

²⁷ —Jaah⁻, Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, hee³ ba' jnä³, hne⁻ he³ Cristo, Joo³ Dio hi⁻ hii³ juu¹ kih¹ jä⁺ jmi-gyuu⁺ la⁻ —ga-jäh³ Marta.

²⁸ Ma-ngëe³ ma-jäyh³ lä-ja⁻, ñeey³ na'teeyh⁻ María øøyh⁻ mah¹ na'hlëeyh³ kyaah³ juu¹ hii⁻ mah¹ sa⁻ nuu⁻ dsa⁻ kiyh¹, ga-siiyh⁺:

—Hii⁻ ta-jwöh¹ ma' ja[~], tëeyh[~] hne⁻.

²⁹ Ma' ga'-nuu³ María lä-ja⁻, lä-chah³ ja⁻ ga'-nooy⁻ ngooy¹ ga'-mi-jeey⁺ Jesús. ³⁰ Sa⁻ ga' ma'he⁻ Jesús ta⁻ jee' jwií⁻ mäh⁻ ja⁻. Lä⁺ ma' cheyh¹ ja⁻ ba' jee' ga'-jeey¹ Marta. ³¹ Ma' tääh³ dsa⁻ judiu cha'neh⁺ kih¹ María ma' kway⁺ be³. Ma' ga'-jëe¹ ga'-noo⁻ María mah¹ ngooy¹ ko'-chih³, he-ja⁻ ga'-näa¹ dsa⁻ he³ kaah³ kiyh¹, ma' jäyh³:

—Ngooy¹ ta⁻ jee' la¹ to-høø⁻ mah¹ ga'-hooyh³ jee' oo⁺.

³² Ma' ga'-lloo¹ María jee' ma' cheh¹ Jesús, ga'-juuyh¹ jñey³ cha'nëy³ mah¹ ga'-siiyh⁺:

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, wa'ra-jäh³ kih¹ ma' ñeh³ jee' la⁻, sa⁻ ma' juu⁺ dsa-ñuuh⁻ øøhn¹.

³³ Ma' ga'-jëe¹ Jesús hooyh[~], hi⁺ ga'-jëe¹ hooh[~] dsa-kaah³ kyaay¹ hi⁻ ma' jmee⁺ ko'-jøh³ kyaayh³, he-ja⁻ ga'-lä'meeh⁺ dsëy¹ jwërte, lä-jiih¹ ga'-jii¹ neh⁺ tuh-dsëy¹. ³⁴ Mah¹ ga'-siiyh⁺:

—¿Ha⁻ ga'-kyaah⁺ hnih³?

Mah¹ ga'-jäyh³:

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, ña⁻ mah¹ go-jëeh³.

³⁵ Peer⁺ ga'-hooh¹ Jesús. ³⁶ Mah¹ ga'-jäh³ dsa⁻ judiu he³:

—Jëe³ da³, he⁻ ba' che⁻ ma' hnäy¹.

³⁷ Mah¹ ga'-jäh³ ko'-llaa³ dsa⁻ he³:

—Dsa⁻ na⁻, ga'jmeey³ ga'-lä-jnä³ mi'në³ jaa⁻ dsa-tuu³. ¿Che³ sa⁻ le³ ma' jmeey¹ mah¹ sa⁻ ma' juu⁺ dsa⁻ oo⁺?

Ga-lä-jiih³ Lázaro

³⁸ Koo⁻ ka-läh³ ga'-lä'meeh⁺ dsë¹ Jesús, mah¹ ngooy¹ chuh⁺ jee' la¹ to-høø⁻. Heh¹ to-høø⁻ ja⁻, ma' na-jnë⁻ kyaah³ koo⁻ mi'kuu¹. ³⁹ Mah¹ ga'-jäh³ Jesús:

—Jñuuh³ hnäh³ kuu¹ na⁻.

Mah' ga'jäh' Marta dsa'më' øøh' hlii' he' siiyh' Jesús:
—Dsa-jøøh' kyaan', ma'hëëy' mi'juu', jëeh' ma'hya' kye' jmii'
na'juuy'.

⁴⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':
—¿Ja' ma'jwëëhn' hne', cher'mah' ga'jmeeh' dsoo' hoh', jëeh' he'
juh'gaa' he' jmee' Dio?

⁴¹ Ja'ga' ga'jnuuyh' mi'kuu' he' ma' na'jnë' hoo' to'høø' ja', jee' ma'
hää' hlii' he'. Ja'ga' ga'jëë' Jesús ta' gyuuu', ga'jäyh':

—Tää' kyaan', kwan' ti'hmaah' kyah', jëeh' ma'nueh' ba' kin'. ⁴² Ma'
ba' jnä', nuuh' ba' hne' kin' tää'. He' jwahn' lä'la', la' llu' kih' hi' tääh'
nuu' lä'ku' lä'jii' kin' jee' la', mah' lä'ja' lä'dsoo' dsëy', hne' ba'
ga'cheeh' jnä'.

⁴³ Ma'la' ma'jäyh' lä'ja', ga'hleëyh' koo' ki'gaa':

—iLázaro, go'hëë' jee' na'!

⁴⁴ He'ja' ya'hëë' hi' ma' na'juu' he' lä' ma'na'gyoh' ja' goo' tiyy',
kyaah' hmiih' he' ga'gyaah' dsih' ma' ga'juuy', hi' lä' ma'na'løø' ja'
mo'nëy' kyaah' hmiih' sa'luu'. Mah' ga'jäh' Jesús:

—Jeey' sa'hmiih', mah' wa' ngëy'.

Ma' hnooh' dsa' ha' lä' jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Jwëë' dsa' judiu hi' na'nää' kyaah' María ga'lä'dsoo' dsëy' kih'
Jesús, ma' ga'jëëy' he' ga'jmee' lä'ja'. ⁴⁶ Pero ko'llaa' dsa' he' na'näy'
na'jëëy' dsa' fariseo na'jmee' jui' ha' lä' ga'jmee' Jesús. ⁴⁷ He'ja'
jmi'dsa' kaah' kyaah' dsa' fariseo ga'kuyh' lä'jëë' dsa'ta' dsa'gyuuu'
kyaay', ma' jäyh':

—¿Ha' lä' jmeen'? Peer' cha'miuh' he' juh'gaa' jmee' dsa'nueh' he'.

⁴⁸ Cher'mah' ga'kwan' jwë' jä' lä'na' ba', lä'jëë' ba' dsa' lä'hee' kiyh'.
He'ja' ya'nää' dsa' roma ya'heey' jee' jwii' jnän' hi' lä'kaa' hwa' jnän'
ka'läh'.

⁴⁹ Caifá, jaa' dsa'kyaah' dsa' judiu he', ma' laa' dsa'jøøh' kya' lä'jëë'
jmi'dsa' ji'ne' ja'. Ga'jäyh':

—Ni' miuh' sa' neh' hnäh'. ⁵⁰ Che' sa' laah' hnäh' llu' ga' he' juu' jaa'
dsa'nueh' kih' dsa'goo' jne', lä'koh' ga' he' hee' lä'kaa' hwa' la'
—ga'jäh' Caifá.

⁵¹ Ja' he' ga'hleëyh' jee' tëëy' hñiiy' ja'. Kih' he' ma' laay' dsa'jøøh'
kya' jmi'dsa' ji'ne' ja', he'ja' ba' ja' ga'jmee' Dio ga'hleëyh' lä'ja',
ga'ngëëy' juu' he' juu' Jesús kih' lä'jëë' dsa' judiu. ⁵² Hi' ja' ma'la' kih'
dsa' judiu ja' juuy', he' hnøoy' jmäay' koo' nää' dsa' ba' jee' lä'jëë' hi'
laa' joo' Dio hi' na'saa' na'jnee' wa' ha' cha' ha'. ⁵³ Jmi' ja' ga'taayh'
ko'jøøh' juu' kwee' mah' jngëëyh' Jesús.

⁵⁴ He ja mo so ga ngë Jesús jnä hä jee kih dsa judiu. Ya hëëy hwa Judea, ngooy koo jee jwi he chee Efraín he hla jäh kih hwa kii. Jee ja ga jä jnääh ko jøh kyaayh.

⁵⁵ Ma ngoo ya jäh të jmi he kuh dsa judiu borrego mäh. Jwëë dsa hi chaa jee ja na nääy ta Jerusalén mah mi lluyy hñiiy lä koo tëë dsa jmee jää ja ga të jmi. ⁵⁶ Ma hnaah dsa he Jesús, ma hlëëyh kyaah dsa kyaayh jee ma chih gwah, ma jäyh:

—¿Ha lä jëh hnäh? ¿Che sa jäy jee jmi la?

⁵⁷ Dsa kaah kya jmi dsa he kyaah fariseo ga jmee mada:
—Cher mah hi hnäh ga jëh hnäh ha ta ngëy, ja ya jmeeh hnäh juu chah mah dsa nää dsa dsa chaayh.

Ga huu María naa mi jwi ti Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 ¹ Jñii jmi, jää ja ga të jmi he kuh dsa borrego mäh, ñee Jesús ta Betania jee ma gya Lázaro hi ga jmee Jesús ga lä jiih ma ngëë ma na juuy. ² Jee ja ga jmeey ma nuu kyaah Jesús. Marta ma llooh ma nuu, hi Lázaro he, ma laa jaa hi ma gya ko jøh kyaah Jesús në mes ja. ³ Ja ga ga ka María koo së jmi mi jwi he chee nardo, he hmooh jwërte. Ga huuy ti Jesús. Mah ga mi kiyh kyaah jñu lley. Ga hi mi jwi lä kaa chaneh ja. ⁴ Mah ga jäh jaa dsa kyaah jnääh, hi ma chee Juda Iscariote, joo Simón hi ga hñii kih Jesús këë:

⁵ —¿He la sa ma hñii jmi mi jwi na, lä koo kye hnë hña loo jmi ta mah ma kwëhn hi tä ñee?

⁶ He ga jäyh lä ja, ja kih he ma jmeey be kih hi tä ñee ja, kih he ma hëëy ba ja. Jëh ma høoy sa tuh jee ma tääh kuu mah ma hwëëy jee na hmää. ⁷ Mah ga jäh Jesús:

—Ta ha kiyh. Jëh, jmi mi jwi na he ma høoy mah ma huuy jnä wa ra ga të jee haan. ⁸ Hi hi tä ñee, lä ma tääyh na ba kyaah hnäh. Pero jnä, mo so gyan ki wëë jee kyah hnäh —ga jäh Jesús.

Ma hnø dsa kaah ma jngiiyh kih Lázaro ka läh

⁹ Ga lä ñe jwëë dsa judiu he ma gya Jesús jwi Betania mah na nääy jee ja. Pero ja ma la kwaat kih Jesús ja na nääy, he na jëëy Lázaro, hi ga lä jiih ma ngëë ma na juu ba ja. ¹⁰ He ja ga taah dsa kaah kya jmi dsa he juu kwee mah ma jngëëyh Lázaro ka läh. ¹¹ Jëh, kwaat kih Lázaro ja, jwëë dsa judiu ga beey dsa kaah kyaay mah ga heëyh kih Jesús ba.

Ga⁺he⁺ Jesús na⁻dsëë[~] jaa⁻ burr[~] jee⁺ jwii⁻ Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ma⁺ ga⁻jnä⁺ jyoh⁺ jmií⁺, jwëë⁺ jwërte dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ tē jmií⁺ ja⁻. Ma⁺ ga⁻nuuy⁺ ja⁺ Jesús ta⁺ jwii⁻ Jerusalén, ¹³ ga⁻kay⁺ gooh⁺ hma⁻su⁺ mah⁺ ga⁻näy⁺ ga⁻mi⁻jëey⁻ Jesús. Mah⁺ ma⁺ jäyh⁺:

—iHe⁻ ba⁺ che⁻ lluu⁺ Dio! iDio kyaah⁺ hi⁻ ja⁺ na⁻ lä⁻hih⁺ kiyh⁺! Laay⁺ Rey jnän⁻ —ga⁻jäh⁺ dsa⁻ Israel he⁺.

¹⁴ Ga⁻hñah⁺ Jesús jaa⁻ burr[~] mäh⁺, mah⁺ ga⁻wiiy⁺ ka⁺luu⁺, lä⁻koō⁻ na⁻sií⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:

¹⁵ Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺ dsa⁻ chaa⁻ jwii⁻ Sión.

Hii⁻ Rey kyaah⁺ hnäh⁺ ja⁺ na⁻,

dsëëy[~] jaa⁻ burr[~] mäh⁺.

¹⁶ He⁻ ga⁻la⁺ lä⁻ja⁻, sa⁺ ga⁻lä⁻ngëë⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻nē⁻. Pero ma⁺ ngaah⁺ Jesús gyuu^h, ja⁻ga⁺ ga⁻lä⁻ngëë⁺ jnääh⁺ kih⁺ Jesús ba⁺ ja⁻ ma⁺ hlëeh⁺ lä⁻koō⁻ ma⁻na⁻sií⁻ jää⁺, he⁻ ga⁻jmeë⁺ dsa⁻ juuh⁻ kiyh⁺.

¹⁷ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ kyaah⁺ Jesús lä⁻koō⁻ ma⁺ ga⁻tëeyh⁺ Lázaro neh⁻ to⁻høø⁻ lä⁻koō⁻ ma⁺ ga⁻mi⁻jiiyh⁻, ma⁺ jmeeyh[~] juu⁺ lä⁻koō⁻ ga⁻jëey⁺ jee⁺ ja⁻. ¹⁸ He⁻ ja⁻ jwëë⁺ dsa⁻ na⁻nää⁺ ga⁻mi⁻jëey⁻ Jesús, lä⁻koō⁻ ma⁺ ga⁻nuuy⁺ kih⁺ he⁻ juh⁺ gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺. ¹⁹ Pero dsa⁻ fariseo ma⁺ jäyh⁺ siiyh⁻ dsa⁻kyaayh⁺:

—Jëë⁻ da⁺. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ le⁺ jmeen⁺. Lä⁻jëë⁻ ba⁺ dsa⁻ ga⁻nää⁺ chaa⁺ kaah⁻ kiyh⁺.

Ko⁻llaa⁺ dsa⁻ griego ga⁻hnaayh⁻ Jesús

²⁰ Jee⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻nää⁺ na⁻hnääh⁻ Dio jee⁺ tē jmií⁺, ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ dsa⁻ griego. ²¹ Dsa⁻ griego he⁺, ya⁻nää⁺ koo⁺ kih⁺ Felipe, dsa⁻ ma⁺ chaa⁻ Betsaida he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁺ Galilea. Ga⁻chuuy⁺ kyaah⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Hne⁻ dsa⁻ ñuu^h, hnøø⁻ jnääh⁺ lla⁺ jnääh⁺ juu⁺ kyaah⁺ Jesús.

²² He⁻ ja⁻ ngoo⁺ Felipe mah⁺ na⁻chiiyh⁺ André. Hi⁻ André he⁺ kyaah⁺ Felipe na⁻hlëeyh⁺ Jesús. ²³ He⁻ ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Ma⁻të⁺ hor[~] jee⁺ lee⁺ jøøh⁺ Hi⁻ ga⁻lëë⁺ ngo⁺ la⁻. ²⁴ Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn[~] hnäh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻toh⁺ koō⁻ mi⁻trigo jee⁺ gwaah⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁻hya⁻, ma⁻jä⁺ lä⁻ ma⁻la⁺ ja⁻ ba⁺. Pero cher⁺ mah⁺ ga⁻hya⁻ mií⁺ ja⁻, cha⁻miih⁻ mií⁺ kwa⁺. ²⁵ Lä⁻ja⁻, hi⁻ sa⁺ kwaa⁺ hñii⁺ juu⁺, hi⁻ he⁺ hee⁺ go⁻te⁻. Pero hi⁻ kwaa⁺ hñii⁺ juu⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, he⁻ häy[~] hñiiy⁺ ba⁺ ja⁻ mah⁺ chaay⁻ tää⁺ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁺ jmií⁺ cha⁻. ²⁶ Hi⁻ mi⁻te⁺ kin⁺, wa⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺. Ja⁻ ba⁺ jee⁺ naahn⁻ na⁻gyan⁺, jee⁺ ja⁻ dsa⁻taayh⁻ ka⁻läh⁺ hi⁻ mi⁻te⁺ kin⁺. Hih⁺ mi⁻te⁺ kin⁺, Tää⁻ kyaan⁺ jmäy⁺ jøøh⁺.

Ga'jmee' Jesús juu' he' juuy'

²⁷ 'Peer' chaan' cha'mi' huu'dsē. ¿Hee' na' jwahn' na'? ¿Che' jwahn': "Tää, lää' jnä' kih' he' dsa'ngēen' la"? Sa' le' jwahn' lä'na'. Jēh', kih' he'ja' ba' jan'. ²⁸ Tää, mi'jnää' he' laah' jøøh' —ga'jah' Jesús.

Hor' ja' ga'lä'nueh', ga'hleeh' gyueh':

—Ma'mi'jnää' ba' jnä' he' laan' jøøhn', hi' mi'jnään' ka'läh' he' laan' jøøh'.

²⁹ Jwēē' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ga'nuuy' he' ga'hleeh' gyueh', he'ja' ga'jäyh':

—Go' nih' ba' na' ma'hi'.

Jñah' ma' jah':

—Jaa' ángel ba' na' ma'hleeh' kyaayh'.

³⁰ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Sa' ma'ja' juu' na' kwaat' ki' jnä'. Kyah' hnäh' ba' na' ma'ja' juu' na'. ³¹ Na' ma'tē' jmi' jee' ka' Dio ju'dsoo' kih' jmi'gyue' la'. Hi' ma'tē' hor' jä' o'hih' hi'sa'llu' hi'jmee' hih' jmi'gyue' la'. ³² Wa'ra' ga'chaa' dsa' jnä' gyueh', tēen' lä'jēē' hi'ya'nää' kyaah' jnä' —ga'jah' Jesús.

³³ He' ga'hleeyh' lä'ja', ga'mi'jnääy' ha' lä' kyaah' ma'juuy' ba' ja'.

³⁴ He'ja' ga'jah' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja':

—Ma'nue' jnääh' lä'koo' na'si' juu' kih' Dio. Cristo chaa' tää' ba'. ¿He'la' jwah' hne', jmee' bii' kih' Hi'ga'lēē'ngo' chaa' dsa' gyueh'? ¿Hii' ba' he' hi' jwah' hne' Hi'ga'lēē'ngo'?

³⁵ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Ko'hwēē' ga' jnä' wa'je' jee' kyah' hnäh'. Ngē' hnäh', ta'ko'ji' jnä' wa'je' jee' kyah' hnäh' mah' sa' leh' jee' na'hoo' hnäh'. Jēh', hi' ga'nää' jee' na'hoo', sa' ñey' ha' ta' dsa'nääy'. ³⁶ Ta'ko'ji' jnä' wa'je' kyah' hnäh', heeh' hnäh' kih' wa'je' mah' lä'jnää' hnäh' jee' jnä' wa'je'.

Ma'la' ma'hleeh' Jesús lä'ja', mah' ga'hmäy' kih' dsa' he'.

Sa' ga'heeh' dsa' judiu juu' kih' Jesús

³⁷ Ga'jēē' ba' dsa' judiu lä'jē' he' juh'gaa' he' ga'jmee' Jesús to'lo' nēy', pero ni' lä'ja' sa' ga'lä'heey' kiyh'. ³⁸ Mah' lä'ja', ga'lä'te' lä'koo' ga'jah' Isaia hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo':

Tää' kyaan', sa' chaa' hi' ma'heeh' juu' jnän'.

Sa' chaa' hi' ga'lä'ngēē' lä'koo' te' he' juh'gaa' he' ga'jmee' Dio kyaah' goo', ga'jah' Isaia.

³⁹ Kih' he'ja', sa' ga'la' ma'lä'heey'. Hi' ja'ba' lä'ja' ka'läh' ga'jah' Isaia kiyh':

⁴⁰ Ga'jmee' Dio ga'jnē' mi'nēy', ga'jlē' huu'dsē kiyh', mah' sa' le' jēy', ni' sa' lä'ngēy'.

Ni' sa' dsa'jeeyh' kyaah' jnä' mah' mi'hlää' jnih'.

⁴¹ Lăˊjēˊ heˊ jaˊ gaˊjähˊ Isaía, läˊ maˊ gaˊjēyˊ heˊ laaˊ jøøhˊ Jesús mahˊ gaˊhlēyˊhˊ kiyhˊ.

⁴² Pero maˊraˊ heˊ gaˊheehˊ baˊ jwēēˊ dsaˊ kihˊ Jesús, läˊkyeˊ dsaˊkaahˊ kyaayˊ. Hiˊ kihˊ heˊ maˊ gayhˊ dsaˊ fariseo, heˊjaˊ saˊ gaˊmiˊjnäyˊ hñiiyˊ, mahˊ saˊ maˊ hwēēˊ dsihˊ nehˊ gwahˊ mähˊ. ⁴³ Maˊ hnooyhˊ haˊ läˊ jeeˊ maˊ leeyˊ kaahˊ chaˊnéˊ dsaˊ jmiˊgyuuˊ, llaˊ heˊ maˊ hnooyhˊ haˊ läˊ jeeˊ maˊ leeyˊ kaahˊ chaˊnéˊ Dio.

Juuˊ heˊ gaˊhlēhˊ Jesús, llaˊ taˊ kihˊ dsaˊ

⁴⁴ Jaˊgaˊ gaˊhlēhˊ Jesús kooˊ kiˊgaaˊ, gaˊjäyhˊ:

—Hiˊ heehˊ jnäˊ, jaˊ maˊlaˊ jnäˊ heˊ heeyhˊ, heeyhˊ hiˊ gaˊcheeˊ jnäˊ baˊ. ⁴⁵ Hihˊ hiˊ maˊjēēˊ jnäˊ, maˊjēyˊ hiˊ gaˊcheeˊ jnäˊ baˊ jaˊ. ⁴⁶ Jnäˊ heˊ laanˊ läˊkooˊ waˊjeˊ heˊ jaˊ jmiˊgyuuˊ laˊ, mahˊ läˊjēēˊ hiˊ heehˊ jnäˊ, saˊ jäyˊ jeeˊ naˊhooˊ. ⁴⁷ Hiˊ nuuˊ juuˊ kinˊ mahˊ saˊ heeyhˊ, jaˊ jnäˊ ngiihnˊ kwaatˊ kiyhˊ. Jēehˊ saˊ maˊjanˊ jmiˊgyuuˊ laˊ mahˊ ngiihnˊ kwaatˊ kihˊ dsaˊ jmiˊgyuuˊ. Maˊjanˊ mahˊ läänˊ dsaˊ jmiˊgyuuˊ baˊ. ⁴⁸ Hiˊ saˊ hnääˊ jnäˊ mahˊ saˊ heeyhˊ juuˊ kinˊ, chaˊ baˊ heˊ ngiihˊ kwaatˊ kiyhˊ. Jaˊbaˊ juuˊ heˊ maˊhlēhnˊ laˊ, ngiihˊ kwaatˊ kiyhˊ waˊraˊ gaˊtēˊ jeeˊ llaaˊ jmiˊ. ⁴⁹ Jēehˊ, saˊ maˊhlēhnˊ jeeˊ tēēnˊ hñiinˊ. Tääˊ kyaanˊ hiˊ gaˊcheeˊ jnäˊ, hiˊ heˊ gaˊjmeeyˊ madaˊ kinˊ haˊ läˊ jwahnˊ, hiˊ haˊ läˊ hlēhnˊ. ⁵⁰ Jnäˊ manˊ, madaˊ heˊ gaˊjmeeyˊ kinˊ jøøˊ kihˊ dsaˊ mahˊ waˊ chaayˊ gaˊläˊjēˊ johˊ jmiˊ chaˊ. Kihˊ heˊjaˊ, hlēhnˊ jaˊbaˊ läˊkooˊ teˊ heˊ gaˊsiihˊ Tääˊ jnäˊ baˊ.

Gaˊgyihˊ Jesús tiˊ discípulo kyaayˊ

13 ¹ Maˊngooˊ yaˊjähˊ jmiˊ heˊ kuhˊ dsaˊ borrego mähˊ, maˊñeˊ baˊ Jesús maˊtēˊ horˊ heˊ yaˊhēyˊ jmiˊgyuuˊ laˊ mahˊ dsaayhˊ jeeˊ gyaˊ Jmiiyˊ. Gaˊläˊhnäyˊ hiˊ maˊ laaˊ kyaayˊ hiˊ maˊ täähˊ jmiˊgyuuˊ laˊ, pero hwēˊ jaˊ gaˊmiˊjnäyˊ heˊ gaˊläˊhnäyˊ chaˊmiihˊ hiˊ laaˊ kyaayˊ.

² Jaˊgaˊ dsaˊtaayhˊ kuyhˊ maˊnuuˊ maˊhäˊ baˊ huudsēˊ kihˊ hiˊsaˊlluˊ nehˊ tuhˊdsēˊ Juda Iscariote jooˊ Simón haˊ läˊ jmeeyˊ mahˊ ngēyˊ Jesús. ³ Pero Jesús maˊñeˊ bihˊ heˊ gaˊtoohˊ Tääˊ gooyˊ hñiiˊ läˊjēˊ goˊteˊ heˊ naˊhñaaˊyˊ jmeeyˊ hiˊ läˊjaˊ ñeyˊ heˊ yaˊhēyˊ kihˊ Dio, hiˊ jaˊbaˊ kihˊ Dio dsaayhˊ kaˊlähˊ. ⁴ Heˊjaˊ gaˊnooyˊ jeeˊ täayhˊ kuyhˊ maˊnuuˊ jaˊ, gaˊjñuuyhˊ hmiihˊ heˊ maˊ kyeyhˊ néˊ, gaˊkayˊ hmiihˊ tuˊjlaˊ mahˊ gaˊbäayhˊ hñiiyˊ. ⁵ Hiˊ gaˊkayˊ kooˊ jeeˊ gaˊchihˊ jmiˊ mahˊ gaˊløoyˊ gyiyhˊ maˊtiˊ jnäähˊ discípulo. Jaˊgaˊ gaˊmiˊkiyhˊ kyaahˊ hmiihˊ tuˊjlaˊ heˊ maˊ naˊbäayhˊ jaˊ. ⁶ Maˊ gaˊtēyˊ jeeˊ maˊ gyaˊ Simón Peeˊ, mahˊ gaˊjähˊ Peeˊ:

—Dsaˊjøøhˊ kyaanˊ, ¿cheˊ hneˊ baˊ gyihˊ maˊtiinˊ?

⁷ Mahˊ gaˊjähˊ Jesús siiyhˊ:

—Heˊ jmeenˊ laˊ, saˊ läˊngēehˊ hneˊ naˊ gaˊjuhˊ. Kēēˊ baˊ läˊngēehˊ.

⁸ —Saˊ gyihˊ hneˊ maˊtiinˊ jihˊkohˊ —gaˊjähˊ Peeˊ siiyhˊ.

Mah¹ ga^ˈjäh^ˈ Jesús siyh^ˈ:

—Cher^ˈmah^ˈ sa^ˈ ga^ˈgyihn^ˈ ma^ˈtiih^ˈ, sa^ˈ le^ˈ jmeeh^ˈ ko^ˈjøh^ˈ kyaah^ˈ jnä^ˈ.

⁹ Mah¹ ga^ˈjäh^ˈ Simón Pee^ˈ siyh^ˈ:

—Dsa^ˈjøøh^ˈ kyaan^ˈ, ja^ˈ ma^ˈla^ˈ ma^ˈtiin^ˈ hnøø^ˈ jñii^ˈ, lä^ˈja^ˈ ma^ˈgoon^ˈ kyaah^ˈ ka^ˈllen^ˈ hnøø^ˈ jñii^ˈ ka^ˈläh^ˈ.

¹⁰ Mah¹ ga^ˈjäh^ˈ Jesús ka^ˈläh^ˈ:

—Hi^ˈ ma^ˈna^ˈjngëë^ˈ, sa^ˈ jmee^ˈ bii^ˈ jñii^ˈ lä^ˈkaa^ˈ kiyh^ˈ. Ma^ˈla^ˈ ma^ˈtiiy^ˈ ba^ˈ hnøø^ˈ jñii^ˈ, jëeh^ˈ lä^ˈkaa^ˈ ba^ˈ kiyh^ˈ ma^ˈna^ˈjngii^ˈ. Hi^ˈ ma^ˈna^ˈjngëë^ˈ ba^ˈ hnäh^ˈ, ma^ˈke^ˈ ja^ˈ lä^ˈjëë^ˈ hnäh^ˈ.

¹¹ Jëeh^ˈ ma^ˈñe^ˈ bih^ˈ hii^ˈ na^ˈ ma^ˈngëëy^ˈ, he^ˈja^ˈ ba^ˈ ja^ˈ ma^ˈjäyh^ˈ:
“Ma^ˈke^ˈ ja^ˈ lä^ˈjëë^ˈ hnäh^ˈ na^ˈjngëë^ˈ.”

¹² Ma^ˈla^ˈ ma^ˈgyiyh^ˈ ma^ˈti^ˈ lä^ˈjëë^ˈ, ga^ˈkëyh^ˈ hmiih^ˈ kiyh^ˈ mah^ˈ ngaayh^ˈ na^ˈgyay^ˈ në^ˈ mes^ˈ ka^ˈläh^ˈ. Mah¹ ga^ˈjäyh^ˈ:

—¿Che^ˈ ma^ˈlä^ˈngëëh^ˈ hnäh^ˈ, hee^ˈ na^ˈ ma^ˈjmeen^ˈ kyah^ˈ hnäh^ˈ? ¹³ Tëeh^ˈ jnä^ˈ Ta^ˈjwoh^ˈ hi^ˈ jawah^ˈ hnäh^ˈ Dsa^ˈjøøh^ˈ kyaan^ˈ. Llu^ˈ ba^ˈ jawah^ˈ hnäh^ˈ, jëeh^ˈ he^ˈ ja^ˈ laan^ˈ. ¹⁴ Jnä^ˈ he^ˈ laan^ˈ ta^ˈjwoh^ˈ kyaah^ˈ hnäh^ˈ, hi^ˈ laan^ˈ Dsa^ˈjøøh^ˈ kyaah^ˈ hnäh^ˈ, mah^ˈ ma^ˈgyihn^ˈ ma^ˈtiih^ˈ hnäh^ˈ. Lä^ˈna^ˈ hnøø^ˈ jmeeh^ˈ hnäh^ˈ ka^ˈläh^ˈ, gyih^ˈ hnäh^ˈ ma^ˈti^ˈ dsa^ˈkyaah^ˈ hnäh^ˈ. ¹⁵ Jee^ˈ la^ˈ ma^ˈheehn^ˈ hnäh^ˈ mah^ˈ jmeeh^ˈ hnäh^ˈ ja^ˈba^ˈ lä^ˈkoo^ˈ ma^ˈjmeen^ˈ kyah^ˈ hnäh^ˈ. ¹⁶ Ma^ˈra^ˈ ju^ˈdsoo^ˈ jwëëhn^ˈ hnäh^ˈ, jaa^ˈ hi^ˈ nuuh^ˈ kih^ˈ jñah^ˈ, sa^ˈ jøøyh^ˈ ga^ˈ lä^ˈkoh^ˈ ga^ˈ dsa^ˈjuu^ˈ. Hi^ˈ hi^ˈ dsoo^ˈ mada^ˈ, sa^ˈ jøøyh^ˈ ga^ˈ lä^ˈkoh^ˈ ga^ˈ hi^ˈ cheey^ˈ. ¹⁷ Na^ˈ he^ˈ ma^ˈlä^ˈngëëh^ˈ hnäh^ˈ he^ˈ ma^ˈjmeen^ˈ la^ˈ, llu^ˈ la^ˈ kyah^ˈ hnäh^ˈ cher^ˈmah^ˈ ga^ˈjmeeh^ˈ hnäh^ˈ lä^ˈja^ˈ.

¹⁸ Ja^ˈ he^ˈ hlëëhn^ˈ kih^ˈ lä^ˈjëë^ˈ hnäh^ˈ la^ˈ. Kyuu^ˈ ba^ˈ jnä^ˈ hii^ˈ na^ˈ ma^ˈlleehn^ˈ. Mah¹ lä^ˈja^ˈ lä^ˈte^ˈ lä^ˈkoo^ˈ na^ˈsi^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio: “Hi^ˈ ma^ˈ kuh^ˈ ko^ˈjøh^ˈ kyaah^ˈ jnä^ˈ, ma^ˈjëeyh^ˈ ma^ˈna^ˈhøøyh^ˈ kin^ˈ.” ¹⁹ To^ˈna^ˈ ga^ˈjuh^ˈ jawahn^ˈ jää^ˈ sa^ˈ ga^ˈ ma^ˈngëëy^ˈ jnä^ˈ. Mah¹ wa^ˈra^ˈ ga^ˈla^ˈ he^ˈ ja^ˈ, lä^ˈheeh^ˈ hnäh^ˈ, jnä^ˈ he^ˈ laan^ˈ he^ˈ jawahn^ˈ laan^ˈ. ²⁰ Ma^ˈra^ˈ ju^ˈdsoo^ˈ jwëëhn^ˈ hnäh^ˈ, hi^ˈ heeh^ˈ jaa^ˈ hi^ˈ cheen^ˈ, he^ˈ heeyh^ˈ jnä^ˈ ba^ˈ ja^ˈ. Hi^ˈ hi^ˈ heeh^ˈ jnä^ˈ, heeyh^ˈ hi^ˈ ga^ˈchee^ˈ jnä^ˈ ba^ˈ ja^ˈ.

Ga^ˈjmeeh^ˈ Jesús juu^ˈ, hñii^ˈ jaa^ˈ dsa^ˈ kyaay^ˈ kiyh^ˈ

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ma^ˈla^ˈ ma^ˈjäh^ˈ Jesús lä^ˈja^ˈ, pero ga^ˈlä^ˈmeeh^ˈ dsëy^ˈ mah^ˈ ga^ˈmi^ˈjnääy^ˈ jëë^ˈ juu^ˈ ja^ˈ:

—Jaa^ˈ jee^ˈ lä^ˈjëë^ˈ hnäh^ˈ hnëeh^ˈ jnä^ˈ.

²² Ja^ˈga^ˈ ga^ˈtooh^ˈ jnääh^ˈ jëë^ˈ jnääh^ˈ në^ˈ dsa^ˈkyaahn^ˈ, sa^ˈ ñe^ˈ jnääh^ˈ hii^ˈ kih^ˈ na^ˈ ma^ˈ hlëëyh^ˈ. ²³ Kih^ˈ jee^ˈ lä^ˈjëë^ˈ jnääh^ˈ discípulo kyaay^ˈ, jaa^ˈ ba^ˈ ga^ˈlä^ˈhnää^ˈ Jesús cha^ˈmiih^ˈ. Hi^ˈ he^ˈ ma^ˈ gya^ˈ koo^ˈ kih^ˈ Jesús. ²⁴ Kih^ˈ hi^ˈ he^ˈ, ga^ˈjmeeh^ˈ Simón Pee^ˈ lii^ˈ mah^ˈ ngiiy^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Jesús, hii^ˈ kih^ˈ ja^ˈ ma^ˈ hlëëyh^ˈ. ²⁵ Hih^ˈ hi^ˈ ma^ˈ gya^ˈ koo^ˈ kih^ˈ Jesús he^ˈ, ga^ˈngiiy^ˈ juu^ˈ kiyh^ˈ:

—Dsa^ˈjøøh^ˈ kyaan^ˈ, ¿hii^ˈ he^ˈ hi^ˈ jawah^ˈ na^ˈ?

²⁶ Mah¹ ga^ˈjëeh^ˈ Jesús juu^ˈ kiyh^ˈ:

—Hi kwëehn' kuh' koo' jwi' he'niih' gyuh', hi' he' he'.

Mah' ga'mi'gyuyh' koo' jwi' he'niih', ga'kwëeyh' Juda Iscariote, joo' Simón. ²⁷ Lä'koo' ngooy' kuyh' he'niih' ja', ga'he' Tana' neh' tuh'dsëy'. Ja'ga' ga'jah' Jesús siiyh':

—He' hnooh' jmeeh', jmee' ga'juh' to'na'.

²⁸ Pero ni' jaa' hi' ma' tääh' në' mes' ja', sa' ga'längëey' he'la' ga'siyyh' hi' he' lä'ja'. ²⁹ Kih' he' ma' høø' Juda sa'tuh' jee' ma' tääh' kuu', he'ja' kō'llaa' ga'jmeeh' hu'dsë, he' ga'jah' Jesús siiyh': "Go'läh' miih' he' hnøø' jnän' kih' jmi'" o jayh': "Go'kwëeh' hi' tä'nee' miih' kuu'". ³⁰ Ma' ga'la' kih' Juda, ma'kuyh' he'niih', chah' ba' ya'hëey'. Ma'na' hoo' ba' hor' ja'.

Koo' nuuh' hmëe'

³¹ Ma'la' ma'ya'hëe' Juda jee' ja', ga'jah' Jesús:

—Na' lä'jnä' he' laa' jøøh' Hi' ga'lëe'ngo' la', hi' ta'la' kih' hi' he' lä'jnä' he' laa' jøøh' Dio. ³² Hi' cher'mah' jooy' mi'jnää' he' laa' jøøh' Dio, ja'ba' lä'ja' Dio mi'jnää' he' laa' jøøh' jooy', hi' chah' ba' jmeey'.

³³ Gyuu' mäh' kyaan', kō'hwëe' ga' gyan' kyaah' hnäh'. Hnaah' hnäh' jnä'. Pero ja'ba' lä'koo' ma'jwiin' dsa' judiu, jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh', ja'ba' lä'ja' jwëehn' hnäh' ka'läh' na'. ³⁴ Jmeen' koo' mada' hmëe' kyah' hnäh'. Wa' hnaah' hnäh' øøh' hnäh'. Wa' hnaah' hnäh' lä'jaa' lä'jaa' dsa'kyaah' hnäh', ja'ba' lä'koo' ma'lähnaah' hnäh'.

³⁵ Cher'mah' ga'lähnaah' hnäh' dsa'kyaah' hnäh', lä'jëe' ba' dsa' lä'ne' laah' hnäh' discípulo kyaan'.

Ga'jah' Jesús he' hmä' Pee' juu' he' sa' kyuyy'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ He'ja' ga'ngii' Simón Pee' juu':

—Dsa'jøøh' kyaan', ÷ha' ta' goh' hne'?

Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Ha' jee' niin', sa' le' goh' kyaah' jnä' na'. Këe' ga' goh' kyaah' jnä'.

³⁷ He'ja' ga'jah' Pee' siiyh':

—Dsa'jøøh' kyaan', ÷he'la' ja' mo'so' le' niin' kyaah' hne' na'?

Ma'lla' ba' dsen' juun' llah' hne'.

³⁸ He'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—÷Ché' ju'dsoo' ma'lla' hoh' juuh' llan'? Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hne', jää' ja'ga' hoo' chaah' dsoo', hne' ma'të' hnë' jiih' ma'hmäh' juu' he' sa' kyuyh' jnä'.

Jesús laa' jwë' he' dsa'toohn' jee' gya' Dio

14 ¹ 'Ta' jeh' hoh' hnäh'. Jmee' hnäh' dsoo' hoh' kih' Dio ba', hi' jmee' hnäh' dsoo' hoh' kin' ka'läh'. ² Cha'neh' kih' Täa' kyaan' cha' cha'miuh' jee' dsa'toohn'. Wa'ra' jah' kih' sa' la' lä'ja',

ma⁻jwëhn¹ ba¹ hnäh¹ jää¹. He⁻ja⁻ niin¹ mi¹llun¹ jee¹ go¹taah¹ hnäh¹.
³ Wa⁻ra⁻ ngaahn¹ mah¹ na¹jmeen¹ llu¹ jee¹ go¹taah¹ hnäh¹, ja⁻ga¹ jahn¹
ka⁻läh¹ mah¹ go¹nääh¹ hnäh¹ kyaah¹ jnä¹. Mah¹ lä⁻ja⁻ jee¹ naahn⁻ na¹gyan¹,
jee¹ ja⁻ go¹taah¹ hnäh¹ ko⁻joh¹ kyaah¹ jnä¹. ⁴ Ma⁻neh¹ ba¹ hnäh¹ ha⁻ jee¹
naahn⁻, hi⁺ ma⁻kyuuh¹ ba¹ hnäh¹ jwë¹ ka⁻läh¹.

⁵ Mah¹ ga⁻jäh¹ Tamá siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, sa⁺ ñe¹ jnääh¹ ha⁻ na⁻ gwaah¹. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻
lä⁻kyuuh¹ jnääh¹ jwë¹ ka⁻läh¹?

⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—Jnä¹ he¹ laan¹ jwë¹, jnä¹ he¹ laan¹ ju¹dsoo¹, jnä¹ he¹ jmeen⁺ chaa⁻
dsa⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lla⁻nää¹ jee¹ gya¹ Tää¹ wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ sa⁺ ya⁻näy¹ ta⁻la⁻
ki⁺ jnä¹. ⁷ Cher¹ mah¹ kyuuh⁺ jnä¹, ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ kyuuh⁺ hnäh¹ Tää¹ kyaan⁺.
Na¹ ma⁻kyuuh⁺ ba¹ hnäh¹, hi⁺ ma⁻jëeh¹ hnäh¹ ka⁻läh¹.

⁸ Mah¹ ga⁻jäh¹ Felipe:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, hääh¹ jnääh¹ Tää¹, mah¹ ko⁻ja⁻ ba¹ ma⁻lee⁺ kyaa¹
jnääh¹.

⁹ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺ Felipe:

—¿Joh¹ jmi¹ sa⁺ ma⁻hya⁻ gyan¹ kyaah¹ hnäh¹ jee¹ la⁻ mah¹ sa⁺
ma⁻lä⁻kyuuh⁺ jnä¹? Hih¹ ma⁻jëe⁺ jnä¹, he⁻ ma⁻jëey⁺ Tää¹ ba¹ ja⁻. ¿Ha⁻
lä⁻ja⁻ jwah¹ hne⁻: “Hääh¹ jnääh¹ Tää¹”? ¹⁰ ¿Che¹ sa⁺ laah¹ dsoo¹, jnä¹ he¹
laan¹ koo⁻ kyaah¹ Tää¹, hi⁺ Tää¹ he¹ laa¹ koo⁻ kyaah¹ jnä¹? Lä⁻jë⁺ juu¹ he⁻
hlëeh¹ jnä¹, ja⁺ he⁻ hlëehn¹ jee¹ tëen⁻ hñiin⁺ na⁻. Tää¹ hi⁻ laa¹ kyaah¹ jnä¹,
hi⁻ he¹ ba¹ jmee⁺ he⁻ jmeen⁺ la⁻. ¹¹ Wa⁻ lä⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹, jnä¹ he¹ laan¹
koo⁻ kyaah¹ Tää¹ hi⁺ Tää¹ he¹ laa¹ koo⁻ kyaah¹ jnä¹. Pero cher¹ mah¹ sa⁺
laah¹ hnäh¹ dsoo¹ lä⁻ja⁻ la¹ kin⁺ kyaah¹ Tää¹, jmee¹ hnäh¹ dsoo¹ kih¹ he⁻
ma⁻jëeh¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la¹ ta¹ he⁻ jmeen⁺. ¹² Ma⁻ra⁻ ju¹dsoo¹ na⁻ jwëeh¹
hnäh¹, hi⁻ jmee⁺ dsoo¹ dsë¹ kin⁺, hi⁻ he¹ jmee¹ ka⁻läh¹ ja⁻ba¹ ta¹ he⁻
jmeen⁺. Hi⁺ juuh⁻ ga¹ ta¹ jmeey¹, jëeh¹ naah⁻ ba¹ jnä¹ kyaah¹ Tää¹. ¹³ Lä⁻jë⁺
he⁻ ngiih¹ hnäh¹ kih¹ Tää¹ lä⁻hih⁺ kin⁺, jmeen¹ he⁻ ja⁻, mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻jnä¹
he⁻ laa¹ jøøh¹ Tää¹ ta⁻la⁺ kih¹ jooy¹. ¹⁴ Jmee¹ ba¹ jnä¹ wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻
ngiih¹ hnäh¹ lä⁻hih⁺ kin⁺.

Ga⁻jäh¹ Jesús cheey¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹

¹⁵ Cher¹ mah¹ hnaah⁺ hnäh¹ jnä¹, høø¹ hnäh¹ mada⁻ he⁻ jmeen⁺ kyah¹
hnäh¹. ¹⁶ Mah¹ jnä¹ chuun¹ kyaah¹ Tää¹ cheey¹ jñah¹ hi⁻ kwa¹ be¹ kyah¹
hnäh¹. Mah¹ jäy¹ kyaah¹ hnäh¹ ga⁻lä⁻jë⁺ joh¹ jmi¹ cha⁻. ¹⁷ Hi⁻ he¹ laa¹
Jmi⁻lle¹ hi⁻ jmee⁺ ju¹dsoo¹. Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, sa⁺ le¹ heeyh⁻,
jëeh¹ sa⁺ jëey¹, ni⁺ sa⁺ kyuu⁺. Pero hnäh¹, kyuuh⁺ hnih¹, jëeh¹ häy¹ jee¹
kyah¹ hnäh¹, hi⁺ dsa⁻hey¹ neh⁺ tuh⁻hoh¹ hnäh¹.

¹⁸ Wa⁻ra⁻ ngaahn¹, sa⁺ jäh¹ hnäh¹ hnëe¹. Jahn¹ ka⁻läh¹ kyah¹ hnäh¹.

¹⁹ Miih⁻ jmi¹ ga¹ mo⁺so⁺ jëe¹ dsa⁻ jnä¹. Pero hnäh¹, jëeh¹ jnä¹. Hi⁺ kih¹ he⁻
chaa⁻ jnä¹, he⁻ja⁻ ba¹ ja⁻ jmee¹ chaa⁻ hnäh¹. ²⁰ Ma⁻ja⁻ ga¹ lä⁻ngëeh¹ hnäh¹,
jnä¹ gyan¹ kyaah¹ Tää¹ kyaan⁺, hi⁺ hnäh¹ kyaah¹ jnä¹, hi⁺ jnä¹ kyaah¹

hnäh'. ²¹ Hī mā heeh̄ mada' kin' mah' høoy', hī he' hnää' jnä'. Hī hī hnää' jnä', Tää' kyaan' lä'hnäy' hī he'. Hī jnä' ka'läh' lä'hnaa' jnih' mah' mi'jnään' hñiin' kiyh'.

²² Mah' ga'jah' Juda (pero ja' he' Iscariote):

—Dsa'jøøh' kyaan', ÷he'la' ma'la' kyaa' jnääh' ba' mi'jnääh' hñaah', mah' sa' mi'jnääh' hñaah' kih' lä'jēē' dsa' jmi'gyuū'?

²³ He'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—Hī hnää' jnä', høoy' juu' kin', hī Tää' kyaan' lä'hnäy' hī he'. Mah' ko'jøh' kyaah' Tää' dsa'tooh' jnääh' kyaayh'. ²⁴ Hī sa' hnää' jnä', sa' høoy' juu' kin'. Hī juu' he' ma'nūh' hnäh', ja' juu' ki' hñiin' ja', juu' kih' Tää' hī ga'chee' jnä' ba' ja'.

²⁵ 'Hlēēhn' hnäh' lä'jē' juu' la', ta'ko'jiuh' gyan' kyaah' hnäh'. ²⁶ Pero wa'ra' ngaahn', kwaat' ki' jnä', chee' Tää' ja' hī kwa' be' kyah' hnäh'. Hī he' he' Jmi'lle' Na'jngii' hī heeh' hnäh' ga'lä'jē' ba', hi' jmeey' lä'dsooh' hoh' hnäh' lä'jē' juu' he' ma'hlēēhn' hnäh'.

²⁷ 'Jnä' kwan' mah' jmeen' hii' tii' kyah' hnäh' lä'koō' hii' tii' kin'. Ja' lä'koō' kwa' dsa' jmi'gyuū' he' kwēēhn' hnäh'. Ta' jeh' hoh' hnäh', ni' ta' wa' gah' hnäh'. ²⁸ Ma'nūh' ba' hnäh' lä'koō' ma'jwēēhn' hnäh'. Naahn' hi' jäh' jee' kyah' hnäh' ka'läh'. Cher'mah' dsoo' hnaah' hnäh' jnä', jēē' hoh' hnäh' ki' jnä' kih' he' naahn' jee' gya' Tää', jēēh' jøøh' gyih' lä'koh' jnä'. ²⁹ Ma'jwēēhn' hnäh' juu' la', jää' sa' ga' ma'la'. Mah' wa'ra' ga'la', ja' ga' lä'dsoo' hoh' hnäh'.

³⁰ 'Mo'so' hlēēhn' ga' cha'miuh' kyaah' hnäh', jēēh' ja' hi'sa'llu' hi' jmee' hih' jmi'gyuū' la'. Pero kyaah' jnä' sa' cha' kiyh' ni' miuh'. ³¹ He' jmeen' lä'koō' mada' he' ga'jmeē' Tää' kin' ba', mah' lä'ja' lä'ne' dsa' hi' cha' jmi'gyuū' la', jnä' hnaan' Tää'.

'Noo' hnäh', man'.

Chaah' wī jēh' kyaah' sa'goh' kih'

15 ¹ 'Jnä' he' laan' lä'koō' chaah' wī jēh' he' llu' go'te'. Tää' kyaan', hī he' mi'llu' chaah' wī jēh' ja'. ² Hnāy' lä'jē' sa'goh' he' choo' kin', he' sa' hii' mī. Hī lä'jē' sa'goh' he' hii' mī, mi'lluy' mah' ja' na'jngii'. Mah' lä'ja' hii' cha'ga'miuh' mī. ³ Hī lä'ja' ma'na'jngēē' hnäh' lä'llu' he' ma'heeh' hnäh' juu' he' ma'hlēēhn' hnäh'. ⁴ Jä' hnäh' koō' hweh' kyaah' jnä', hi' jnä' jän' koō' hweh' kyaah' hnäh'. Lä'koō' sa'goh' kih' chaah' wī jēh', sa' le' hii' mī kih' hñii', cher'mah' sa' na'choo' hñii' chaah' kih'. Ja'ba' lä'ja' la' kyah' hnäh' cher'mah' sa' tääh' hnäh' koō' hweh' kyaah' jnä'.

⁵ 'Jnä' he' laan' chaah' wī jēh'. Hnäh' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa' hi' tääh' koō' hweh' kyaah' jnä' hi' jnä' chehn' koō' hweh' kyaayh', he' lä'ja' ba' hii' cha'miuh' mī. Jēēh', cher'mah' sa' laah' hnäh' ko'jøh' kyaah' jnä', ni' miuh' sa' cha' he' le' jmeeh' hnäh'. ⁶ Hī sa' ja' ko'jøh' kyaah' jnä', hī he' ja' ta' ka'hne'. Le' kiyh' lä'koō' la' kih' sa'goh' chaah'

wiī jēh' hē mā nā hna'. Mah' wa'rā gā lǟ kiī, juuh' dsā mah' jēy' kyaah' jē.

⁷ Cher'mah' tääh' hnäh' koō hweh' kyaah' jnä' hī jä' juu' kin' kyah' hnäh', ngii' lǟ jē' hē hnooh' hnäh'. Hñah' ba' hnäh'. ⁸ Dsā lǟ jnä' hē laa' jøøh' Täa' kyaan' jee' jmeeh' hnäh' chā miih' ta' llu', hī lǟ jwē' jā jmeeh' hnäh' lii' laah' hnäh' discípulo kyaan'. ⁹ Lǟ koō mā lǟ hnää' Täa' jnä', jā ba' lǟ jā mā lǟ hnaan' hnäh'. Lǟ mā dsoo' jā ba' hoh' hnäh' hē hnaan' hnäh'. ¹⁰ Cher'mah' høøh' hnäh' lǟ jē' mada' hē jmeen' kyah' hnäh', lǟ mā dsoo' jā ba' hoh' hnäh' hē hnaan' hnäh'. Jēeh' jā ba' lǟ nā mā jmeen'. Mā høøn' lǟ jē' mada' hē gā jmee' Täa' kin', hī lǟ mā choøhn' jā ba' koō hweh' hē hnäy' jnä'.

¹¹ Lǟ jē' hē lā mā hlēehn' mah' wa' jēē' hoh' hnäh' lǟ koō jēē' dsen', heh' lǟ jā wa' nā hñaa' hē jēē' hoh' hnäh'. ¹² Hē lā jā mada' hē jmeen' kyah' hnäh'. Wa' lǟ hnaah' hnäh' dsā kyaah' hnäh', jā ba' lǟ koō mā lǟ hnaan' hnäh'. ¹³ Ni' jaa' sa' chaa' hī hnää' dsā chā gā miih' lǟ koh' jaa' hī kwaā' hñii' hē juuy' kih' ome' kyaā'. ¹⁴ Ome' kyaan' laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lǟ jē' mada' hē jmeen' kyah' hnäh'. ¹⁵ Sa' tēehn' hnäh' moz̄. Jēeh' moz̄ sa' ñē hē huūdsē' jmee' dsā juuy'. Tēehn' hnäh' ome' kyaan' ba', jēeh' lǟ jē' hē mā nuun' kih' Täa' kyaan', mā mī jnäan' kyah' hnäh'. ¹⁶ Jā he' hnäh' gā lleeh' hnäh' jnä'. Jnä' ba' gā lleehn' hnäh' hī gā hñaan' hnäh' mah' gō jmeeh' hnäh' ta' kin'. Hi' yā hii' kwee' ta' kyah' hnäh', lǟ jā jä' koō hweh' kā läh'. Mah' lǟ jā, lǟ jē' hē ngiih' hnäh' kih' Täa' lǟ hih' kin', kway' ba'. ¹⁷ Hē lā ba' jā mada' hē jmeen' kyah' hnäh': Wa' hnaah' hnäh' dsā kyaah' hnäh'.

Nā høøh' dsā kih' Jesús, lǟ jā kih' dsā kyaay'

¹⁸ Cher'mah' dsā jmī gyuu' lā nā høøh' kyah' hnäh', mā ñeh' ba' hnäh', jäā' ga' jnä' gā lǟ høøyh' kin'. ¹⁹ Wa'rā jäh' kih' laah' hnäh' hī kyaā' jmī gyuu' lā, dsā chaa' jmī gyuu' lā lǟ hnää' hnäh' lǟ koō hnäy' hī laa' kyaay'. Pero gā lleehn' hnäh' jee' kih' hī tääh' jmī gyuu' lā, hē jā hī tääh' jmī gyuu' lā nā høøh' kyah' hnäh', jēeh' mō so' laah' hnäh' dsā kyaay'. ²⁰ Mī dsooh' hoh' hnäh' juu' hē mā jwēehn' hnäh'. Jaa' moz̄, sa' jøøyh' gā lǟ koh' dsā juuy'. Cher'mah' dsā gā jmeeh' jnä', jā ba' lǟ jā jmeeh' dsā hnäh' kā läh'. Hi' cher'mah' gā høøy' juu' kin', jā ba' lǟ jā høøy' juu' kyah' hnäh' kā läh'. ²¹ Lǟ jā jmeey', jmeeyh' hnäh' kwaat' kin', jēeh' sa' kyuy' Dio hī gā chee' jnä'.

²² Wa'rā jäh' kih' sa' mā jan' hī ni' sa' gā hlēeh' jnih', sa' ma' lǟ ñey' kih' dso' kye'. Pero na', mā nā bääyh', mō so' le' jäh' sa' ñey'.

²³ Hī nā høøh' kin', jā ba' lǟ jā nā høøyh' kih' Täa' kyaan' kā läh'.

²⁴ Wa'rā jäh' kih' sa' gā jmeen' hē juh' gaa' jee' kiyh', hē sa' mā jmee' ni' jaa', sa' ma' lǟ ñey' kih' dso' kye'. Pero na' hē mā jēey' lǟ jā, mah'

na⁻høøyh⁺ kin⁺, hi⁺ na⁻høøyh⁺ kih⁺ Tää⁻ kyaan⁺ ka⁻läh⁺. ²⁵ Lä⁻ja⁻ dsa⁻lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ na⁻sih⁻ në⁺ ley: Ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻lä⁻hääh⁺ jnä⁺.

²⁶ Pero wa⁻ra⁻ ja⁺ hi⁻ noo⁺ në⁺ kyah⁺ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ jmee⁺ ju⁺dsoo⁺ kin⁺. Hi⁻ he⁺ ya⁻hëë⁺ kih⁺ Tää⁻ mah⁺ cheen⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ he⁺ he⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺. ²⁷ Hi⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺, jmeeh⁺ hnäh⁺ ju⁺dsoo⁺ kin⁺, kih⁺ he⁻ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻në⁺.

Jëë⁺ wii⁺ discípulo kyaa⁺ Dio

16 ¹ Lä⁻jë⁺ he⁻ la⁻ ma⁻hlëëhn⁻ hnäh⁺ mah⁺ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ jeh⁺ hoh⁺ hnäh⁺. ² Hwëë⁺ dsa⁻ hnäh⁺ gwah⁺ mäh⁻ jee⁺ dsa⁻küh⁺ hnäh⁺ hi⁺ lloo⁻ jmi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jngiih⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ kyah⁺ hnäh⁺, lä⁻koo⁻ he⁻ jmeey⁺ ta⁺ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ laay⁺. ³ Lä⁻ja⁻ jmeey⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jëëh⁺ sa⁺ kyuy⁺ Tää⁻, ni⁺ sa⁺ kyuy⁺ jnä⁺. ⁴ Ma⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ la⁻ mah⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ dsa⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻, ja⁻ ga⁻ lä⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺ la⁻. Sa⁺ ga⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻la⁻ lä⁻ ma⁺ to⁻në⁺, jëëh⁺ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺.

He⁻ la⁻ na⁻ jmee⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺

⁵ Pero na⁺, naahn⁻ jee⁺ gya⁺ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä⁺ hi⁺ ni⁺ jaa⁻ hnäh⁺ sa⁻ ngiih⁺ hnäh⁺ juu⁺ kin⁺: “¿Ha⁻ na⁻ gwaah⁺?” ⁶ Pero meeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻la⁻. ⁷ Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ he⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺. He⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻ he⁻ naahn⁻. Jëëh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ngaahn⁺, sa⁺ jä⁺ hi⁻ noo⁺ në⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Pero cher⁺ mah⁺ ngaahn⁺, cheen⁻ hi⁻ he⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ⁸ Hi⁺ wa⁻ra⁻ ja⁺ hi⁻ he⁺, jmeey⁺ lä⁻ngëë⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ he⁻ tääh⁺ kyaah⁺ dso⁻kye⁻, hi⁺ mi⁻jnääy⁺ he⁻ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ go⁻te⁻, hi⁺ lä⁻ja⁻ he⁻ lla⁺ Dio ta⁺. ⁹ Mi⁻jnääy⁺ he⁻ tääh⁺ dsa⁻ kyaah⁺ dso⁻kye⁻, kih⁺ he⁻ sa⁺ heeyh⁻ jnä⁺. ¹⁰ Lä⁻ja⁻ mi⁻jnääy⁺, jnä⁺ he⁺ hi⁻ lluu⁺, jëëh⁺ naahn⁻ kih⁺ Tää⁻ kyaan⁺ hi⁺ mo⁻so⁺ jëëh⁺ jnä⁺. ¹¹ Hi⁺ mi⁻jnääy⁺ he⁻ lla⁺ Dio ta⁺ kih⁺ dsa⁺, jëëh⁺ hi⁻ sa⁻ lluu⁺ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ ma⁻ na⁻ bääh⁺ kyaah⁺ dso⁻jwii⁺.

¹² Cha⁻ ga⁻ he⁻ hnoon⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, pero sa⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ na⁺ ga⁻juh⁻. ¹³ Pero wa⁻ra⁻ ja⁺ Jmi⁻lle⁺ hi⁻ laa⁺ ju⁺dsoo⁺, hi⁻ he⁺ jää⁺ hnäh⁺ mah⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ na⁻hña⁺ lä⁻jëë⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ ju⁺dsoo⁺. Jëëh⁺ sa⁺ hlëëyh⁺ jee⁺ tëëy⁻ hñiiy⁺. Hlëëyh⁺ he⁻ nuuy⁻ ba⁺ hi⁺ jmeey⁺ lä⁻ngëë⁺ dsa⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ jä⁺. ¹⁴ Jmeey⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ laa⁺ jnä⁺, lä⁻ja⁻ mi⁻jnääy⁺ he⁻ laan⁺ jøøh⁺. ¹⁵ Laan⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻koo⁻ laa⁺ Tää⁻. He⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻ ma⁻jwahn⁺, jmeey⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ laa⁺ jnä⁺.

¹⁶ Ko⁻hwëë⁺ ga⁺, mo⁻so⁺ jëëh⁺ jnä⁺. Hi⁺ koo⁻ ga⁺ ko⁻hwëë⁺, jëëh⁺ jnä⁺ ka⁻läh⁺, ja⁻ ga⁺ naahn⁻ jee⁺ gya⁺ Tää⁻.

Hi meeh dsë' lä'chaa' llu'

¹⁷ Ja'ga' ga'ngii' jnääh' juu' kih' dsa'kyaah' jnääh':
—¿Hee' na' he' hlëëyh' jne' he' jäyh' lä'na': "Kõ'hwëë' ga', mo'so' jëeh' jnä', hi' koo' ga' kõ'hwëë', jëeh' jnä' ka'läh', ja'ga' naahn' jee' gya' Täa'?"

¹⁸ Ma' chiih' ga' jnääh' dsa'kyaah' jnääh':

—¿Hee' na' he' jäyh': "Kõ'hwëë' ga'?" Sa' ngëë' jne' hee' na' hlëëyh'.

¹⁹ Ñe' ba' Jesús he' ma' hnøø' jnääh' ma' ngii' jnääh' juu' kiyh'. He'ja' ga'siiyh' jnääh':

—Ma'jwëëhn' hnäh' kõ'hwëë' ga', mo'so' jëeh' jnä' hi' koo' ga' kõ'hwëë', jëeh' jnä' ka'läh'. ¿Che' he' la' na' he' ngiih' hnäh' juu' kih' dsa'kyaah' hnäh'? ²⁰ Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', ja' ki'hooh' hnäh' jwërte pero dsa' jmi'gyuu' la' lä'chaa' llu'. Kõ'hwëë' ba' ja', ja' ti'meeh' hoh' hnäh', ja'ga' jëë' hoh' hnäh' go'te'. ²¹ Wa'ra' ga'të' jee' lä'chaa' gyuu' kyaay' jaa' dsa'më', jëë' wi', jëeh' ma'të' jee' lä'chaa' gyuu' kyaay'. Pero ma'ngëë' ma'lä'chaa' gyuu' kyaay', mo'so' dsooh' dsëy' wi' he' ma'jëëy' ja', kih' he' chaa' llu' he' ma'lä'chaa' jaa' gyuu' kyaay'. ²² Ja'ba' lä'ja' ti'meeh' hoh' hnäh' na'. Pero koo' ka'läh' jëen' hnäh', ja'ga' jëë' hoh' hnäh', hi' ni' jaa' sa' le' jnuuh' lä'koo' te' he' jëë' hoh' hnäh'.

²³ Jmi' ja', mo'so' ngiih' hnäh' juu' kin' ni' miih'. Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', lä'jë' go'te' he' ngiih' kih' Täa' lä'hih' kin', kway' ba'.

²⁴ Lä'jiih' ma'ya'nøø' jne', ni' miih' sa' cha' he' ma'ngiih' hnäh' lä'hih' kin'. Ngii' hnäh' mah' hnäh' hi' lä'ja', jëë' hoh' hnäh' go'te'.

Ga'lih' Jesús ga'lla'dsëëy' he' hliih' he' cha' jmi'gyuu'

²⁵ Ma'hlëëhn' hnäh' lä'jë' he' la' kyaah' juu' na'hmää'. Ma'ngoo' ga'të' hor' jee' mo'so' hlëëhn' hnäh' juu' na'hmää'. Na'hnaa' lä'jëë' ba' jmeehn' juu' kyah' hnäh' ha' lä' la' kih' Täa'. ²⁶ Ma'ja' ngiih' hnäh' kih' Dio lä'hih' kin'. Sa' jwëëhn' hnäh' ngiin' kyah' hnäh' kih' Täa'. ²⁷ Hnäa' Täa' hnäh', jëeh' ma'lä'hnaah' jnä' hi' ma'lä'dsoo' ba' hoh' hnäh' he' jan' kih' Täa'. ²⁸ Kih' Täa' ba' ya'hëën' mah' jan' jmi'gyuu' la'. Na' ya'hëën' jmi'gyuu' la' mah' naahn' ka'läh' jee' gya' Täa' —ga'jah' Jesús siiyh' jnääh'.

²⁹ Mah' ga'jah' jnääh':

—Na' ga' hlëëh' jëë' go'te', mo'so' hlëëh' juu' na'hmää'. ³⁰ Na' ga' ma'lä'ngëë' jnääh', kyuu' ba' hne' ga'lä'jë' go'te'. Kyah' hne' sa' jmeë' bii', ngii' dsa' juu', jëeh' ma'neh' ba' hne' he' hu'dsë' jmeey'. He'ja' ba' na' ma'lä'dsoo' dsë' jnääh' ya'hëëh' kih' Dio.

³¹ Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Che' na' ga' ma'lä'dsoo' hoh' hnäh'? ³² Ma'ngoo' ga'të' hor' hi' hor' ja' ma'tøøhn' na' ga'juh' he' sa'jñee' hnäh' mah' beeh' jnä'. Pero

sa⁺ jän` hñiin⁺ go⁻te[~], Tää` kyaan⁺ kyaah⁺ jnä⁺. ³³ Lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻ ma⁻hlëehⁿ hnäh⁺ mah⁺ ta⁻la⁺ ki⁺ jnä⁺ hii⁺ tii⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Jmi⁻gyuu⁺ la⁻ jëeh⁺ hnäh⁺ he⁻ wii⁺. Pero wa⁺ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ ma⁻lihn⁻ ma⁻lla⁻dsëen⁻ kih⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺ dsa⁻ kyaay⁺.

Ga⁻ngii⁺ Jesús kih⁺ discípulo kyaay⁺ kih⁺ Dio

17 ¹ Ma⁻ngëe⁺ ma⁻hlëeh⁺ Jesús lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺jëey⁺ ta⁺ gyuu⁺ mah⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Tää` kyaan⁺, ma⁻dsëe⁺ hor[~]. Mi⁻jnäa⁺ joo⁻h he⁻ laay⁺ jøø⁻h mah⁺ lä⁺ja⁻, joo⁻h mi⁻jnäay⁺ hne⁻ he⁻ laah⁺ jøø⁻h ka⁻lä⁺h⁺. ² Hne⁻ ga⁻hñaah⁻ jnä⁺ mah⁺ jmeen⁻ hih⁺ kih⁺ ga⁻lä⁺jëe⁺ dsa⁻. He⁻ja⁻ na⁻na⁺ jwë⁺ kin⁺ jmeen⁻ chaa⁻ tää⁺ ga⁻lä⁺jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺. ³ He⁻kyuu⁺ dsa⁻ hne⁻, ma⁻la⁺ jaa⁻ hne⁻ ba⁺ laah⁺ Dio jøø⁻h⁺, hi⁺ he⁻ kyuu⁺ Jesucristo hi⁻ ga⁻cheeh⁺, he⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻, he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää⁺.

⁴ Ma⁻mi⁻jnäan⁺ hne⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁻ laah⁺ jøø⁻h⁺. Ma⁻hña⁻ ba⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺ jmeen⁻. ⁵ Na⁺ na⁻ Tää⁻, mi⁻jnäa⁺ he⁻ laan⁺ jøø⁻hn⁺ ya⁻jwii⁺ kyah⁺, ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ jøø⁻hn⁺ ma⁺ laan⁺ kyaah⁺ hne⁻, jää⁺ ja⁻ga⁺ nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.

⁶ Ma⁻mi⁻jnäan⁺ hne⁻ kih⁺ lä⁺jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺. Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺ kyaah⁺ mah⁺ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺, hi⁺ ga⁻høøy⁺ juu⁺ kyah⁺. ⁷ Na⁺ ma⁻lä⁻kyuu⁺h[~], he⁻ ja⁺ kyah⁺ ba⁺ ja⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁻tøø⁻h⁺ goon⁺. ⁸ Jëeh⁺, lä⁺jë⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻chiih⁺ jnä⁺, ma⁻hlëeh⁻ jnih⁺ hi⁺ ga⁻heeyh⁻ ba⁺. Ma⁻lä⁻hee⁺ bih⁺ he⁻ ya⁻hëen⁺ kyah⁺. Hi⁺ ma⁻lä⁻dsoo⁺ ba⁺ dsëy⁺, hne⁻ he⁺ ga⁻cheeh⁺ jnä⁺.

⁹ He⁻ja⁻ ngiin⁺ kiyh⁺, ja⁺ kih⁺ lä⁺jëe⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Ngiin⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺ ba⁺, jëeh⁺ hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ dsa⁻ kyaah⁺. ¹⁰ Lä⁺jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ kyaan⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ laa⁺ kyaah⁺. Hi⁺ lä⁺jëe⁺ hi⁻ laa⁺ kyaah⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ kyaan⁺ ka⁻lä⁺h⁺. Ta⁻la⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ ga⁻lä⁺jnä⁺ he⁻ laan⁺ jøø⁻hn⁺.

¹¹ Mo⁺so⁺ gya⁻ ga⁺ jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Pero dsa⁻ kyaan⁺, jä⁺ gyih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Hi⁺ jnä⁺ naahn⁺ kyah⁺. Tää⁻ kyaan⁺, hne⁻ hi⁻ na⁻jngëe⁺, hää⁺ kyaah⁺ be⁺ kyah⁺ lä⁺jëe⁺ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺, mah⁺ ja⁻ leey⁺ koo⁻ ba⁺, ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ laa⁺ jne⁺ koo⁻ ba⁺. ¹² Ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁺ gyan⁺ kyaayh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ma⁺ hää⁺ jnih⁺ kyaah⁺ be⁺ kyah⁺. Ga⁻hään⁺ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ ga⁻hëe⁺. Ma⁻la⁺ jaa⁻ hi⁻ nøø⁺ juu⁺ dsa⁻hëe⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ ga⁻hëe⁺ go⁻te[~], mah⁺ lä⁺ja⁻ lä⁻te⁺ lä⁺koo⁻ na⁻sii⁺ juu⁺ kyah⁺.

¹³ Na⁺ naahn⁺ jee⁺ ñeh⁺ hne⁻. Ta⁻ko⁻jiih⁺ gyan⁺ ko⁻hwëe⁺ ga⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ma⁻hlëeh⁻ ba⁺ jnih⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻, mah⁺ jëe⁻ dsëy⁺ lä⁺koo⁻ jiih⁺ jëe⁻ dsën⁺. ¹⁴ Ma⁻ngëen⁻ lä⁺jë⁺ juu⁺ kyah⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺. Hi⁺ ga⁻lä⁺høø⁻h⁺ dsa⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ kiyh⁺, kih⁺ he⁻ mo⁺so⁺ laay⁺ kih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ sa⁻ laa⁺ jnä⁺ kih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ¹⁵ Sa⁺ ngiin⁺ kyah⁺ mah⁺ hwëeyh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Ngiin⁺ kyah⁺ mah⁺ hääh⁺ hnih⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺ ba⁺. ¹⁶ Sa⁺ laay⁺ kih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ sa⁻ laa⁺ jnä⁺ kih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.

¹⁷ Jmääy` cha`ga`miih` na`jngëey` kyaah` ju`dsoo` kyah`. Jëeh` juu` kyah`, la` ju`dsoo` jmah` ba`. ¹⁸ Lä`koo` ga`cheeh` jnä` jee` tääh` dsa` jmi`gyuu` la`, ja`ba` lä`ja` ga`chee` jnih` jee` kih` dsa` hi` tääh` jmi`gyuu` la`.

¹⁹ Kwaat` kih` hi` he` ba` na` he` ngëen` hñiin` kyah`. Mah` lä`ja` hi` he` lee` na`jngëe` go`te`.

²⁰ Ja` ma`la` kih` hi` la` ngiin`. Lä`ja` ngiin` ka`läh` kih` hi` na` ga` heeh` jnä` wa`ra` ga`nuuy` juu` kih` hi` he`. ²¹ Mah` lee` koo` ba` jee` lä`jëe`, lä`koo` laah` hne` kyaah` jnä` Täa`, hi` jnä` kyaah` hne`. Lä`ja` lee` koo` ba` jee` lä`jëe` hi` he` kyaah` jne`. Mah` lä`ja`, hi` chaa` jmi`gyuu` la` lä`dsoo` dsë`, hne` he` ga`cheeh` jnä` jmi`gyuu` la`.

²² Lä`koo` ma`mi`jnääh` jnä` kih` dsa`, lä`ja` ma`mi`jnään` hñiin` kiyh`, mah` lä`ja` leey` koo` ba`, lä`koo` laa` jne`. ²³ Jnä` laan` kyaah` jnih`, hi` hne` laah` kyaah` jnä`, mah` lä`ja` dsa`taayh` kwee` go`te` leey` koo` ba`. Lä`ja` lä`ngëe` dsa` jmi`gyuu` la`, hne` ba` ga`cheeh` jnä`, hi` lä`ja` lä`ney` ga`lä`hnaah` hnih`, ja`ba` lä`koo` hnaah` jnä`.

²⁴ Täa` kyaan`, lä`jëe` hi` ga`kwëeh` jnä` he`, hnoon` dsa`taayh` kyaah` jnä` ha` jee` naahn` na`gyan`. Mah` jëey` he` ma`llaah` jnä` jøøh`, kih` he` ga`lä`hnaah` jnä` jää` ja`ga` nøø` jmi`gyuu` la`. ²⁵ Lluu` laah` hne` Täa`. Dsa` chaa` jmi`gyuu` la`, sa` ma`lä`kyuuy` hne`. Pero jnä`, kyuu` hne`. Ma`ne` ba` dsa` kyaan`, hne` ga`cheeh` jnä`. ²⁶ Ma`mi`jnään` kiyh`, ha` lä` laah` hne`, hi` jmeen` lä`kyuuy` hne` cha`ga`miih`. Mah` jnä` he` hään` jee` kiyh` hi` ja`ba` lä`koh` hnaah` jnä`, ja`ba` lä`ja` lä`hnäy` dsa`kyaayh`.

Ga`saayh` Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 ¹ Ma`ngëe` ma`hlëeh` Jesús lä`ja`, jnääh` discípulo ga`nøø` jnääh` kyaayh` ta` hngaah` ko`taa` kih` koo` jmi` he` chee` Cedrón. Jee` ja` ga`tooh` jnääh` kyaayh` jee` na`jnää` chaah` hma` kih` dsa`. ² Juda ka`läh`, hi` ga`hnëe` Jesús, ma` kyuyh` lä`kaa` jee` ja`, jëeh` cha`miih` jiih` na`nøø` jnääh` discípulo kyaah` Jesús ta` ja`. ³ Jee` ja` ga`lloo` Juda, ma` jää` koo` nää` hløø`, kyaah` ko`llaa` poo` hi` ga`chee` jmi`dsa` kaah` hi` hi` ga`chee` fariseo. Ga`lla`näy` jee` ja`, chooy` je`, kyey` hma` lle` je`. Kye` hi` kye` ñe`, kye` hi` kye` hma`. ⁴ Pero ma`ne` ba` Jesús lä`jë` go`te`, hee` na` jä` nē` kiyh`. Mah` ya`hëey` ta` cha`nē` hi` ga`ngiiy` juu` kih` dsa` he`:

—¿Hii` na` hnaah` hnäh`?

⁵ —Ma`ya`nøø` jnääh`, hnääh` jnääh` Jesús, dsa` chaa` Nazaret —ga`jäh` dsa` he`.

—Jnä` he` —ga`jäh` Jesús siiyh`.

Jee` ja` ma` hää` Juda ka`läh`, hi` ga`ngëe` Jesús kih` dsa` he`.

⁶ Lä`koo` ma` ga`jäh` Jesús “jnä` he`”, ga`tëe` dsa` he` hñii` ta` ka`luu` lä`jiih` ga`saay` hwa`. ⁷ Koo` ka`läh` ga`ngiiy` Jesús juu` kiyh`:

—¿Hiī ba' na' hnaah' hnäh'? —ga'jäyh'.

—Jesús, dsa' chā Nazaret —ga'jäh' dsa' he'.

⁸ —¿Ja' ma'jwëeh' ba' hnäh', jnä' he'? Cher'mah' jnä' hnaah' hnäh', kwa'jwë' wa' lla'nää' hi' tääh' la' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

⁹ He' la' ga'la' mah' lä'te' he' ga'jäh' Jesús: “Tää', lä'jëë' hi' ga'kwëeh' jnä', ni' jaa' hi' he' sa' dsa'hëë'.” ¹⁰ He'ja' ga'lle' Pee' ñe' kih' mah' ga'kuy' lo'gwa' jwoo' ra'lluu' kih' Malco, hi' ma' laa' jaa' hi' ma' jmee' ta'he' kih' jmi'dsa' jøøh'. ¹¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh' Pee':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo' kih'. ¿Ja' jmee' bii' kin' jëen' he' wii' la' lä'koø' mada' he' ga'jmee' Tää' kin'?

Na'jääy' Jesús cha'në' Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Ja'ga' ngoo' juu' hløø' kyaah' hløø' kyaay' hi' kyaah' poo' kyaa' dsa' judiu he', mah' ga'saayh' Jesús ga'hñuuy'. ¹³ To'në' na'jääy' cha'në' Aná, hi' ma' laa' dso'jmi' Caifá. Caifá he' ma' kye' në' kih' lä'jëë' jmi'dsa' jii' ja'. ¹⁴ Hi' he' na', hi' ga'taah' dsa' judiu juu' jää', ga'siyyh' he' jmee' bii' juu' jaa' dsa'ñuuh' kih' jwii' goo' jne'.

Ga'hmä' Pee' juu' he' sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ma' lleë' Pee' kaah' kih' Jesús kyaah' jñah' ga' discípulo. Discípulo he' ma' kyuyy' ba' dsa'jøøh' kyaa' jmi'dsa'. He'ja' ga'hey' kyaah' Jesús jee' la' ho'hne' kih' jmi'dsa' jøøh' he'. ¹⁶ Pero ta' ka'hne' kih' ho'haah' ja'ba' ma' cheh' Pee'. Ja'ga' ya'hëë' hi' jñah' discípulo he', hi' ma' kyuyy' jmi'dsa' jøøh' mah' ga'hlëëyh' kyaah' dsa'më' hi' ma' høø' ho'haah' ja'. Ja'ga' ga'taayh' Pee' ta' cha'neh'. ¹⁷ He'ja' ga'jäh' dsa'më' he' siiyh' Pee':

—¿Ja' hne' ka'läh' laah' discípulo kyaa' dsa'ñuuh' oo'?

—Ja' he' jnä' —ga'jäh' Pee'.

¹⁸ Jmii' ja' ma' jmee' gyuu'. Hi' lä'jëë' hi' ma' tääh' jmee' ta'he' jee' ja' kyaah' poo', ga'jeyh' je' mah' ga'taayh' llooyh'. Jee' ja' ma' cheh' Pee' ka'läh', llooh' je' ko'jøh' kyaayh'.

Na'jääy' Jesús cha'në' dsa'ta' kyaa' dsa' judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ga'løø' jmi'dsa' jøøh' ngii' juu' kih' Jesús, hi' ga' he' hi' ma' laa' discípulo kyaay', hi' ha' na' ma' tääyh'. Hi' ma' ngiiy' juu' kiyh' ha' lä' la' juu' he' ma' kway'. ²⁰ He'ja' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Jnä'hä' go'te' ga'hlëëhn' dsa' jmi'gyuu'. Ma' hlëëh' jnih' tää' neh' gwah' mäh' hi' jee' chih' gwah' juuh' jee' dsa'kuh' dsa'goo' jne'. Ni' koø' sa' ga'hlëëhn' jee' na'hmää'. ²¹ ¿He'la' ngiih' juu' kin'? Ngii' juu'

kih¹ hi⁻ ga⁻nuu¹ ba¹, mah¹ jäyh⁺ he⁻ na⁻ ga⁻jwahn¹. Hi⁻ he¹ ba¹ ñe⁻ lä⁻jë⁻ hee⁻ na⁻ ga⁻hlëehn¹.

²² Lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻jäh¹ Jesús lä⁻ja⁻, jaa⁻ poo⁻ kyaa¹ dsa⁻ he¹ hi⁻ ma¹ cheh¹ koo¹ jee¹ ja⁻, ga⁻jnooy¹ mo⁻në¹ Jesús.

—¿Che¹ lä⁻na⁻ ba¹ jiih¹ juu¹ kih¹ dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻? —ga⁻jäh¹ poo⁻ he¹ siiyh⁺.

²³ —Cher¹mah¹ ma⁻hlëehn¹ hliih¹, chiih¹ jnä¹ hee⁻ na⁻ he⁻ hliih¹ ma⁻ya⁻hi⁻ hoon⁺. Hi⁺ cher¹mah¹ ma⁻hlëehn¹ ba¹ jnä¹ ju⁻dsoo¹, ¿he⁻la¹ jnooh¹ kin⁺? —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺.

²⁴ He⁻ja⁻ na⁻hñuuh¹ Jesús ga⁻chee¹ Aná cha⁻në¹ Caifá, dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻.

Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁻hmä¹ Pee¹ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuyy⁺ Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Lä⁻ ma⁻cheh¹ ja⁻ba¹ Pee¹ llooh[~] je⁻, mah¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻ siiyh⁺:

—¿Ja¹ hne⁻ laah¹ jaa⁻ discípulo kyaa¹?

—Jah⁻ha¹, ja⁻ he¹ jnä¹ —ga⁻jäh¹ Pee¹.

²⁶ Mah¹ ga⁻hlëeh¹ jaa⁻ hi⁻ ma¹ jmee⁻ ta⁻he¹ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹, hi⁻ laa¹ miih⁻ øøh¹ hi⁻ ga⁻ku¹ Pee¹ lo⁻gwa¹ he¹, ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ Pee¹:

—¿Ja¹ ga⁻jëen⁺ hne⁻ kyaa¹yh¹, jee¹ na⁻jnä¹ chaah¹ hma⁻? —ga⁻jäh¹ siiyh⁺ Pee¹.

²⁷ Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁻juu¹ Pee¹, hi⁺ lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻hoo¹ chaah¹ dsoo¹.

Ga⁻jää¹ dsa⁻ Jesús cha⁻në¹ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Ja⁻ga¹ ga⁻llee⁻ dsa⁻ Jesús kih¹ Caifá mah¹ ga⁻jääy¹ ta⁻ në⁻ta¹ kih¹ Pilato. Hor[~] ja⁻ ma⁻ngoo¹ ga⁻jnä¹. Sa⁻ ga⁻taah¹ dsa⁻ judiu cha⁻neh⁺ në⁻ta¹ ja⁻ mah¹ sa⁻ mi⁻sayh¹ hñiiy¹. Jëeh¹, sa⁻ ma¹ le¹ ma¹ høøy¹ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ ga⁻taayh¹ jee¹ ja⁻. ²⁹ He⁻ja⁻ ya⁻hëe¹ Pilato ka⁻hne⁻ ta⁻ jee¹ ma¹ täayh¹ ja⁻ mah¹ ga⁻jäh¹:

—¿Hee⁻ dsoo¹ bääh¹ hnäh¹ dsa⁻ la⁻? —ga⁻jäh¹ Pilato.

³⁰ —Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ sa⁻ hlëeh¹ dsa⁻ na⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ ma⁻ngëe¹ jnääh¹ ja⁻gooh⁻ —ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹ siiyh⁺ Pilato.

³¹ —Tee⁻ ba¹ hnäh¹ kyah¹, lla¹ hnäh¹ ta⁻ kiyh¹, lä⁻koo⁻ lle⁻ ley kyah¹ hnäh¹ —ga⁻jäh¹ Pilato siiyh⁺.

—Pero sa⁻ na⁻ngë¹ jnääh¹ jwë¹, jngëeh¹ jnääh¹ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ —ga⁻jäh¹ dsa⁻ judiu he¹.

³² Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹ juu¹ kih¹ Jesús lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻jäh¹ ha⁻ lä⁻ kyaa¹ ma¹ juuy¹. ³³ Ja⁻ga¹ ga⁻he¹ Pilato ta⁻ cha⁻neh⁺ në⁻ta¹ kih¹ mah¹ ga⁻tëeyh¹ Jesús, ga⁻ngiiy¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che¹ hne⁻ he¹ dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ dsa⁻ judiu? —ga⁻jäh¹.

³⁴ —¿Che¹ he⁻ hlëeh¹ kyah¹ hñaah¹ he⁻ jwah¹ lä⁻na⁻, o che¹ he⁻ ma⁻hlëeh¹ jñah¹ ki⁻ jnä¹? —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺.

³⁵ —Ja⁺ he⁺ dsa⁻ judiu jnä⁺. Dsa⁻ gooh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kaah⁺ kya⁺ jmi⁻ dsa⁻, hi⁻ he⁺ ba⁺ na⁻ ma⁻ ngëe⁺ hne⁻ ta⁺ kin⁺. ¿Hee⁻ ma⁻ jmeeh⁺? —ga⁺ jah⁺ Pilato siih⁺ Jesús.

³⁶ —Ja⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ jmee⁺ jnä⁺ hih⁺. Wa⁺ ra⁻ jah⁺ kih⁺ jmee⁺ jnä⁺ hih⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, hi⁻ chaa⁺ kaah⁺ kin⁺ sa⁺ kway⁺ jwë⁺ ngëe⁺ dsa⁻ jnä⁺ kih⁺ dsa⁻ goon[~] hi⁻ laa⁺ ta⁺. Pero sa⁺ jmee⁺ jnä⁺ hih⁺ jee⁺ la⁻ —ga⁺ jah⁺ Jesús siiyh⁺.

³⁷ —¿Che⁺ ma⁻ ra⁺ he⁻ laah⁺ hne⁻ rey ja⁻? —ga⁺ jah⁺ Pilato.

—Hne⁻ ba⁺ jawah⁺, jnä⁺ laan⁺ rey. Kih⁺ he⁻ la⁻ ba⁺ ga⁺ lä⁻ chaan⁺, hi⁺ jan⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ mah⁺ jmeen⁺ ju⁺ dsoo⁺ ba⁺. Hi⁺ lä⁻ jëe⁺ hi⁻ laa⁺ kya⁺ ju⁺ dsoo⁺, nuuy⁻ juu⁺ kin⁺ —ga⁺ jah⁺ Jesús siiyh⁺.

³⁸ —¿Hee⁻ ja⁻, he⁻ la⁺ ju⁺ dsoo⁺? —ga⁺ jah⁺ Pilato.

Ga⁺ jä⁺ juu⁺ jngiih⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús
(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁺ jäyh⁺ lä⁻ ja⁻, ya⁻ hëey⁺ ngooy⁺ ta⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ judiu, mah⁺ ga⁺ siiyh⁺:

—Ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih⁺ sa⁺ ma⁻ jnøøhn[~] kiyh⁺. ³⁹ Lä⁻ jë⁺ jiih[~] ma⁺ tē⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁺, tēh⁺ hnäh⁺ lään⁺ jaa⁻ hi⁻ tih[~] hoh⁺ hnäh⁺ hi⁻ hää⁺ neh⁻ ñe⁺. Hnäh⁺ dsa⁻ judiu, ¿che⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ mah⁺ lään⁺ rey kyaah⁺ hnäh⁺?

⁴⁰ Ga⁺ lä⁻ jëe⁺ ga⁺ tooh⁺ miih⁺, ga⁺ jäyh⁺:

—Ta⁺ lää⁻ dsa⁻ na⁻. Lää⁻ Barrabá ba⁺.

Barrabá he⁺ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ hii⁻.

19 ¹ He⁻ ja⁻ ga⁺ jmee⁺ Pilato hih⁺ mah⁺ jmi⁺ ba⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús. ² Ga⁺ ka⁺ hløø⁺ wii⁻ too⁺, ga⁺ jmeey⁺ koo⁻ coron mah⁺ ga⁺ tooyh⁻ lle⁺ Jesús. Hi⁺ ga⁺ kyeh⁻ dsih⁺ koo⁻ hmiih⁻ gyuu⁺ läh⁻ lä⁻ koh⁺ hmiih⁻ he⁻ këh⁻ rey.

³ —iPeer⁺ jøøh⁺ dsa⁻ ta⁺ kya⁺ dsa⁻ judiu! —ma⁺ jäyh⁺.

Mah⁺ ma⁺ jnoo[~] hløø⁺ mo⁻ nëy⁺.

⁴ Ja⁻ ga⁺ ya⁺ hëe⁺ ka⁺ läh⁺ Pilato ta⁺ ka⁺ hne⁻ mah⁺ ga⁺ siiyh⁺ dsa⁻ he⁺:

—Hii⁺ ja⁺ la⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ jëeh⁺ hnäh⁺ ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih⁺ sa⁺ hii⁻ jnøøhn⁺ kiyh⁺.

⁵ Ja⁻ ga⁺ ya⁺ hëe⁺ Jesús, na⁻ hä⁺ lley⁺ coron he⁻ na⁻ la⁻ kyaah⁺ wii⁻ too⁺, hi⁺ na⁻ kyeyh⁺ koo⁻ hmiih⁻ gyuu⁺ läh⁻. Mah⁺ ga⁺ jah⁺ Pilato siiyh⁺ lä⁻ jëe⁺ dsa⁻ he⁺:

—Hii⁺ la⁻ dsa⁻ ñuu⁻ na⁻.

⁶ Ma⁺ ga⁺ jëe⁺ dsa⁻ kaah⁺ kya⁺ jmi⁻ dsa⁻ kyaah⁺ poo⁻ kya⁺ gwah⁺, ga⁺ tooyh⁺ miih⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Tääy⁻ dsöh⁺ hma⁻ cru⁻, tääy⁻ dsöh⁺ hma⁻ cru⁻.

Pero ga⁺ jah⁺ Pilato ka⁺ läh⁺:

—Tee⁻ hnäh⁺ mah⁺ tää⁻ hnäh⁺ hñaah⁺ dsöh⁺ hma⁻ cru⁻. Jëeh⁺, ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih⁺ sa⁺ ma⁻ jnøøhn[~] kiyh⁺.

- ⁷ Mah' ga'jäh' dsa' judiu he':
 —Cha' ba' ley kyaa' jnääh'. Lä'koo' jäh' ley kyaa' jnääh' ää' jmií' juuy'. Jëeh' ga'jmäy' hñiiy' Joo' Dio.
- ⁸ Ma' ga'nuu' Pilato lä'ja', cha'ga'miíh' ga'lä'goyh'. ⁹ Koo' ka'läh' ngaayh' kyaah' Jesús nē'ta' kiyh', mah' ga'siiyh':
 —¿Ha' chaah' hne'?
- Pero sa' ga'ngii' Jesús go'te' kiyh'.
- ¹⁰ —¿He'la' sa' ngiih' kin'? ¿Che' sa' ñeh' na'ngën' jwë' jmeen' hih' mah' tää' dsa' hne' dsöh' hma'cru'? Hi' lä'ja' jmeen' hih', mah' lään' hne' —ga'jäh' Pilato siiyh'.
- ¹¹ —Ni' miíh' sa' na'ngëh' jwë' he' jmeeh' lä'ja' kin' wa'ra' jäh' kih' sa' ga'kwa' Dio jwë'. He'ja' juuh' ga' la' dso'kye' kih' hi' ga'ngëe' jnä' kyah', lä'koh' ga' kyah' hñaah' —ga'jäh' Jesús siiyh'.
- ¹² He'ja' cha'ga'miíh' ma' hnø' Pilato ma' lääy' Jesús. Pero dsa' judiu he', ma' tooyh' cha'miíh' miíh', ma' jäyh':
 —Cher'mah' hne' ga'lääh' hñih', sa' laah' ome' kyaa' rey to'në' hi' gya' Roma. Wa' hi' cha' hi' hi' jmää' hñii' rey, lla'dsëy' rey to'në' ba' ja'.
- ¹³ Ma' ga'nuu' Pilato lä'ja', ga'jäy' Jesús ta' ka'hne', mah' ga'gyay' jee' jmeey' hih'. Jee' ja' ma' chee' Gabata kyaah' juu' hebreo. Juu' na' hnø' jäh': jee' ma'na'joo' kuu'. ¹⁴ Ma'ja', hlooh' jmií' he' kuh' dsa' borrego mäh', ma'të' lla'hyoo'. Mah' ga'jäh' Pilato siih' dsa' judiu he':
 —Hii' la' rey kyaah' hnäh'.
- ¹⁵ —iWa' juuy', wa' juuy'! iTäy' dsöh' hma'cru'! —ga'jäh' dsa' he'.
 —¿Ha' lä'ja' he' tää' jnä' rey kyaah' hnäh' dsöh' hma'cru'? —ga'jäh' Pilato siiyh'.
- Sa' chaa' ga'jñah' rey kyaa' jnääh', ma'la' César ba' —ga'jäh' dsa'kaah' kyaa' jmi'dsa' he'.
- ¹⁶ Ja'ga' ga'ngëe' Pilato ja'goo' hlø' mah' tää' dsih' dsöh' hma'cru'. He'ja' ga'tëe' hlø' Jesús.

Ga'tääh' dsa' Jesús dsöh' hma'cru'
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

- ¹⁷ Ya'hëe' Jesús jee' ja' ma' kyey' hma'cru', ngooy' jee' chee' Moo' Lle' Hlii'. Kyaah' juu' hebreo jäh': Gólgota. ¹⁸ Jee' ja' ga'tääh' dsih' dsöh' hma'cru', ko'joh' kyaah' uu' dsa', ma' jaa' lä'koo' jwoo' kiyh'.
- ¹⁹ Ga'jmee' Pilato mada' he' ga'la' koo' hwëh' he' ga'tøoy' nē' hma'cru' he' jäh': “Jesús dsa' chaa' Nazaret, Rey kyaa' dsa' judiu.” ²⁰ Jwëe' dsa' judiu ga'hëy' hwëh' ja', jëeh' ma' jäh' kih' jee' jwií' ja' jee' ga'tääh' dsa' Jesús dsöh' hma'cru', hi' hwëh' he' ma' na'sii' ja' ma' la' kyaah' juu' hebreo, kyaah' juu' griego hi' kyaah' latín ka'läh'. ²¹ He'ja' lä'jëe' dsa'kaah' kyaa' jmi'dsa' kyaa' dsa' judiu na'nää' na'chiih' Pilato:

—Ta^ˆ sii^ˆ “Rey kyaa^ˆ dsa^ˆ judiu.” Sii^ˆ lä^ˆko^ˆ ga^ˆjäyh^ˆ hñiiy^ˆ “Jnä^ˆ he^ˆ laan^ˆ Rey kyaa^ˆ dsa^ˆ judiu.”

²² Pero Pilato ga^ˆjeeh^ˆ juu^ˆ kiyh^ˆ:

—He^ˆ ma^ˆsiin^ˆ, sa^ˆ cha^ˆ he^ˆ kih^ˆ mi^ˆsiin^ˆ.

²³ Ma^ˆngëë^ˆ ma^ˆtää^ˆ hløø^ˆ Jesús dsøh^ˆ hma^ˆcru^ˆ mah^ˆ ga^ˆkay^ˆ sa^ˆhmiih^ˆ kiyh^ˆ, ga^ˆjmeey^ˆ kye^ˆ jwi^ˆ, ma^ˆ ko^ˆ jwi^ˆ kih^ˆ lä^ˆjaa^ˆ hløø^ˆ. Hi^ˆ ga^ˆka^ˆ hløø^ˆ sa^ˆhmiih^ˆ he^ˆ ma^ˆ na^ˆlääy^ˆ he^ˆ ma^ˆ la^ˆ ko^ˆ ta^ˆjmaah^ˆ ko^ˆ dsaa^ˆ. ²⁴ Mah^ˆ ga^ˆsiiyh^ˆ dsa^ˆkyaa^ˆayh^ˆ:

—Sa^ˆ wa^ˆ gyiin^ˆ. Wa^ˆ koohn^ˆ suert ba^ˆ, wa^ˆ jëen^ˆ hi^ˆ tëë^ˆ.

Kyaa^ˆh^ˆ lä^ˆja^ˆ ga^ˆlä^ˆte^ˆ lä^ˆko^ˆ na^ˆsi^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Dio, he^ˆ jäh^ˆ: “Ga^ˆti^ˆ ga^ˆllooh^ˆ dsa^ˆ hmiih^ˆ kin^ˆ, mah^ˆ ga^ˆkooyh^ˆ suert kih^ˆ hmiih^ˆ kyoo^ˆ kin^ˆ he^ˆ ma^ˆ na^ˆlään^ˆ.” Lä^ˆja^ˆ ga^ˆjmeë^ˆ hløø^ˆ he^ˆ.

²⁵ Ma^ˆ cheh^ˆ choo^ˆ Jesús koo^ˆ hma^ˆcru^ˆ kiyh^ˆ, kyaah^ˆ dsa^ˆmë^ˆ øøh^ˆ chooy^ˆ, kyaah^ˆ María më^ˆ Cleofa, hi^ˆ kyaah^ˆ María Magdalena ka^ˆläh^ˆ.

²⁶ Ma^ˆ ga^ˆjëë^ˆ Jesús choo^ˆ, kyaah^ˆ discípulo hi^ˆ ga^ˆlä^ˆhnäy^ˆ cha^ˆmiih^ˆ, mah^ˆ ga^ˆsiiyh^ˆ chooy^ˆ:

—Dsa^ˆmë^ˆ, hij^ˆ jøoh^ˆ cheh^ˆ na^ˆ.

²⁷ Ja^ˆga^ˆ ga^ˆhlëëyh^ˆ discípulo he^ˆ:

—Hij^ˆ maa^ˆ kyaah^ˆ cheh^ˆ na^ˆ.

Lä^ˆchah^ˆ ja^ˆ ga^ˆtëë^ˆ discípulo he^ˆ choo^ˆ Jesús cha^ˆneh^ˆ kih^ˆ.

Ga^ˆjuu^ˆ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ma^ˆ ga^ˆngëë^ˆ he^ˆ ja^ˆ, ma^ˆñe^ˆ ba^ˆ Jesús ga^ˆhñaa^ˆ ba^ˆ lä^ˆjë^ˆ he^ˆ ma^ˆ lle^ˆ kiyh^ˆ. Hi^ˆ mah^ˆ lä^ˆte^ˆ lä^ˆko^ˆ na^ˆsi^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Dio, ga^ˆjäyh^ˆ:

—Lä^ˆkij^ˆ dsën^ˆ.

²⁹ Jee^ˆ ja^ˆ ma^ˆ chih^ˆ ko^ˆ mi^ˆdsuu^ˆ he^ˆ ma^ˆ haa^ˆ jmi^ˆ jiih^ˆ. Mah^ˆ ga^ˆmi^ˆgyuh^ˆ dsa^ˆ ko^ˆ mi^ˆjoo^ˆ kyaah^ˆ jmi^ˆ jiih^ˆ ja^ˆ. Mah^ˆ ga^ˆlla^ˆlley^ˆ lle^ˆ ko^ˆ sa^ˆgoh^ˆ hma^ˆ hisopo, ga^ˆchoo^ˆ dsa^ˆ lä^ˆ ga^ˆtë^ˆ hoo^ˆ Jesús. ³⁰ Ma^ˆ ga^ˆhih^ˆ Jesús jmi^ˆ jiih^ˆ ja^ˆ, ga^ˆjäyh^ˆ:

—Ma^ˆhñaa^ˆ ba^ˆ lä^ˆjë^ˆ.

Lä^ˆchah^ˆ ja^ˆ ga^ˆtøyh^ˆ lley^ˆ, ga^ˆjuuy^ˆ.

Jaa^ˆ hløø^ˆ ga^ˆjmeë^ˆ dsøo^ˆ dsøh^ˆ mo^ˆmiih^ˆ kih^ˆ Jesús

³¹ Ma^ˆja^ˆ hlooh^ˆ jmi^ˆ he^ˆ kuh^ˆ dsa^ˆ borrego mäh^ˆ. Sa^ˆ ma^ˆ hnøø^ˆ dsa^ˆ judiu ma^ˆ jä^ˆ dsa^ˆ dsøh^ˆ hma^ˆcru^ˆ wa^ˆra^ˆ ga^ˆtaayh^ˆ teeyh^ˆ dsëy^ˆ. Jëeh^ˆ jmi^ˆ ja^ˆ ma^ˆ la^ˆ juuh^ˆ ga^ˆ kih^ˆ jee^ˆ lä^ˆjë^ˆ jmi^ˆ he^ˆ teeh^ˆ dsa^ˆ dsë^ˆ. He^ˆja^ˆ ga^ˆngiiy^ˆ kih^ˆ Pilato mah^ˆ ma^ˆ jmeey^ˆ hih^ˆ he^ˆ ma^ˆ jøoy^ˆ kyey^ˆ hi^ˆ ma^ˆ jñaa^ˆ hi^ˆ ma^ˆ chaa^ˆ dsøh^ˆ hma^ˆcru^ˆ mah^ˆ tëëy^ˆ ga^ˆjüh^ˆ. ³² He^ˆja^ˆ na^ˆnää^ˆ hløø^ˆ mah^ˆ ga^ˆjøoy^ˆ to^ˆnë^ˆ kye^ˆ hi^ˆ ma^ˆ taa^ˆ dsøh^ˆ hma^ˆcru^ˆ koo^ˆ kih^ˆ Jesús. Ja^ˆba^ˆ lä^ˆja^ˆ ga^ˆjmeey^ˆ kih^ˆ hi^ˆ ma^ˆ taa^ˆ jyoh^ˆ ko^ˆjwoo^ˆ kiyh^ˆ ja^ˆ.

³³ Ma^ˆ ga^ˆlla^ˆnäy^ˆ jee^ˆ ma^ˆ taa^ˆ Jesús, ga^ˆjëëy^ˆ ma^ˆna^ˆjuuy^ˆ, he^ˆja^ˆ mo^ˆso^ˆ ga^ˆjøoy^ˆ kye^ˆ Jesús.

³⁴ Ma⁺ke⁺ ma⁻na⁻juuy⁺, jaa⁻ hløø⁺ ga⁺ka⁺ hma⁻ lle⁻ ñe⁺ chuu^h kih⁺, ga⁺jmeey⁺ dsoo⁺ mo⁻miih⁻ kih⁺ Jesús. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺tuu⁻ jma⁻ kyaah⁺ jmi^h. ³⁵ Hi⁻ ga⁺jëe⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺la⁺, hi⁻ he⁺ jmee⁺ ju⁺dsoo⁺. Hi⁺ juu⁺ kiyh⁺ la⁺ dsoo⁺. Hi⁻ he⁺ ñe⁻ kwee⁻ he⁻ jäyh⁺ ju⁺dsoo⁺. Hi⁺ ga⁺jmeey⁺ ju⁺dsoo⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ ka⁺läh⁺ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jesús. ³⁶ Lä⁻ja⁻ ga⁺la⁺, mah⁺ lä⁻te⁺ lä⁻koö⁻ na⁻si^h juu⁺ kih⁺ Dio: “Ni⁺ koö⁻ moo⁺ kiyh⁺ sa⁺ jøø⁺ dsa⁻.” ³⁷ Hi⁺ lä⁻ja⁻ jee⁺ jyoh⁺ na⁻si^h juu⁺ kih⁺ Dio: “Dsa⁻ hi⁻ ga⁺jmeey⁺ dsoo⁺ kiyh⁺ jëey⁺ ka⁺läh⁺.”

Ga⁺haay⁺ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, José dsa⁻ chaa⁻ Arimatea ga⁺ngiiy⁺ kih⁺ Pilato mah⁺ kway⁺ jwë⁺ kooy⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. José ma⁺ laa⁺ jaa⁻ discípulo kyaa⁺ Jesús jee⁺ na⁻hmää⁺, jëeh⁺ ma⁺ gayh⁺ dsa⁻ judiu. Ga⁺kwa⁺ ba⁺ Pilato jwë⁺. He⁻ja⁻ ngooy⁺ na⁺kiiy⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. ³⁹ Ngoo⁺ ka⁺läh⁺ Nicodemo hi⁻ ñee⁺ ta⁻la⁺ hwë⁺ na⁻hnääh⁻ Jesús. Ma⁺ kyey⁻ koö⁻ gyii⁺ gya⁺ kil naa⁻ mi⁻jwii⁻, he⁻ ma⁺ la⁺ mirra na⁻kaah⁻ na⁻gwëeh⁻ kyaah⁺ áloes. ⁴⁰ He⁻ja⁻ lä⁻uu⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁺jñaay⁺ Jesús mah⁺ ga⁺gyaayh⁻ koö⁻ hmi^h gyuh⁺ kyaah⁺ naa⁻ mi⁻jwii⁻ ja⁻, lä⁻koö⁻ tëe⁺ jmee⁺ dsa⁻ judiu ma⁺ haay⁻ hlii⁺ kyaay⁺. ⁴¹ Jee⁺ ga⁺tää⁻ dsa⁻ Jesús dsöh⁺ hma⁻cru⁺, ma⁺ na⁻jnaä⁺ chaah⁺ hma⁻. Hi⁺ jee⁺ chaah⁺ hma⁻ ja⁻, ma⁺ la⁺ koö⁻ to⁻høø⁻ hmëe⁺, jee⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻taayh⁻ ni⁺ jaa⁻ hlii⁺. ⁴² Jee⁺ ja⁻ ga⁺kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ hlooh⁻ jmi^h he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁺, hi⁺ jäh⁺ ba⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁺läh⁺.

Ga⁺lä⁺jiih⁻ Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 ¹ To⁻ñe⁺ jmi^h kih⁺ seman⁻, tiih⁻ na⁻hoo⁻ ga⁺, ñee⁺ María Magdalena jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Mah⁺ ga⁺jëey⁺ ma⁺ kye⁻ ta⁺ koo⁺ mi⁻kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻jne⁻ hoo⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ² Ja⁻ga⁺ ngooy⁺ ko⁻chih⁺ kih⁺ Simón Pee⁺ kyaah⁺ kih⁺ jñah⁺ discípulo hi⁻ ga⁺lä⁺hnää⁺ Jesús, mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Ma⁻lle⁻ dsa⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Sa⁺ ñe⁺ jne⁺ ha⁻ ta⁺ ma⁻jäy⁺.

³ Mah⁺ ngoo⁺ Pee⁺ kyaah⁺ jñah⁺ discípulo he⁺ na⁺jëey⁻ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁴ Lä⁻uu⁺ ga⁺nää⁺ cha⁻hlii⁺. Pero jñah⁺ discípulo he⁺ ga⁻hlii⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ Pee⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁺lloo⁺ to⁻ñe⁺ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁵ Ga⁺jluyy⁺ hñiiy⁺ mah⁺ ga⁺jëey⁺. Ma⁺la⁺ hmi^h he⁻ ma⁺ na⁻lää⁻ Jesús ja⁻ ba⁺ ga⁺jëey⁺ neh⁺ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁺ ga⁻hey⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁺lloo⁺ Pee⁺. Hi⁻ he⁺ ba⁺ ga⁺he⁺ ga⁺të⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma⁺la⁺ sa⁻hmi^h he⁻ ma⁺ na⁻lää⁻ Jesús ba⁺ ga⁺jëey⁺ ma⁺ kye⁻ neh⁺ jee⁺ ja⁻. ⁷ Hi⁺ ga⁺jëey⁺ hmi^h sa⁻luu⁻ he⁻ ma⁺ na⁻gyoh⁺ lle⁺ Jesús, mo⁻so⁺ kye⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hmi^h he⁻ ma⁺ na⁻lääy⁻ ja⁻. Ma⁺ kye⁻ ma⁻na⁻gyoh⁺ ta⁺ koo⁺ ba⁺.

⁸ Jā-ga' ga'he' ka-läh' hī jñah' discípulo, hī ga' lloo' to-nē' he', neh' to-høø- jā. Ga'jēy' kwee-, jā-ga' ga'lä-dsoo' dsēy'. ⁹ Jēeh', sa' ga' ma-lā-ngēy' lä'koo- na-sī juu' kih' Dio he- ga'la' bii' he- ga'lä'jiyh' jee' kih' hī na-juu'. ¹⁰ Hī lä'uu' discípulo he' ga'näy' ta' kih'.

Ga'lä'jnää' Jesús cha'nē María Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pero María ga'jä' ta' ka'hne' kih' to-høø- jā, hooyh~. Jee' cheyh' hooyh~ jā ga'jluuy' hñiiy' mah' ga'jēy' ta' neh' to-høø- jā. ¹² Mah' ga'jēy' uu' ángele, hī kyeh' hmīh- tøø-. Jaa- ma' gya' jee' ma' la' ta' gyuuh' lley' hī jaa- ma' gya' jee' ma' la' ta' huu' tiy', jā-ba' jee' ga'kye- dsa- jmi-ngo' kih' Jesús. ¹³ Mah' ga'jäh' ángele he' siyh':

—Dsa-mē', ¿he-la' hooh' hne'?

—Hooh' jnä' kih' he- ma-lleey- Dsa-jøøh' kyaan'. Sa' man' ha- ta' ma-kyaay- —ga'jäh' María siyh'.

¹⁴ Ma-ngēy' ma-hlēy' lä'jā, ga'jēy' hñiiy' ta' ka'luuy'. Ga'jēy' cheh' Jesús, pero mo'so' ga'lä'kyuy'. ¹⁵ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Dsa-mē', ¿he-la' hooh' hne'? ¿Hī na- hnaah'?

Pero María ma' laay', dsa- hī ma' høø' chaah' le' ba' he'. He-jā ga'siyh':

—Hne- dsa-, cher'mah' hne- ma-lleeh' hñii' kyaan', chiih' jnä' ha- ta' ma-kyaah', mah' niin' na'teen- —ga'jäh' María siyh'.

¹⁶ —María —ga'jäh' Jesús siyh'.

Mah' ga'jēh- ka-läh' María, ga'siyh':

—iRaboni! —he- la- hnøø' jäh' Ta-jwoh'.

¹⁷ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ta' ee' jnä'. Jēeh', sa' ga' ma-wiin' jee' gya' Täa' kyaan'. Gwa- jee' tääh' øøhn' mah' go-chiiyh': “Naahn' na'gyan' kyaah' hī laa' Täa' kyaan', jā-ba' hī laa' Täa' kyaah' hnäh' ka-läh'. Naahn' na'gyan' kyaah' hī laa' Dio kyaan', jā-ba' hī laa' Dio kyaah' hnäh'.”

¹⁸ He-jā ñee' María Magdalena na'jmeeh' juu' kih' lä'jēē- jnääh' discípulo he- ga'jēy' Jesús, hī ga'jmeeyh' juu' lä'jēē- he- ga'siyh' María.

Ga'lä'jnää' Jesús jee' kih' discípulo kyaay'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ma' ga'nuu- jā-ba' jmī' jā, to-nē' jmī' kih' seman~, na-jnē- haah' ma' tøøh' jnääh' ko-jøh' lä'jēē- jnääh', kih' he- ma' gah' jnääh' dsa-ta'. Ga'he' Jesús, mah' ga'lla-sēy' to-dsaah' jee' ma' tøøh' jnääh' jā. Mah' ga'jäyh' siyh' jnääh':

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

²⁰ Lă'koō ma' ga'jäyh' lä'jā, ga'heeyh' jnääh' discípulo kyaay' ma' gooy' kyaah' jwoo' mo'mīh' kiyh'. Peer' ga'jēē' dsē jnääh' ma' ga'jēē' jnääh' Dsa'jōøh' jnän'. ²¹ Mah' ga'jäh' Jesús siyh' jnääh' ka'läh':

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'. Lă'koō ga'chee' Tää' jnä', ja'ba' lä'jā cheen' hnäh'.

²² Lă'koō ma' ga'jäyh' lä'jā, ga'juuy' nē' kyaay' jnääh', mah' ga'siyh' jnääh':

—Heeh' hnäh' Jmi'lle' Na'jngii'. ²³ Cher'mah' ga'kīih' hnäh' hoh' kih' dso'kye' he' jmee' dsā, dsa'che' ba' dso'kye' kiyh'. Pero cher'mah' sa' ga'kīih' hnäh' hoh' kiyh', lä' ma'kyaayh' ja'ba' dso'kye' kiyh'.

Sa' ga'lă'hee' Tamá he' ma'lă'jīih' Dsa'jōøh' jnän'

²⁴ Pero Tamá, hi' tēeyh' dsa' suu' he', jaa' jee' lä'jēē' gya'tuu' jnääh', sa' ma' hää' jee' kyaay' jnääh' ma' jah' Jesús to'nē'. ²⁵ Ga'jmeeh' ba' jñah' discípulo juu' kih' Tamá, ga'siyh':

—Ma'jēē' jnääh' Dsa'jōøh' jnän'.

Mah' ga'jäh' Tamá:

—Cher'mah' sa' ga'jēen', la' lii' gooy' jee' ga'hoo' jō'ñe', hi' tăn' cha'goon' jee' ga'hoo' jō'ñe' hi' tăn' goon' jwoo' mo'mīh' kiyh', sa' heen'.

²⁶ Ma'hya' ga' jñaa' jmī, ma' tōøh' jnääh' ka'läh' cha'neh', hi' ma' hää' Tamá jee' kyaay' jnääh'. Pero na'jnē' ba' haah' ga'mi' jnääh' Jesús hñii' jee' tōøh' jnääh' jā, mah' ga'jäyh':

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

²⁷ Chah' ba' ga'jäh' Jesús siyh' Tamá:

—Tōøh' da' cha'gooh' jee' lā, mah' jēē' ma'goon'. Hii' ma'gooh', mah' tā' neh' jwoo' mo'mīh' kin' lā. Ta' wa' hweh' hoh', wa' lä'dsoo' hoh' kin'.

²⁸ Ja'ga' ga'jäh' Tamá siyh':

—iDsa'jōøh' kyaan', hi' Dio kyaan'!

²⁹ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Tamá, kih' he' ma'jēēh' jnä', he'jā ba' na' ma'lă'dsoo' hoh'. Pero llu' ga' kih' hi' lä'dsoo' dsē', ma'ke' sa' ga'jēēy' jnä'.

He'la' he' ma'na'sīi' juu' la'

³⁰ Cha'mīh' he' juh'gaa' ga'jmeē' Jesús cha'nē' jnääh' discípulo kyaay' he' sa' cha' na'sīi' nē' mo'je' lā. ³¹ Pero siin' lä'la' mah' lä'dsoo' hoh' hnäh', Jesús he', hi' he' he' Cristo, Joo' Dio. Hi' kih' he' lä'dsoo' hoh' hnäh' kiyh', he' ja' jmee' chaa' hnäh'.

Ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús hñii^ʔ kih[!] gyeē[!] discípulo kyaay[!]

21 ¹ Kēē⁻ ga⁺ ja⁻, ga⁺mi⁺jnää⁻ Jesús hñiiy^ʔ cha[!]hoo[!] jmi⁻jueh⁻ he⁻ hla⁻ hwa[!] Tiberia. Lä⁺la⁻ ga⁺mi⁺jnääy⁻ hñiiy^ʔ. ² Ma[!] cheh[!] Simón Pee[!] kyaah[!] Tamá, hi⁻ tēeyh[~] dsa⁻ suu⁻ he^ʔ, kyaah[!] Natanael dsa⁻ chaa⁻ jee[!] jwi⁻ Caná hwa[!] Galilea, kyaah[!] lä⁻uu^ʔ joo^ʔ Zebedeo hi⁺ kyaah[!] ga[!] uu[!] discípulo kya[!] Jesús. ³ Ga⁺jäh^ʔ Simón Pee[!] siiyh⁺:

—Hii⁻ jnä^ʔ ngoon[!] na[!]chaahn⁺ miih⁻ jah^ʔ chaa⁻ cha[!]jmi⁻.

Mah[!] ga⁺jäh^ʔ jee[!] lä⁻jēē⁺:

—Dsa[!]nøø[!] jnääh[!] kyaah[!] hne⁻.

Mah[!] ga⁺näy[!], ga⁺taayh⁻ neh⁺ koo⁻ na[!]moo^ʔ. Hwē[!] ja⁻ sa⁺ ga⁻lēeyh⁺ ni⁻ miih⁻ hmooh⁻. ⁴ Ma⁻ngoo[!] ga⁺jnä[!] ba[!] ja⁻, ma[!] ga⁻lä⁻jnää^ʔ Jesús cha[!]hoo[!] jmi⁻jueh⁻ ja⁻. Pero sa⁺ ga⁻lä⁻kyuu⁺ jnääh[!] che[!] he^ʔ ba[!] Jesús hi⁻ ma[!] cheh[!] jee[!] ja⁻. ⁵ Mah[!] ga⁺ngii^ʔ Jesús juu[!] kya[!] jnääh[!]:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, ¿che[!] cha⁻ miih⁻ he⁻ kihn[?]? —ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁺.

Ga⁻lä⁻jēē⁺ jnääh[!] ga⁺chiih[!] jnääh[!]:

—Jah⁺ha[!].

⁶ He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁺ jnääh[!]:

—Tøøh[!] hnäh^ʔ sa[!]hma[!] kyah[!] hnäh^ʔ ta⁺ jwoo[!] ra⁻llu[!] kih[!] na[!]moo^ʔ kyah[!] hnäh^ʔ na⁻, mah[!] leeh⁺ hnäh^ʔ.

Hi⁺ ga⁺jmeē[!] jnääh[!] lä⁻koo⁻ ga⁺jäyh^ʔ. Ja⁻ga⁺ na⁺ ga⁻cheeh[!] jnääh[!] sa[!]hma[!] ja⁻ hi⁺ mo⁺so⁺ ga⁺tää⁺ jnääh[!] ma[!] lle[!] jnääh[!], kih[!] he⁻ jwēē^ʔ jah^ʔ ma[!] tääh[!]. ⁷ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh^ʔ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää[!] Jesús cha⁻miih⁻ ga⁺siiyh⁺ Pee[!]:

—iDsa⁻jøøh[!] jnan⁻ ba[!] oo⁺!

Ma[!] ga⁺nuu^ʔ Simón Pee[!], laa[!] Dsa⁻jøøh[!] kyaay[!], ga⁻kēyh⁻ hmiih⁻ kiyh[!] he⁻ ga⁻lleey[!] ta[!]ko⁻jiih[!] ma[!] jmeey⁺ ta[!]kooh[~] hma[!]. Mah[!] ga⁺jwäy[!] hñiiy^ʔ cha[!]jmi⁻. ⁸ Hi⁺ jee[!] lä⁻jēē⁺ jnääh[!] ya[!]nøø[!] jnääh[!] ta⁺ jee[!] dsoo[!] kyaah[!] na[!]moo^ʔ ja⁻, na⁻cheeh[!] jnääh[!] sa[!]hma[!] na⁻kah[!] hmooh⁻. Jēeh^ʔ, koo⁻ hña⁻loo^ʔ metro ba[!] uu^ʔ tēeh[!] jnääh[!] jee[!] la[!] hwa[!] jee[!] ma[!] tøøh[!] jnääh[!] ja⁻.

⁹ Ma[!] ga⁺hwēē⁻ jnääh[!] neh⁺ na[!]moo^ʔ ja⁻, ga⁺jēē⁻ jnääh[!] na⁻jēeh[!] je⁻, na⁻kya[!] jaa⁻ hmooh⁻ nē[!] kyaah[!] he⁻ñiih⁻. ¹⁰ Mah[!] ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁺ jnääh[!]:

—Go⁻tee⁻ hnäh^ʔ ta⁺ la⁺ miih⁻ hmooh⁻ hi⁻ ja⁻ga⁺ ma⁻lēeh⁺ hnäh^ʔ.

¹¹ Mah[!] ga⁺wii[!] Simón Pee[!] neh⁺ na[!]moo^ʔ mah[!] ga⁺sēeyh[!] sa[!]hma[!] ja⁻ ta⁺ hwa[!] kii⁺. Na⁻kah[!] go⁻te[!] jah^ʔ kaah[!]. Ga⁻tē^ʔ koo⁻ hña⁻laa^ʔ na⁻dsē⁻ to⁻lo⁻gyaa[!] dsē⁻ uu⁻ jah^ʔ jee[!] lä⁻jēē⁺. Ma[!]ke⁺ jwēē^ʔ ma[!] laa[!] jah^ʔ he^ʔ, ni⁺ lä⁻ja⁻ sa⁺ ga⁺gii⁻ sa[!]hma[!]. ¹² Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh^ʔ Jesús:

—Ya⁻nää⁻ hnäh^ʔ ya⁻kuh[!] hnäh^ʔ.

Hi⁺ ni⁺ jaa⁻ jnääh[!] sa⁺ ga⁺tuu⁻ dsē⁻ jnääh[!] ma[!] ngii[!] jnääh[!] juu[!] kiyh[!]: “¿Hii⁻ hne⁻?”

Jēeh^ʔ ñe[!] ba[!] jnääh[!], he^ʔ ba[!] Dsa⁻jøøh[!] kya[!] jnääh[!] ba[!] he^ʔ. ¹³ He⁻ja⁻ ga⁺ka[!] Jesús he⁻ñiih⁻ ja⁻, ga⁻kwēeyh[!] jnääh[!]. Ja⁻ba[!] lä⁻ja⁻ ga⁺kwēeyh⁻

jnāäh' hmooh̄ ka-läh'. ¹⁴ Jee' la- ga-të' hnë- jiih̄ he- ga-mi-jnää- Jesús hñii' kyaa' jnāäh' discípulo kyaa'y', ma-ngëë' ma-lä-jiiyh'.

Ga-hlëeh' Jesús kyaah' Simón Pee'

¹⁵ Ma-la- kiyh' ma-kuyh-, ja-ga' ga-jäh' Jesús siih- Simón Pee':
—Simón, joo' Joná, ¿che' hnaah- ga' jnä' lä-koh' ga' lä-jëë- hi- tääh' la-?

Mah' ga-jäyh':

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' ba' hne- he- hnaan- hne- —ga-jäh' Pee'.

—Ja- hääh- llu' dsa- kyaan- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

¹⁶ Koo- ka-läh' ga-jäyh', jee' ga-të' to' jiih̄:

—Simón, joo' Joná, ¿che' hnaah- jnä'?

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' ba' hne- he- hnaan- hne- —ga-jäh' Pee'.

—Ja- hääh- llu' dsa- kyaan- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

¹⁷ Ga-të' hnë- jiih̄ ga-jäh' Jesús:

—Simón, joo' Joná, ¿che' hnaah- jnä'? —ga-jäyh'.

Ja' meeh- dsë' Pee', kih' he- ma-të' hnë- jiih̄ ga-jäyh': “¿Che' hnaah- jnä'?” Mah' ga-siiyh- Jesús:

—Ga-lä-jë- ba' ñeh' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' kwee- he- hnaan- hne-.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—Hää- llu' dsa- kyaan- ja-. ¹⁸ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn̄ hne-. Lä- ma' kwaa- ga' hne- miih-, ma' jmääh' hñaah', ma' goh' wa' ha- cha- ha-, ha- jee' ma' hnooh- hñaah'. Pero wa-ra- ga-gyuh-, niih' ma-gooh- mah' jñah' dsa- kyeh- hne- hmiih- kyah'. Hi- ha- jee' sa- hnooh- goh', jee' ja- ba' dsa-jääy- hne-.

¹⁹ Lä-ja- ga-jäyh' mah' lä-ngëë' Pee' ha- lä- ma' juuy' lä-jwë' ja- lä-jnä' ha- koh' jøøh' sa- laa' Dio. Ja-ga' ga-jäyh':

—Jmee' kō-jøh' kyaah' jnä'.

Discípulo hi- ga-lä-hnää' Jesús

²⁰ Ma' ga-jëeh- Pee' hñii' ta- ka'luu', ga-jëëy' ja' discípulo hi- ga-lä-hnää' Jesús he'. He- ba' hi- he' ma' gya' koo' kih' Jesús lä- ma' ga-kuyh- ma-nuu- ja-, hi- ga-ngii' juu' kih' Jesús: “Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hii- na- hi- ngëë' hne-?” ²¹ He-ja-, ma' ga-jëë' Pee' discípulo he', ga-jäyh' siiyh- Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿ha- ga- hi- ja' oo-? ¿Hee- ba' le' kiyh'? —ga-jäh' Pee'.

²² —Wa-ra- jäh' kih' hnoon' chaay- lä-jiih' të' jmií' jähñ', sa- ga-tëeh' hne- jëeh' kiyh'. Hne-, jmee' kō-jøh' kyaah' jnä' —ga-jäh' Jesús siiyh-.

²³ Jee' kih' øøh' jne' la-, ya' hii' koo- juu' kih' discípulo he', ga'jäh' sa' juuy'. Pero ja' he- ga'jäh' Jesús he- mo'so' juuy' ja-. Ga'jäh' lä'la- ba': "Wa'ra- jäh' kih' hnoon' chaay- lä'jiih' te' jmi' jäh'n', sa' ga'tëeh' hne- jëeh' kiyh'."

²⁴ Hi- la- he' discípulo hi- jäh' ju'dsoo' kih' ga'lä'jë- juu' la-. Hi- ga'siiy' lä'jë- he- la-. Hi- ñe' jne', ju'dsoo' he- jmeey-, la' ju'dsoo' jmah' ba'.

²⁵ Hi- cha- ga' cha-miih- he- ga'jmeey' Jesús. Wa'ra- jäh' kih' sii' jne' ma' koo- ma' koo- lä'hii' në', sa' hiih' lä'kaa- jmi-gyuu' laan-, cher'mah' hi- sii' lä- ga'dsa' he- hnøø' ga' dsa-sii'. Wa' la' lä'ja-.